

Täysistunto

Torstai 12.2.2026 klo 16.00—21.05

Täysistunto alkoi klo 16.00. Täysistunto päättyi klo 21.05.

Puhetta johtivat puhemies Jussi Halla-aho (16.00—17.59), toinen varapuhemies Tarja Filatov (17.59—20.03) ja ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (20.03—21.05).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
valtiovarainministeri Riikka Purra
sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen
maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah
ulkoministeri Elina Valtonen
oikeusministeri Leena Meri
ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Ville Tavio
opetusministeri Anders Adlercreutz
ympäristö- ja ilmastoministeri Sari Multala
liikenne- ja viestintäministeri Lulu Ranne
kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen
sisäministeri Mari Rantanen
tiede- ja kulttuuriministeri Mari-Leena Talvitie
työministeri Matias Marttinen
elinkeinoministeri Sakari Puisto
liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Mika Poutala

Puhemies Jussi Halla-aho: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla olevalle ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan. On toivottavaa, että kukin kysymys on osoitettu yhdelle paikalla olevalle ministerille.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

2.1. Suullinen kysymys yhteisöveron alennuksesta (Joona Räsänen sd)

Suullinen kysymys SKT 9/2026 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Joona Räsänen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.01 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tällä viikolla eduskunta alkoi käsittelemään uusinta lisätalousarviota. Jälleen tuossa lisätalousarviossa valitettavasti velkaantumista joudutaan entisestään lisäämään. Te, valtiovarainministeri Purra, totesitte osuvasti lähetekeskustelussa, että rahaa ei ole. Olen tästä aivan täysin samaa mieltä. Suomen velkaantuminen on tällä hetkellä EU:n nopeinta. Olemme nyt siellä kuuluisan tarkkailuluokan etupulpetissa, ja alijäämät ovat historiallisen syviä. Rahaa ei pitäisi olla.

Mutta johonkin sitä rahaa silti näyttää olevan. Nimittäin te ajattelette alentavanne yritysten yhteisöveroa ensi vuonna vajaalla miljardilla eurolla. Arvoisa valtiovarainministeri, kun ette vastannut tiistaina, niin kysyn tänään: onko todella Suomella tässä tilanteessa rahaa antaa miljardin veronkevennys suuryrityksille?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Valtiovarainministeri Purra, olkaa hyvä.

16.02 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämän hallituksen noin kymmenen miljardin kokonaisuus sisältää suoria sopeutustoimia, menoleikkauksia, veronkiristyksiä, työllisyys- ja rakennetoimia. Sen lisäksi meillä on kaksi reaalityön ongelmia. Toinen liittyy pitkittyneeseen, vaikeaan suhdanteeseen, ja toinen liittyy pidempiaikaisen kasvun puutteeseen. Näihin me olemme pyrkinneet vastaamaan erilaisin kasvutoimin, joita esimerkiksi viime vuonna tehtiin yhteensä noin 2,2 miljardia euroa vuoden 27 tasossa. Nämä sisältävät myös veronalennuksia, joista osa on tullut voimaan tänä vuonna ja osa tulee ensi vuonna.

Jos katsotaan, mitä talouspolitiikan arviointineuvosto toteaa esimerkiksi ylimpien marginaalien laskemisesta ja toisaalta yhteisöverosta, niin se suhtautuu niihin varsin positiivisesti, ja voin pitää näitä järkevänä ratkaisuna nimenomaan kasvun kannalta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää tähän aiheeseen liittyvän lisäkysymyksen, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

16.03 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivoisin nyt, valtiovarainministeri, että vastaisitte, onko sitä rahaa vai eikö sitä ole. Kun olen ymmärtänyt, että meidän julkinen talous on ihan todella kurjassa tilanteessa — näin heikossa tilanteessa se ei ole ollut miesmuistiin — niin rahaa ei pitäisi olla. Ja olen ymmärtänyt, että kun olemme täällä salissa monia asioita käsitelleet, niin sitä rahaa ei ole yhteiskunnan heikompiosaisille, sitä ei ole julkisiin sosiaali- ja terveystalouteihin, sitä ei ole yhtään enempää vanhustenhoivaan eikä moniin muihin tarpeisiin, palveluihin, joita varmasti me kaikki haluaisimme parantaa. Mutta jostain kumman syystä nyt todella

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

näyttää siltä, että teillä on rahaa miljardi euroa keventää yritysten verotusta ensi vuonna — tämä miljardi veroja kevennetään siis velaksi, ja alijäämä pahenee. [Perussuomalaisten ryhmästä: Joskus vähemmän on enemmän!] Siis velkaantuminen pahenee, niin että nyt kysyn: voitaisiinko nyt lyödä kättä päälle ja todeta, että sitä rahaa ei ole ja jätetään tämä yhteisöveron alennus tekemättä, ja sitä kautta julkinenkin talous olisi jonkun verran paremmassa kunnossa? [Jani Mäkelä: Käsi pois taskusta!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Valtiovarainministeri Purra, olkaa hyvä.

16.05 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Sosiaalidemokraatit ovat vastustaneet meidän monia verolinjauksia, [Vasemmalta: Teiltä kysyttiin!] joita tällä kaudella siirretään selvästi sieltä työn ja yrittämisen puolelta kohti kulutusta ja haittaveroja. Vastaavasti te olette vastustaneet meidän tekemiä säästöjä ja muunlaisia uudistuksia. Tämä kokonaisuus on se, millä me pyrimme saamaan tähän maahan lisää yrittämistä, lisää investointeja, parempia työn kannustimia, tulevaa kasvua. Minua kiinnostaa, edustaja Räsänen, vastustatteko te muitakin [Eveliina Heinäluoma: Teiltä on nyt kysytty!] kasvuun tähtääviä hallituksen toimia vai ainoastaan tätä yhtä. [Hälinää — Puhemies koputtaa — Vasemmalta: Vaihdettaanko me paikkoja?]

Jos sitten katsotaan sitä, miten näitä kasvutoimia rahoitetaan vuoden 27 tasolla, [Hälinää — Puhemies koputtaa] niin noin 0,9 miljardia euroa näistä kasvutoimistahan rahoitetaan toisilla menosäästöillä ja tuloja lisäävillä toimilla. Meillä on myös Valtion Eläkerahastosta ylimääräinen tuloutus, jolla pyritään vaikuttamaan siihen, että velka ei kasvaisi tällä siirtymäajalla, kun mitään kokonaistaloudellisia dynaamisia vaikutuksia ei vielä havaita.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tuppurainen, olkaa hyvä.

16.06 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! SDP kantaa huolta ja vastuuta Suomen julkisen talouden tilasta. [Välihuutoja] Tämä Orpon—Purran oikeistohallitus on ajanut Suomen Euroopan ennätystyöttömyyteen ja Euroopan unionin talouspolitiikan tarkkailuluokalle. Nyt teiltä kysytään vastuuta, ministeri Purra. Toistaiseksi te olette vain syyttänyt edellistä hallitusta tästä taloustilanteesta, ja nyt olette sysäämässä vastuuta seuraavalle hallitukselle. [Oikealta: Höpö höpö!] Me peräämme teiltä nyt aitoja toimia, joilla julkista taloutta voidaan vakauttaa, ja kaikkein helpointa olisi aloittaa perumalla tehoton yhteisöveron alennus, jota lukuisat asiantuntijatkin ovat kritisoineet. Muun muassa professori Maliranta on pitänyt sitä tehottomana ja kalliina, eikä se vastaa meidän akuutteihin taloutemme ongelmiin. Ministeri Purra, onko teillä nyt rotia tehdä vastuullisia päätöksiä Suomen talouden hyväksi ja perua tämä lähes miljardin euron, lähinnä suuryritysten omistajia hyödyttävä yhteisöveron alennus? Voitteko vastata tähän, kyllä vai ei?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.07 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Tuppurainen, tämä ei suinkaan ole ensimmäinen asia, jonka te toivotte

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

meidän peruvan. Olette viimeksi viime viikolla kertoneet myös useita meidän tekemiä säästötoimenpiteitä, jotka sosiaalidemokraatit haluavat perua. Näin on käynyt oikeastaan joka ikisen säästötoimenpiteen, veroihin liittyvän ikävän päätöksen, rakenteellisen uudistuksen, työllisyystoimen, kaiken, kohdalla. Sen sijaan te kuulutatte erilaisia kasvutoimia, joita tämä hallitus on päivästä yksi tehnyt ja vienyt täytäntöön, ja tulemme edelleen jatkamaan. Meillä ei ole julkisessa taloudessa sellaisia mahdollisuuksia kuin sillä edellisellä hallituksella oli. Mikäli te pyritte tällä puheenvuorollanne vähättelemään sitä työtä, jota tämä hallitus on julkisen talouden hyväksi tulevaisuutta silmällä pitäen tehnyt, niin minun täytyy kyllä sitä ihmetellä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

16.08 **Jouni Ovaska kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei ole synti katua ja muuttaa joskus niitä tehtyjä päätöksiä. Jos asiantuntijat ovat monesti sanoneet, ettei tämä yhteisöveron alennus kannata, [Jani Mäkelän välihuuto] niin kannattaako silloin hallituksessa vaikka harkita sitä?

Muistan viime kaudelta esimerkin, kun keskustalainen ministeri Saarikko lähti pohtimaan tätä länsirataa [Jani Mäkelä: Turun tunnin juna!] eli Turun tunnin junaa, ja sitten teetti asiantuntijaselvityksen, ja se hän sanoi, että ei sitä kannata tehdä, ei sitä kannata tehdä, ja Saarikko tuli lopputulokseen, [Hälinää — Puhemies koputtaa] että ei tehdä sitä. No nyt, tämä hallitus: Sama tutkimus ja selvitystyö on teidän käytössänne, [Juha Mäenpään välihuuto] ja te silti haluatte tämän Turun tunnin junan ja tässä lisätalousarviossa lähes 400 miljoonaa euroa valtuutta sille.

Kannattaisiko nyt vielä harkita ja panostaa vaikka nykyisen korjausvelan kattamiseen? Meillähän nyt korjausvelka kasvaa tällä vaalikaudella. Eli ihan rohkeasti kannattaa perua, ja miettikää vielä tätä valtion omaisuuden myyntiäkin. On sanottu, että puolitoista miljardia te aiotte myydä valtion omaisuutta. [Vasemmalta: Huh huh!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.09 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minun täytyy ihmetellä kyllä, että jälleen myös keskustan suunnalta näitä yrittämiseen kohdistuvia veronalennuksia kritisoidaan, koska minulla on voimakas muistikuva siitä, että te esititte omassa vaihtoehdossanne vielä suurempaa veronalennusta [Välihuutoja] nimenomaan yhteisöveroon. Onko todella näin, edustaja Ovaska? Kyllä taitaa olla.

No, mitä tulee sitten tähän länsirataan, jos asiaa katsotaan hallitusohjelman kirjausten mukaisesti, tässä ei ole mitään ihmeellistä. Ainoastaan tämä summa on hieman pienentynyt siitä, [Suna Kymäläisen välihuuto] mikä hallitusohjelmassa on kirjattu. Lisäksi haluan muistuttaa, että keskustalaiset itse — keskustalaiset itse, jopa keskustalainen kansanedustaja [Krista Kiurun välihuuto] — äänestävät länsiradan puolesta valtuustossa. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä — Perussuomalaisten ryhmästä: Eikö teitä hävetä?] Teillä ei selvästi ole edes tässä asiassa yhtäläistä, koherenttia linjaa. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäkynen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

16.10 **Matias Mäkynen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vuosi sitten valtiovarainministeriön kansliapäällikkö tuli julkisuuteen ja kertoi, että Suomessa ei ole varaa uusiin suuriin veronalennuksiin. Meni muutama viikko, ja tuo samainen kansliapäällikkö oli hallituksen sisäisessä neuvottelussa esittänyt jopa kahden miljardin yhteisöveroalennusta suuryrityksille. Näin kertoo Teemu Luukka uudessa kirjassaan. No, tämä kaksi miljardia oli liikaa jopa Purralle ja Orpolle: päädyitte miljardin lahjaan Elinkeinoelämän keskusliiton suuryrityksille.

Arvoisa hallitus, kun tutkimukset ja tutkijat ovat monta kertaa osoittaneet, että yhteisöveroalennus ei lisää talouskasvua, se ei paranna työllisyyttä — ja tätä mieltä valtiovarainministeriössäkin oltiin vielä vuosi sitten, ennen kuin jokin muutti heidän kantansa — niin voisitteko nyt myöntää sen, että tässä on kyse ainoastaan lahjasta näille Elinkeinoelämän keskusliiton jäsenyrityksille, ei aidosta kasvutoimesta? Ja jos myönnätte tämän, niin voisitteko perua tämän päätöksen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.11 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kuten kuvasin, talouspolitiikan arviointineuvosto ei varsin uudessa raportissaan suhtaudu lainkaan näin pessimistisesti yhteisöveron alennukseen kuin edustaja Mäkynen. Toisaalta talouspolitiikan arviointineuvosto nostaa positiivisessa valossa esille ylimpien marginaalien laskemisen, kuten hallitus tämän vuoden alusta on tehnyt. Tämä muuten on se toimi, jota sosiaalidemokraatit ovat kaikkein eniten vastustaneet. [Perussuomalaisten ryhmästä: Oho!] Juuri näitä toimia talouspolitiikan arvioneuvosto kuitenkin nostaa positiivisessa valossa esille.

Se, mistä talouspolitiikan arviointineuvosto totesi, että on hieman epäjohtonmukaista, kun sen suhteuttaa julkisen talouden tilan korjaamiseen, oli pieni- ja keskituloisille suunnattavat veronalennukset, mutta niitä hallitus pitää myös erittäin tärkeinä, ja ne ovat historiallisen suuret suhteutettuina tähän sopeutuskokonaisuuteen. Ne parantavat palkansaajan ostovoimaa, ne lisäävät työn kannustimia ylipäättänsä pieni- ja keskituloisille. Erityisesti keskituloisen verotaakka tässä maassa on kyllä liian kova.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Virta, olkaa hyvä.

16.12 **Sofia Virta vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomus lupasi vähemmän velkaa, enemmän työtä ja toimeentuloa. Kuitenkin hallituksen johdolla Suomessa on nyt Espoon kaupungin verran työttömiä. Konkursseja ja julkisen sektorin irtisanomisia on nähty tässä mittaluokassa viimeksi surullisen kuuluisan 90-luvun laman aikaan.

No, perussuomalaiset, te lupasitte, että pienituloisilta ei leikata — päätöstenne myötä yli 30 000 suomalaista lasta lisää on pudonnut köyhyyteen. Jos jossakin tämä hallitus on onnistunut, niin siinä, että työtä ja toimeentuloa on vielä vähemmän eikä talous ole kasvanut. Voisi jopa ehkä sanoa, että kokoomus taitaa olla Suomen historian degrowth-myönteisin hallitus, mutta tekee senkin väärin — kakkua kun ei ole yhtään enemmän, mutta se vähäkin jakautuu entistä epäreilummin.

Me vihreät olemme esittäneet, että työn ja toimeentulon verotusta kannattaa keventää mutta vastineeksi haittoja pitää verottaa kovemmin ja saastuttamisella olla hinta.

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

Kysynkin, arvon valtiovarainministeri Purra: miksi tämän suurtyöttömyyden aikaan te olette valinneet sen sijaan tehdä tehottomat yhteisöveron alennukset velaksi ja leikata suomalaisilta työttömiltä, suomalaisilta sairaanhoitajilta ja suomalaisten kouluttautumismahdollisuuksista meidän esittämienne vaihtoehtojen sijaan?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.14 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Juuri sellaisia muutoksia me tähän verotusjärjestelmään kokonaisuudessaan olemme tehneet, että ne ovat keventäneet työn ja yrittämisen verotusta, mikä on varmasti hyvä suunta kohti tulevaisuutta ja sitä, että tähän maahan talouskasvua saataisiin, ja vastaavasti me olemme tehneet kiristyksiä haittojen ja kulutuksen puolelle. En ole lainkaan ylpeä yleisen arvonlisäveron korotuksesta, ei varmasti kukaan tässä hallituksessa, mutta me olemme joutuneet tekemään myös hankalia päätöksiä.

Mitä tulee sitten haittoihin: me olemme korottaneet alkoholin verotusta, nikotiinipussien, tupakan verotusta ja niin edelleen, ja tämä on varmasti oikea suunta. Mitä tulee sitten esimerkiksi liikennepolttoaineisiin, joihin te yleensä viittaatte, niin hallitus on pitänyt tärkeänä, että niiden hinta ei ainakaan meidän omin toimin nouse. Tiedämme, että tässä epävarmassa ja heiluvaisessa maailmassa esimerkiksi öljyn hintaan kohdistuu paljon paineita myös muualta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, olkaa hyvä.

16.15 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Talouspolitiikan arviointineuvoston puheenjohtaja on todennut niin, että valtiontalouden alijäämien hallitsemiseksi pitäisi ruveta leikkaamaan eläkkeitä. Tässähän unohtuu se, että valtiot ja kunnat eivät maksa eläkkeitä muiden kuin kansaneläkkeen ja takuueläkkeen osalta. [Perussuomalaisten ryhmästä: Auttaisko taitettu indeksi!] Varsinaiset vanhuuseläkkeemme, joita 98 prosenttia yli 65-vuotiaista saa, ovat työeläkkeitä, ja nehan tulevat eläkerahastoista. Keistä on kysymys? He ovat pienituloisia ihmisiä: mediaanieläke Suomessa on 1 850 euroa. Heiltäkö me leikkaisimme?

Ja ennen kaikkea kun puhuttiin, että jäädytettäisiin indeksit, eläkeindeksit, niin siitä voitaisiin saada miljardi euroa, mutta se rahahan ei tule valtiontalouteen vaan kasvattaa eläkerahastoja. Valtiontalous sen sijaan menettäisi 400 miljoonaa euroa verotuloja laskennallisesti. Eikö ole niin, että eläkkeiden korotus itse asiassa [Puhemies koputtaa] olisi tehokkain keino elvyttää kansantaloutta ja synnyttää kysyntää tässä yhteiskunnassa? Oletteko, valtiovarainministeri, sitä mieltä, että eläkkeiden leikkaus ei auta valtiontalouden alijäämien ratkaisemisessa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.16 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Talouspolitiikan arviointineuvosto tosiaan käsitteli raportissaan eläkejärjestelmäämme varsin perusteellisesti ja toisaalta selvästi halusi tulevia poliittikkoja sparrata siihen suuntaan, että voidaan tarkastella erilaisia toimia, joita järjestelmän

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

kestävyyden lisäämiseksi voidaan pohtia. Siellä nostettiin esille esimerkiksi tutkinnoista työttömyysajalta ja niin edelleen kertyvä eläke.

Mitä sitten tulee eläkeleikkauksiin tai siihen, mitä tämä hallitus on tehnyt, niin me emme ole leikanneet eläkkeistä, emmekä me leikkaa eläkkeistä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Yrttiaho, olkaa hyvä.

16.16 Johannes Yrttiaho vas (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Suomen työttömyys on Euroopan pahin. Nykyinen tilanne on seurausta yritysten pitkäaikaisesta, jopa parinkymmenen vuoden investointivajeesta, jonka toinen puoli on ollut merkittävä osinkojen kasvu. Toisin sanoen yrityksiä on tyhjennetty omistajien taskuun sen sijaan, että voitot olisi investoitu, kehitetty uutta ja luotu työpaikkoja. Nämä voitot on tietysti tehty pitämällä työntekijöiden palkat alhaalla. Tämä hallitus on politiikallaan taannut suuryhtiöille helpon voitonteon. Työelämäoikeuksia leikkaamalla on poljettu palkkoja, ja miljardin euron yhteisöveroale sekä listaamattomien yhtiöiden verohelpotukset ovat taanneet, että omistajille jää enemmän jaettavaa jopa taantumassa. Kaikki tämä takaa etenkin suuryhtiöille ja -omistajille helppoa rahaa. Tällaiset veroedut tulisi lopettaa. Se kannustaisi investoimaan ja luomaan niitä työpaikkoja, joita pääministeri Orpo jo hattu kourassa yritysjohtolta kerjää. Mitä aiotte tehdä, että suuryhtiöt alkavat investoida omistajien osinkolirottamisen sijaan?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.18 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minä en ollenkaan näe sitä, että suomalaisessa tilanteessa tai niin sanotussa Suomen taudissa ongelma olisi se, mitä te kuvaatte. Päinvastoin se, että yritykset kykenevät tässä maassa toimimaan, investoimaan ja työllistämään, niin että me saamme tulevaisuudessa kasvua ja me voimme keskittyä meidän omiin vahvuksiimme, osaamiseen, on nimenomaan tie eteenpäin. Sen sijaan uskon, että vasemmiston ajatus merkittävästä verotuksen kiristämisestä kyllä näivettäisi meiltä ne viimeisetkin mahdollisuudet ja tulevaisuuden.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindtman, olkaa hyvä.

16.18 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä Suomen talouden suurin ongelma on luottamuksen puute ennen kaikkea täällä kotimarkkinoilla. Ministeri Purra, teille on tarjottu lukuisia eri keinoja tämän luottamuksen vahvistamiseksi. [Välihuuto] — Oppositio. — Esimerkiksi pienet yritykset ovat tarjonneet, kysyneet, olisiko mahdollista helpottaa esimerkiksi pienten yritysten tilannetta tässä tilanteessa nostamalla arvonlisäverovelvollisuuden alarajaa. Teidän vastauksenne on, että rahaa ei ole. Kun olemme ehdottaneet, että voisiko, kun usein juuri pienet yritykset tuottavat vaikkapa kotitalous- ja hoivapalveluita, sitä kotitalousvähennystä parantaa — taisi muuten kokoomuksen ryhmäpuheenjohtaja Koprakin ehdottaa sitä — niin teidän vastauksenne on, että rahaa ei ole. Kun ehdotimme, että asuntomarkkinat laitettaisiin käyntiin tuntuvilla toimilla — taisi muuten RKP:n Otto Anderssonkin sitä kannattaa — niin teidän viestinne on, että rahaa ei ole. [Mauri Peltokankaan välihuuto] Mutta sitten kun

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

miljardi euroa pitää laittaa tehostamaan yhteisöveron keventämiseen, niin silloin sitä rahaa kyllä löytyy. Arvoisa valtiovarainministeri, minkä takia sitä rahaa yhtäkkiä onkin?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.20 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Me olemme, tämä hallitus, täällä kyselytunnillakin useaan kertaan jopa luetelleet oppositiolle meidän tekemiämme kasvutoimia. Osa niistä on rakenteellisia — te ette hirvittävän monia ole tukeneet — osa on selvästi elvyttäviä, esimerkiksi investointeja, osa kohdistuu rakentamiseen ja asuntomarkkinoille, osa kohdistuu verotukseen, yrityksiin ja niin edelleen. Ja tämä kaikki, tämä kaasun painaminen, sen eteen, että meidän tulevaisuutemme olisi parempi samaan aikaan, kun me teemme menosopeutusta ja olemme tehneet myös tulopuolen sopeutusta. Tämä kokonaisuus on se, minkä takana hallitus seisoo. Minä tiedän, että teille se ei kelpaa. Se on todellakin tullut selväksi. Te olette valmiita peruuttamaan sekä säästöjä että selvästikin kasvutoimia että myös veronalennuksia. Edustaja Lindtman, viime viikolla kerroitte, mitä kaikkea hallituksen tekemää te lupaatte peruuttaa. Lupaatteko te yhtä lailla peruuttaa siis yhteisöveron alennuksen? [Eveliina Heinäluoma: Te olette nyt vallassa! — Hälinää]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. Muistutan, että kyselytunnilla edustajat esittävät ministereille kysymyksiä. — Edustaja Piritta Rantanen, olkaa hyvä.

16.21 **Piritta Rantanen sd** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Isot konsernit hyötyvät tästä yhteisöveron alennuksesta, pienet ja keskisuuret yritykset eivät siitä hyödy eivätkä ole sitä edes pyytäneet. Kymmenen suurimman verohyötyjän listalla kuudentena on K-ryhmä ja kahdeksantena on S-ryhmä. Heille tämä alennus on vajaat 30 miljoonaa euroa. Vuonna 2024 nämä yhtiöt pelkästään ovat tehneet yli miljardin — siis yli miljardin — tulosta. Nyt me ollaan tässä viime päivinä kuultu keskustelua ruuan hinnasta ja sen noususta. Ministeri Purra, kysyn teiltä: Onko teidän diili kauppajien kanssa epäonnistunut, kun kaupat nyt sanovatkin, että he aikovat viedä tämän reilujen kauppapapojen muutoksen suoraan hintoihin, vaikka te olette jo tehneet arvonlisäveroalennuksen? Mihinkä, ministeri Purra, nämä rahat valuvat tässä ketjussa? Minä kysyn tätä Purralta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.22 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Elintarvikemarkkinalaki kuuluu tietenkin maa- ja metsätalousministeri Essayahille. Teidän kysymykseen, onko meillä diili kaupan kanssa, en tietenkään voi vastata mitään muuta kuin ei. Tiedätte hyvin itsekkin, mitä tällä elintarvikemarkkinalain uudistuksella tavoitellaan suomalaisen ruuantuotannon ja maataloustuottajien hyväksi.

Samaan aikaan edellisessä kysymyksessä puhuttiin luottamuksesta ja kotimaisesta kysynnästä. Uskoakseni sillakin on merkittävä vaikutus siihen, mitä kaupan alalla tässä maassa tapahtuu.

Lisäksi ylipäättänsä haluaisin nostaa tämän kyselytunnin tunnelmaa taas hieman johonkin muualle kuin tähän ankeuteen ja ongelmiin, joita oppositio poimii, [Vasemmalta: Oho! — Välihuutoja — Puhemies koputtaa] sillä aivan viime päivinäkin meillä on

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

uutisissa ollut niin paljon hyviä uutisia erilaisista investoinneista, siitä, mitä meidän markkinoilla tapahtuu, vientisektorin yrityksillä, jopa kaupan alalla. Mielestäni tämä on aika hyvä asia, ja toivottavasti oppositionkin mielestä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Annan vielä vastauspuheenvuoron maatalousministeri Essayahille. Olkaa hyvä.

16.23 Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Kiitoksia erittäin hyvästä kysymyksestä, koska nyt on paljon disinformaatiota liikenteessä sen suhteen, mitä tuolla elintarvikemarkkinalailla ollaan hakemassa. Eli tämä lakimuutos tulee turvaamaan reilut pelisäännöt elintarvikemarkkinoilla, ei tule sääntelemään hintoja eikä myöskään tuotteitten valikoimiam. Meillä tulevaisuudessakin tulee olemaan kauppojen omat merkit, mutta epäterveet käytännöt tulee saada pois. Tulee varmistaa se, että niin alkutuottaja kuin myöskin sitten se pieni ja keskisuuri elintarviketeollisuus siinä välissä pärjäävät ja että meidän Euroopan kannattavin kauppa myöskin ymmärtää sen, että tämän koko elintarvikeketjun oikeudenmukainen tulonjako on kaikkien hyödyksi.

Tällä lakiuudistuksella lähdetään nimenomaisesti hakemaan sitä, että meillä ei voida esimerkiksi kauppojen omien merkkien varjolla tuottajaa pakottaa tuottamaan tätä kaupan merkkiä, jotta hän saa oman tuotteensa kaupan hyllyyn, tai esimerkiksi antamaan reseptiikkaa ilman vastinetta, jos siitä ei ole selkeästi kuluttajalle hyötyä. [Puhemies koputtaa] On myöskin näihin tällaisiin epäreiluihin sopimusehtoihin pystyttävä puuttumaan. Tällä kaikella haetaan sitä oikeudenmukaisuutta, ja se on koko meidän suomalaisen elintarvikeketjun kaikkien osapuolten hyöty. [Eveliina Heinäluoma: Entäs se yhteisövero?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri. — Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

16.24 Oras Tynkkynen vihr (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Ministeri Purra, te viittasitte ainakin kolmesti talouspolitiikan arviointineuvostoon. Katsotaanpas siis, mitä neuvosto sanoo. Neuvosto sanoo muun muassa, että yhteisöveron laskun yhteydessä olisi esimerkiksi ollut luontevaa kiristää joidenkin listaamattomien yritysten osinkoverotusta alentamalla niin kutsuttuun huojennettuun osinkoverotukseen liittyvää tuottorajaa ja samassa yhteydessä olisi myös voitu karsia verohelpotusten muodossa annettuja yritystukia. No, entäs sitten hallituksen itse asettama Murron kasvutyöryhmä? Se taas totesi, että ryhmä ei katso tarpeelliseksi ehdottaa yhteisöveron yleistä alentamista: ”Sen sijaan ehdotamme t&k-toiminnan verovähennykseen tuntuvaa lisäpanostusta.”

Meneekö Suomen taloudella hallituksen mielestä nyt todella niin erinomaisen hyvin, että teillä on varaa sivuuttaa nämä talouspolitiikan asiantuntijoiden näkemykset?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.25 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Se, mitä talouspolitiikan arviointineuvosto erityisesti nostaa esille sekä ylimpien marginaalien laskemisesta että toissijaisesti yhteisöveron alentamisesta, ei suhtaudu niihin lainkaan niin negatiivisesti kuin oppositio antaa ymmärtää. Kuten totesin,

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

se moittii hallituksen veropolitiikkaa osin epä johdonmukaiseksi siksi, että me olemme tehneet myös historiallisen suuret veronalennukset työhön pieni- ja keskituloisille. Tämä oli talouspolitiikan arviointineuvoston viesti. [Keskelä: Onko kymppitonni kuussa pieni vai?]

Mitä tulee sitten näihin yritystukiin, myös niitä me tässä hallituksessa olemme pyrkineet haravoimaan läpi. Olemme tehneet sinne säästöjä, ja vieläkin on tulossa uusia, viime vuonna sovittuja, kohdennettuja yritystukisäästöjä. Mutta samaan aikaan on hyvä ymmärtää, että tässä tilanteessa, kun meidän kasvu on niukkaa ja me yritämme sitä kaikin tavoin saada, esimerkiksi tiettyihin yritystukiin tehtävät leikkaukset aiheuttaisivat jo itsessään lisää työttömyyttä ja sitä ongelmaa ylipäättänsä markkinadynamiikkaan. Tämä asia ei ole niin yksinkertainen kuin oppositiossa [Puhemies koputtaa] monesti kuvitellaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Viimeinen lisäkysymys tähän aiheeseen liittyen. — Edustaja Joona Räsänen, olkaa hyvä.

16.27 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärtäisin, että sitä rahaa olisi tähän yhteisöveron alennukseen, jos nämä kaikki mainitsemanne asiat, arvoisa valtiovarainministeri, olisivat toteutuneet ja jos te olisitte tasapainottaneet julkista taloutta 10 miljardilla eurolla. Mutta niin kuin kaikki asiantuntijat ovat todenneet, tämä teidän tavoitteennehan on pienentynyt kuin pyy maailmanlopun edessä ja on vain murto-osa tästä. Senhän takia tämän vuoden alijäämäksi te olette esittäneet meille 13:a miljardia. Siis tänä vuonna tulevien sukupolvien piikkiin te esitätte sieltä, että tulee 13 miljardia uutta velkaa, ensi vuonnakin esitätte yli 10:tä miljardia, siis uutta velkaa. Ja nyt tätä tilannetta tähän pahennatte tällä yhteisöveronalennuksella. Ja niin kuin teidän oma ministeriönnekin on todennut, niin vaikka ottaisimme huomioon kaikki hokkuspokkusjutut, mitä te olette tähän ympänneet, niin silti saldo on se, että tämä pahentaa velkaantumista. Nyt kysyn, ja toivon, että vastaatte: onko todella niin, että rahaa ei ole yhteiskunnan heikompiosaisille mutta rahaa on suuryrityksille?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.28 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tällä kyselytunnilla olen jo useaan kertaan vastannut syyt sille, miksi me teemme tällaisia veropäätöksiä, [Eduskunnasta: Kyllä vai ei?] toisaalta kuvannut sitä sopeutuskokonaisuutta, joka on tämän ympärillä. En ole koskaan sanonut, että me teemme 10 miljardin sopeutuksia, vaan juuri kuvasin, että tässä 10 miljardin kokonaisuudessa on erilaisia toimia: noin 6 miljardia suoria sopeutuksia meno- ja tulopuolella, [Vasemmalta: Vastatkaa nyt kysymykseen!] sen lisäksi työllisyys- ja rakennetoimia, niiden lisäksi teemme toisaalla kasvutoimia, joihin voidaan laskea myös osa veronalennuksista. [Krista Kiuru: Kyllä vai ei!] Kuten talouspolitiikan arviointineuvostokin toteaa, tämä yhteisöveron alennuskin voi olla järkevä toimi. Kasvutoimia ja veronalennuksia rahoittamaan me olemme tehneet toisenlaisia säästötoimia ja tuloja lisääviä toimia, ja nämä eivät ole kohdistuneet mainitseminiin kohteisiin.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys työttömyydestä (Markku Siponen kesk)

Suullinen kysymys SKT 10/2026 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysymys. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.29 Markku Siponen kesk: Arvoisa herra puhemies! Suurtyöttömyys on kansallinen hätätila, ja varmasti meistä jokainen tällä hetkellä tuntee jonkun työttömäksi joutuneen. Ihminen voi lähettää kymmeniä ellei satoja työhakemuksia, eikä tärppää. Työttömyys koskettaa usein koko perhettä, ja Suomi on valitettavasti tällä hetkellä murheellisten työttömyystarinoiden maa.

Arvoisa valtiovarainministeri Purra, teidän vahtivuorollanne paitsi että Suomi velkaantuu ennätysmäisesti, niin valitettavasti meillä on myös Euroopan ennätystyöttömyys — siis tuplamestaruus velkaantumisessa ja työttömyydessä. Nämä konkurssin tehneet yrittäjät tai irtisanotut työntekijät eivät jaksa enää kuunnella selittelyjä, vaan he haluavat tietää, mitä te aiotte tehdä tässä ja nyt tämän työttömyyden nujertamiseksi.

Keskustan mielestä kotitalousvähennys pitää palauttaa ennalleen. Näin vasarat alkaisivat paukkua siellä kotien remonteissa ja ikäihmiset voisivat hankkia siivousta ja hoivaa kotiin. Tämä auttaisi etenkin pienyrittäjiä ja toisi työttömille töitä. Tartutteko, ministeri Purra, tähän?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.30 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomen ikävät työttömyysluvut johtuvat totta kai monista eri tekijöistä. Meillä on rajojen ulkopuolella meidän oleellisilla vientimarkkinoillamme ollut ongelmia. Kuten tiedetään, Saksa on kärsinyt jopa alemmasta talouden kasvusta kuin Suomi. Meillä on erilaisia kauppapolitiikkaan ja tulleeihin lisättyjä epävarmuuksia. Ukrainassa käydään edelleen sota, millä erityisesti meille, joilla on myös suuri raja Venäjään, on ollut merkittävä vaikutus.

No, kotimaassa tietenkin oleellisin syy on se, että meillä ei ole talouskasvua. Meillä ei ole yksityistä kysyntää, mikä suoraan vaikuttaa siihen, että työttömyys on korkea. [Antti Kurvinen: Mitä teette sille?] Vastaavasti kun mennään sinne työttömyyslukujen sisälle, niin siellä voidaan havaita, että vuonna 22 alkoivat luvut heikentyä. Vastaavasti työllisyys erityisesti suomalaisten kohdalla ei ole heikentynyt merkittävästi, niin paljon kuin luvut antaisivat ymmärtää, vaan esimerkiksi ulkomaalaisten työttömyys on tällä hetkellä huomattavan korkea.

Mitä tulee sitten kotitalousvähennykseen, johon tehdyt muutokset hallitus on sopeuttamisen osalta tehnyt: esimerkiksi VATTin tutkimus kuvaa, [Puhemies koputtaa] että kotitalousvähennys ei ole hirvittävän oivallinen sen paremmin työllisyyskeino [Antti Kurvisen välihuuto] kuin muutenkaan, ja se on erityisesti parempituloisille kohdistettu toimi.

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri. — Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää tähän aiheeseen liittyvän lisäkysymyksen, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

16.32 Hilkka Kemppi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Selittely jatkuu, ja vastuun välttely jatkuu. Vastauksen perusteella valtiovarainministeri Purralle ei kelpaa pienyrittäjyyttä tai työllisyyttä edistävä keino, kotitalousvähennyksen laajentaminen siihen, mitä se oli ennen kuin te leikkasitte sitä.

Työministeri Marttinenkin on ehtinyt jo moittimaan kasvuesitysten tekijöitä. [Välihuuto oikealta] Ministeri sanoo olevansa pahoillaan ja pitävänsä jopa haitallisena ja harmillisena esityksiä varainsiirtoveron helpotuksista, määräaikaisestä poistamisesta, siis sen veron, mitä maksetaan useampi kymmenentuhatta, kun ostetaan oma koti. [Juha Mäenpään välihuuto] Keskusta on tosiaan tehnyt tällaisen esityksen. Emme silti ota näitä ministerin moitteita vastaan. Keskusta on tehnyt itse asiassa esityksiä jo yli 50, mutta hallitus ei ota niitä tosissaan. Toivoisin, että te katsoisitte tämän osalta peiliin, sillä Suomessa on Euroopan suurin työttömyys.

Kysyn valtiovarainministeri Purralta: oletteko te valtiovarainministerinä tai koko hallituksena ottaneet tämän kannan, [Puhemies koputtaa] että varainsiirtoveron määräaikaisestä alentamisesta ei edes neuvotella, [Puhemies koputtaa] vai onko tämä kokoomuksen esitys?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Valtiovarainministeri Purra, olkaa hyvä.

16.33 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallituksella ei ole tällä hetkellä tähän liittyviä neuvotteluita käynnissä. Sen sijaan ylipäättänsä tämä työttömyystilanne, se, miten me voimme parantaa kasvun edellytyksiä tulevaisuuteen, miten me pääsisimme tästä ankeudesta ja toisaalta pystyisimme parantamaan kroonisesti taudissa olevaa Suomen mallia, on hallituksessa aivan jatkuvaa työtä. Me emme aloita ja lopeta sitä, vaan me olemme tehneet sitä päivästä numero yksi ja tulemme tarmokkaasti jatkamaan viimeiseen päiväämme saakka. [Eveliina Heinäluoman välihuuto]

On tietenkin hienoa, että oppositio haluaa hallitusta sparrata erilaisilla toimilla, mutta samaan aikaan on hyvä huomata, että meillä on kokonaisuus ja meillä on myös budjettikirjan realiteetit. Silloin kun me lisäämme johonkin menoja, meidän pitää niitä myös jostakin vähentää. Vastaavasti on hyvä huomata, että meidän finanssipolitiikka on edelleenkin elvyttävää, kuten sen kuuluu ollakin. Me olemme tehneet juuri sellaisia toimia, joita tässä tilanteessa tarvitaan. [Jouni Ovaskan välihuuto]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Minja Koskela, olkaa hyvä.

16.35 Minja Koskela vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yle uutisoi keskiviikkona hyvinvointialueiden ja kuntien irtisanomisista. Irtisanottujen määrä on uutisen mukaan yhteensä noin 1 640 henkilöä. Se tarkoittaa eniten potkuja sitten 90-luvun laman. Tänä vuonna hyvinvointialueilla leikkaukset jatkuvat, mikä tarkoittaa lisää irtisanomisia. Hallitus on ollut kyvytön työttömyyskriisin edessä, ja koska täällä mielellään muistellaan Marinin hallitusta, niin muistellaan nyt sitten: Marinin hallitus jätti

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

Orpon—Purran hallitukselle ennätysellisen hyvän työllisyystilanteen. [Hälinää] Se on nyt sössitty muun muassa näillä mittavilla irtisanomisilla, ja samaan aikaan työttömien asemaa on heikennetty esimerkiksi leikkaamalla työttömyysturvaa useilla eri tavoilla. Varapääministeri Purra, pidätkö kohtuullisena, että työttömiä rangaistaan työttömyydestä, vaikka hallitus ei kykene parantamaan työllisyystilannetta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Annan vastauspuheenvuoron työministeri Marttiselle, olkaa hyvä.

16.36 Työministeri Matias Marttinen (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia paljon, arvoisa herra puhemies! Kiitoksia edustajalle kysymyksestä. Nyt on tärkeää, hyvät kollegat, muistaa se, että Suomessa on jätetty vuosikymmeniä tekemättä meidän talouteen ja työmarkkinoille kaikki olennaisesti merkittävät uudistukset, joilla on saatu kasvua ja vahvempaa työllisyyttä aikaiseksi muissa Pohjoismaissa. Ja kun katsotaan taas, edustaja Minja Koskela, niitä Marinin hallituksen lukuja — katsotaanpas nyt niitä lukuja sitten — niin työllisten määrä kääntyi kasvuun vuoden 2022 lopulla eli siis Marinin hallituksen aikana. Työllisten määrä kääntyi kasvuun vuoden 22 lopulla, ja tämä on fakta. Me saimme erittäin haastavassa tilanteessa vastaavasti vetovastuun. Minä kannan kyllä joka päivä täyden vastuun omasta ministerityöstäni, ja tiedän, että myös jokainen kollega täällä tekee samoin. Me teemme kymmeniä erilaisia ratkaisuja ja päätöksiä, jotta kasvu nimenomaan saadaan liikkeelle. Tällä hetkellä me näemme jo orastavaa kasvua, hyviä merkkejä, ja muun muassa eilen saatiin hieno uutinen Helsingin telakalle: kahden jäänmurtajan rakennustyöt, 2 000 henkilötyövuotta lisää työtä Suomeen. [Puhemies koputtaa] Tätä lisää.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harkimo, olkaa hyvä.

16.37 Harry Harkimo liik (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Meillä on tällä hetkellä 500 000 työnhakijaa, joista 355 000 on työttömiä, 100 000 osa-aikaisia työllisiä, jotka hakevat kokopäivätyötä, ja 50 000 on koulutuksessa. Näistä työttömistä 19 prosenttia on ulkomaalaisia. Suomessa on noin 700 000 maahanmuuttajaa, joista 400 000 on työikäisiä, tai pystyvät tekemään töitä, ja näistä 25 prosenttia on työttömiä, eli noin 100 000 hakee töitä tällä hetkellä. Suomeen tulee 50 000 uutta maahanmuuttajaa joka vuosi, eli se työttömyys lisääntyy koko ajan. Mitä te, ministeri Marttinen, meinaatte tehdä tälle asialle?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Marttinen, olkaa hyvä.

16.38 Työministeri Matias Marttinen (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, herra puhemies! Pahoittelen, edustajat, korjaan: siis vuoden 2022 lopulla työllisten määrä kääntyi laskuun, ei siis nousuun. Pahoittelen tätä.

Joka tapauksessa edustaja Harkimon kysymykseen: On tärkeää myös muistaa se, että jo tällä hetkellä me tarvitsemme useille eri toimialoille eri työtehtäviin myös kansainvälistä työvoimaa. Me emme saisi kuitenkaan kaikkia työpaikkoja täytettyä ilman että voidaan tehdä myös kansainvälisiä rekrytointeja. Samaan aikaan kuitenkin lähtökohta on se, että Suomeen tullaan töihin, mikäli on työsuhde luvassa, ja sen myötä haetaan taas vastaavasti oleskelulupaa Suomeen. Ja vastaavasti mikäli työsuhde päättyy, niin meidän

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

lainsäädännön mukaan täytyy löytää uutta työtä tai sitten oleskelulupa Suomessa päättyy. Näin ollen siis pidän tätä meidän järjestelmää varsin kestäväenä. Totta kai on ymmärrettävää, että vaikeassa taloustilanteessa, kyllä, myös kansainvälisen työvoiman työttömyys on kasvanut, mutta haluan korostaa sitä, että me tarvitsemme monenlaista työvoimaa Suomeen. Tällä hetkellä työntekijöitä on hyvin tarjolla, [Puhemies koputtaa] joten se myös antaa meille pohjaa vahvemmalle kasvulle tulevina vuosina.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

16.39 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Silloin kun työttömyys on huipussaan ja valtio velkaantuu valtavasti, pitää tehdä järkevää talouspolitiikkaa. Tapasin oululaisen naisyrittäjän, jonka yritys tuottaa kotiin vietäviä palveluita pääosin ikäihmisille. Hän kertoi, että kun kotitalousvähennystä leikattiin, he joutuivat irtisanomaan kaksi työntekijää ja kolmannen laittamaan puolipäiväiseksi. Samaan aikaan heidän asiakkaansa siirtyivät pääosin julkisen palvelun piiriin. Nyt hän ihmettelee, mitä järkeä oli julkisen talouden kokonaisuuden kannalta, että syntyi lisää työttömiä ja julkinen palvelu lähti kuormittumaan enemmän. Hän lähestyi minua ja kysyi, että voitko kertoa, onko tässä mitään järkeä. Nyt kysyn teiltä, valtiovarainministeri Purra: mitä minä vastaan tälle oululaiselle naisyrittäjälle? [Keskustan eduskuntaryhmästä: Ei ole järkeä!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.40 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Te voitte vastata hänelle, että tässä tilanteessa hallitus, Suomen hallitus, on valitettavasti joutunut tekemään myös sellaisia päätöksiä, jotka kohdistuvat ihmisiin tai yrityksiin. Julkisen talouden tilanne on sellainen, että maan hallitus on joutunut etsimään säästöjä, ja niiden tekeminen ei välttämättä ole aina ollut helppoa. Samaan aikaan te voitte kertoa siitä, että itse asiassa kotitalousvähennys on muun muassa VATTin arvion mukaan varsin tehoton työllisyystoimi. [Hälinää — Puhemies koputtaa] Sen lisäksi siihen laitettavat veronmaksajien rahat kohdistuvat erityisesti parempituloisille, mikä ei välttämättä tietenkään tuosta näkökulmasta ole lainkaan huono asia, mutta joskus se tulee mieleen, varsinkin silloin, kun sosiaalidemokraatit esittävät näitä samoja asioita. Me olemme tehneet sinne säästöjä, näitä on tehty myös aiemmilla kausilla.

Tämä on se, minkä te voitte kertoa, mikäli te haluatte olla rehellinen. Jos te ette halua olla rehellinen, te todennäköisesti kerrotte, että keskusta lupaa sen palauttaa siitä huolimatta, että tekin olette velkajarruun sitoutuneet. Ja tällä hetkellä näyttää, että ensi kauden säästötarve on noin kymmenen miljardia euroa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lundén, olkaa hyvä.

16.41 **Mikko Lundén ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Toimeentulotuki uudistus astui voimaan tämän vuoden alussa, ja sen tarkoituksena on vahvistaa perustoimeentulotuen roolia tilapäisenä apuna. Tiettyjen maahanmuuttajaryhmien työttömyys on Suomessa suurta. Kaikkiaan perustoimeentulotukea saavien kotitalouksien määrä kasvoi viime vuonna kolme

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

prosenttia ja kustannukset nousivat viidenneksellä, ja toimeentulotuen saajissa vieraskielisillä on selkeä ylliedustus. Jatkossa kotoutumissuunnitelman laiminlyönti voi johtaa toimeentulotuen perustason alentamiseen. Perussuomalaiset kannattavat tätä uudistusta. Sosiaaliturvamenomme paisuvat paisumistaan, ja ne on saatava taittumaan. Aktiivinen sosiaalipolitiikka tarjoaa oikeuksien lisäksi velvollisuuksia.

Arvoisa sosiaaliturvaministeri: miten te arvioitte voimaan tulleiden muutosten vaikuttavan maahanmuuttajien integroitumiseen? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitos. — Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

16.42 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä uudistus kohtelee aivan samalla tavalla kaikkia riippumatta taustasta. Toimeentulotuen uudistuksen tavoitteena on pyrkiä saamaan ihmiset aktiivisesti palvelujen piiriin ja ennen kaikkea työllistymään ja opiskelemaan, eli pois työttömyydestä, pois syrjäytymiskierteestä. Tämä on erityisesti nuorten kohdalla äärimmäisen tärkeä asia.

Tavoitteena tässä uudistuksessa on se, että myöskin haetaan ensisijaisia etuuksia, koska niihin on kytketty palveluja, kuten velvollisuus hakea työtä tai osallistua kotoutumista edistäviin palveluihin. Tätä pidän hyvin tavoittelemisen arvoisena. Se auttaa ihmisiä hankalista elämäntilanteista eteenpäin.

Sen lisäksi tähän uudistukseen sisältyy julkisen talouden säästöjä, joita tämä hallitus on joutunut tästä erittäin vaikeasta taloustilanteesta johtuen tekemään. Meidän linjana sosiaaliturvan uudistamisessa on aina työhön kannustava pohjoismainen linja.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

16.43 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edellisen hallituksen aikana työllisyys nousi Suomessa ennätyslukemiin, ja voin vakuuttaa teille, ministeri Marttinen, että ajat olivat silloinkin haastavat.

Nyt tilanne on toinen. Tilanne on vaikea, ja tilanne on vakava, ja jokainen ihminen, joka tässä ajassa menettää työnsä, on todella vakavan tilanteen äärellä. Teidän lääkkeenne tähän työllisyystilanteeseen ovat olleet massiiviset leikkaukset sosiaaliturvaan, mutta se lääke ei ole toiminut. Pitäisikö teidän vaihtaa lääkettä? Vasemmistoliitto on esittänyt useita toimia työllisyyden parantamiseksi, esimerkiksi suojaosien palauttamista työttömyysturvaan, mikä kannustaisi ihmisiä vastaanottamaan työtä. Olemme myös esittäneet rakennusalan tukemista sekä koulutusmahdollisuuksien parantamista.

Arvoisa hallitus, kysyn teiltä: Miltä nämä toimet teidän mielestänne kuulostavat? Voisitteko ottaa näistä lääkkeen työllisyystilanteen parantamiseksi?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Työministeri Marttinen, olkaa hyvä.

16.44 Työministeri Matias Marttinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia edustajalle rakentavasta otteesta tässä keskustelussa.

Haluan muistuttaa teitä, että tämä hallitus on tehnyt kymmeniä erilaisia ratkaisuita, joilla nimenomaan tavoitellaan nyt vahvempaa työllisyyttä ja talouskasvua. Työmarkkinauudistukset ovat yksi niistä, mutta taas toisaalta me aiomme myös parantaa opiskelumahdollisuuksia työttömyysturvalla. Itse asiassa jo tällä hetkellä meillä on varsin

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

laajat mahdollisuudet työttömiksi jääneille henkilöille täydentää omaa osaamistaan tai vaikka suorittaa kesken jäänyt tutkinto loppuun. Se on hyvin järkevää. On totta kai tärkeää, että sen ajan, jonka joutuu olemaan työttömänä, voi käyttää parhaalla mahdollisella tavalla hyödyksi siinä, että voi kehittää sitä omaa osaamistaan. Me ilman muuta haluamme näitä mahdollisuuksia kehittää, ja tulen myöhemmin tänä keväänä antamaan eduskunnalle tästä myös oman esityksen.

On myös tärkeää pitää huolta siitä, että työllisyyspalvelut ovat kunnossa, ja sen takia teimme myös lainmuutoksia tämän vuoden alusta, minkä myötä nyt sääntelyä osin keventämällä työllisyysalueet voivat kohdentaa palvelua paremmin heille, jotka tarvitsevat enemmän tukea, neuvontaa ja opastusta. [Puhemies koputtaa] Pidän sitä myös hyvin tärkeänä erityisesti heidän osaltaan, [Puhemies koputtaa] jotka ovat jo pidempään olleet työttöminä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

16.46 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu paljon työttömien määrästä. Tarkka luku on 351 000 ja lisäystä 29 000 vuodessa. Ulkomaalaisten työttömien määrä on 52 000, kasvua 2 500, pitkäaikaistyöttömiä on 137 000 ja kasvua 28 000. Tämä on työttömyyden kova ydin. 40 prosenttia työttömistä on pitkäaikaistyöttömiä. Meidän työllisyysaste on pudonnut kaksi prosenttia siitä, kun hallitus on aloittanut, eli työllisyyskuoppakin on aika iso, 60 000 noin suurin piirtein. Luvut ovat karmaisevia.

Kysyn arvoisalta ministeri Marttiselta: Mitä aiotte tehdä pitkäaikaistyöttömyyden taittamiseksi, koska se kurittaa heitä ja se myös kurittaa kuntia? Kuntien niin sanotuista sakkomaksuista 80 prosenttia on [Puhemies koputtaa] yli 400 päivää työttöminä olleista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Marttinen, olkaa hyvä.

16.47 Työministeri Matias Marttinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia edustaja Lylylle hyvästä kysymyksestä, ja kyllä sen näkee teidän kysymyksistänne, että te tiedätte kyllä, mistä te kysymyksiä esitätte. Arvostan teidän... [Välihuuto] — No, eikö se nyt ole ihan hyvä, että välillä myös opposition kansanedustajia kehutaan? Voin jättää sen vähemmälle jatkossa, jos se teitä häiritsee. [Välihuutoja]

Mutta tähän itse vastaukseen: Olen täysin samaa mieltä siitä, että tällä hetkellä vaikean taloustilanteen myötä nimenomaan se, että työttömyys näyttää rakenteellistuvan, on kaikista vaikein kysymys. Sen takia on niin, että meidän täytyy käyttää voimakkaasti myös koulutusta tässä apuna, tukena, muuntokoulutuksia, täydennyskoulutuksia, tukea sitä, että työttömäksi jääneet henkilöt voivat kehittää sitä omaa osaamistaan. Työllisyyspalveluista, niiden roolista, puhuin jo aikaisemmin.

Minulla on käynnissä myös työ palkkatuen kehittämiseksi ja sen hallinnollisen työtaakan vähentämiseksi. Minkä vuoksi? Siksi, että yhä useampi yritys voisi käyttää ketterämmin ja paremmin myös palkkatukea hyödyksi jatkossa.

Ja vielä kaiken päälle: meidän työmarkkinauudistukset ovat olennaisen tärkeitä myös siitä näkökulmasta, että työttömäksi jääneet henkilöt pääsevät töihin [Puhemies koputtaa] ja kynnys palkata uusia työntekijöitä madaltuu.

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Viimeinen lisäkysymys tähän aiheeseen liittyen, edustaja Honkonen, olkaa hyvä.

16.48 **Petri Honkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Silloin kun rahaa on vähän, on tehtävä viisaita valintoja, ja keinoja, joilla hallitus voi työllisyyttä edistää, niitähän on todella vähän. Yksi keskeinen on todellakin tämä veropolitiikka, ja siinä hallitus on tehnyt omia valintojaan. Arvonlisäveron korotus ei varmasti työllisyyttä parantanut, päinvastoin se lisäsi työttömyyttä. Mitä tulee näihin teidän valintoihinne, niin te olette todellakin päättäneet nyt sitten laskea yhteisöveroa, ja tähän tulee hyödyttämään kaikista suurimpia yrityksiä. Kesko, Osuuspankkiryhmä, Neste ynnä muut suuryritykset hyötyvät tästä merkittävästi. Sen sijaan te ette ole valinneet auttaa pieniä yrityksiä, joihinkä vielä ennen Orpon ja Purran hallitusta vallinneen talouskasvun aikana suurin osa työpaikoista syntyi. Kysyisinkin teiltä, arvoisa valtiovarainministeri: Miksi ette ole esimerkiksi ottaneet käyttöön yrittäjävähennystä, jonka Sipilän hallitus aikanaan loi, ja korottaneet sitä? Miksi olette valinneet auttaa ennen kaikkea suuria yrityksiä? Minkä takia ette ole halunneet auttaa pieniä yrityksiä, joihinkä suomalaisten työpaikat ennen muuta syntyvät?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.50 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Muistan, että kun arvonlisäveron korotusta vietiin läpi ja keskustakin antoi oman vaihtoehtonsa, olin tyytyväinen siitä, että sielläkin vastuullisuutta löytyi, koska teidän olitte myös sitä arvonlisäveron yleistä kantaa korottamassa, eikö näin? Mutta tänään oli taas aihe kritiikille myös tältä osin. Tuossa aiemmassa vastauksessani jo kuvasin, että varmaan kukaan hallituksessa ei voi olla tyytyväinen tästä päätöksestä, mutta tällaisia vaikeita päätöksiä täällä hallituksessa joutuu tekemään.

No, mitä sitten tulee meidän muihin veroratkaisuihin, niin olen niitä tänään aika tavalla tässä jo puolustanut. Yhteisöveron alentaminen kohdistuu toki huomattavasti laajemmin yrityksiin kuin täällä on ehkä annettu ymmärtää. Me tavoittelemme tulevaisuuteen parempaa kasvua, sitä, että tässä maassa yrityksillä on hyvä toimia ja toimintaedellytykset ovat kunnossa. Tätä tehdään monilla muillakin sektoreilla vastaavasti. Pienemmille yrityksille olemme myös pyrkineet tekemään ja saaneet hyvin tehtyäkin erilaisia toimenpiteitä, [Antti Kurvinen: Mitä?] työmarkkinatoimia, joita tällä hetkelläkin täällä eduskunnassa käsitellään.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys luontokadon pysäyttämistä (Atte Harjanne vihr)

Suullinen kysymys SKT 11/2026 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Harjanne, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

Keskustelu

16.51 **Atte Harjanne vihr:** Arvoisa puhemies! Luontokadon pysäyttäminen on yksi tämän hallituksen lupauksista, joka on täyttämättä. Hallitusten välinen luontopaneeli IPBES julkaisi maanantaina raportin, jonka keskeinen viesti on, että yrityksillä on tärkeä rooli luonnonsuojelussa ja elvyttämisessä. Myös Suomen Luontopaneeli julkisti maanantaina suosituksia: tarvitaan luontolaki, vahvempi aiheuttaja maksaa -periaate ja ympäristölle haitallisten tukien karsimista. Kuolleella planeetalla on vaikea tehdä bisnestä, ja on vaikea tehdä luontoa arvostavaa bisnestä, jos politiikka ohjaa päinvastaiseen suuntaan. Asiantuntijat ja me oppositiossa olemme tehneet hallitukselle monia konkreettisia ehdotuksia tilanteen korjaamiseksi, sellaisia kuin maankäytön muutosmaksu. Haittojen hinnoittelulla saataisiin myös valtion kassaan lisää kaivattua rahaa ja paljon nykyistä kustannustehokkaampaa luonnonsuojelua. Suomen luontoa voidaan suojella ja vaalia vain Suomessa. Kysynkin asiasta vastaavalta ministeriltä: [Puhemies koputtaa] mitä uusia päätöksiä hallitus on valmis tekemään luontokadon pysäyttämiseksi, kun tiedämme, [Puhemies koputtaa] etteivät nykyiset riitä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Multala, olkaa hyvä.

16.52 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Sari Multala** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos kysymyksestä edustajalle, erittäin tärkeä kysymys. Suomalainen luonto on meille kaikille rakas ja tärkeä — se tiedetään erilaisista kyselytutkimuksista. Suomalaiset arvostavat luontoamme.

Yksi uusi päätös, joka on tulossa, on lausunnoilla ollut muutos luonnonsuojelulakiin, jossa edistetään luonnonarvomarkkinoiden syntymistä, ja siinä nimenomaisesti nyt mahdollistetaan tämä yksityisen sektorin mukaantulo luonnontilan parantamiseen aivan uudella keinolla — Suomi on tässä nyt edelläkävijä, edistämme näitä luonnonarvomarkkinoita. Siinä siis ajatuksena on, että yritykset voivat panostaa luonnonarvojen parantamiseen ja ne ovat viranomaisvarmennettuja, ikään kuin luonnonarvohehtaareja, eivät itse keksittyjä asioita, vaan aidosti voidaan mitata sitä, että luonnontila todellisuudessa paranee. Itse näen, että tämä on ihan merkittävä uusi keino, joka me voidaan nyt ottaa näiden vanhojen keinojen lisäksi, joita ovat esimerkiksi ihan lainmukainen pysyvä suojelu tai sitten vaikkapa vapaaehtoinen suojelu Metso-rahoituksen avulla, esimerkiksi. Tarvitaan tämän lisäksi uusia keinoja, ja tämä on nyt sellainen konkreettinen, joka on tulossa tänne eduskuntaan vielä tämän vuoden aikana.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys lähisuhdeväkivallan torjumisesta (Pihla Keto-Huovinen kok)

Suullinen kysymys SKT 12/2026 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysymys. — Edustaja Keto-Huovinen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

Keskustelu

16.54 Pihla Keto-Huovinen kok: Arvoisa puhemies! Viisi naista Suomessa on surmattu tämän vuoden puolella. Tietojen mukaan surmaajat ovat olleet näiden naisten entuudestaan tuntemia mieshenkilöitä. Viime vuonna tuo luku oli 19. Kaikki nämä naiset ovat olleet jonkun äitejä, siskoja, tyttäriä, ystäviä. Lähisuhdeväkivallan tullessa poliisin tietoon ovat usein tapahtuneet jo paljon. Se ei ole ensimmäinen lyönti, vaan se on elämää pelon ja väkivallan varjossa.

Kiitän hallitusta siitä, että lähisuhdeväkivallan sovittelusta on luovuttu ja turvakotien rahoitusta on lisätty jokaisessa budjetissa. Nämä ovat olleet tärkeitä ja oikeita päätöksiä uhrien turvan kannalta. Uhrien suojaksi määrätyn lähestymiskiellon rikkomisesta seuraa kuitenkin vain sakkoa tai enimmilläänkin vuosi vankeutta. Kokoomuksessa katsomme, että lähestymiskiellon rikkomisen rangaistusasteikkoa tulisi ankaroida. Laajentaisimme myös uhrin ja avustajan oikeutta hakea tekijöille sähköistä valvontaa eli jalkapantaa. [Puhemies koputtaa] Arvoisa ministeri Meri, olisitteko valmiita arvioimaan rangaistusasteikkoja ja laajentamaan jalkapannan hakemisoikeutta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Oikeusministeri Meri, olkaa hyvä.

16.55 Oikeusministeri Leena Meri (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies, ja kiitos, edustaja Keto-Huovinen! Kävimme näitä keskusteluja myös samassa pöydässä, kun olimme hallitusneuvotteluissa. Haluan ensin sanoa sen, että tämä hallitus on tehnyt naisiin kohdistuvan väkivallan torjumiseksi hyvin paljon. Luettelitte jo asiat, joita on tehty, ja lisäksi olemme kiinnittäneet huomiota tyttöjen sukupuolielinten silpomiseen ja pakkoavioliittoihin. Olen käynyt pyöreän pöydän keskustelun maahanmuuttajanaisten kanssa kunniaväkivallasta, joka on osa tätä lähisuhdeväkivaltaa. Olemme korottaneet rikosuhrimaksuja, jotta Rikosuhripäivystys ja Nollalinja saavat lisärahoitusta useita satojatuhansia euroja tänä vuonna. Meneillään on myös rahoituksen hakeminen lähisuhdeväkivallan ehkäisemiseen.

Kuten hallitusneuvotteluissa sovimme, teemme arviomuistion tästä, miten me voisimme kehittää tätä lähestymiskieltoa. Se on ongelma. En tiedä, pitäisikö enemmän määrätä myös näitä poliisin saman tien määräämiä väliaikaisia lähestymiskieltoja, jotka ovat tällä hetkellä jo mahdollisia, [Puhemies koputtaa] mutta minä olen sitä mieltä, että rangaistuksia pitäisi voida kiristää.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys Ukrainan siviilien auttamisesta (Christoffer Ingo r)

Suullinen kysymys SKT 13/2026 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Nästa fråga. — Ledamot Ingo, varsågod.

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

Keskustelu

16.57 Christoffer Ingo r: Värderade talman! Nästa vecka fortsätter Ukrainas fredsförhandlingar, och just nu är Ukraina i ett riktigt ansträngt läge. Ryssland bombar civila och går hårt åt landets infrastruktur. Hemmen är kalla och elavbrotten, tillsammans med den tuffaste vintern på länge, tvingar det ukrainska folket till tillfälliga lösningar som tält och generatorer, om sådana finns tillgängliga. Ukraina behöver få allt stöd de kan få, och finländarna stöder.

Arvoisa puhemies! Suomalaiset ovat auttaneet ukrainalaisia hädässä. Viime aikoina tilanne Ukrainassa on kuitenkin pahentunut. Venäjä on kohdistanut Ukrainan siviiliväestöön ja maan energiainfraan aivan järkyttäviä iskuja. Ulkona pakkasen kiristyy, Ukrainassa on kylmin talvi moneen vuoteen, ja sadat tuhannet kotitaloudet ovat ilman sähköä. Kärsimys on lisääntynyt aivan hirvittävästi. Pakkasta ei pääse pakoon, ja kiovalaisilla on hyvin karut oltavat. Kysyn, arvoisa ulkoministeri Valtonen: mitkä ovat rauhanneuvottelujen seuraavat vaiheet, ja mitä Suomi voi tehdä lisää Ukrainan siviiliväestön auttamiseksi?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, tack. — Ulkoministeri Valtonen, olkaa hyvä.

16.58 Ulkoministeri Elina Valtonen (vastauspuheenvuoro): Ärade talman, arvoisa puhemies! Edustaja kuvaa Ukrainan siviilien kärsimystä osuvasti. Todella Venäjä käyttää kylmää talvea hyväkseen tilanteessa, jossa se ei ole esimerkiksi viimeisen vuoden aikana kyennyt rintamalla etenemään, mutta vastaavasti se on lisännyt tuntuvasti suoraan siviili-infrastruktuuriin kohdistuneita iskujaan. Esimerkiksi nyt tämän vuoden aikana, kun presidentti Trump on aivan oikeutetusti ja meidän tukemana tavoitellut rauhaa Ukrainaan, Venäjä on kerta toisensa jälkeen osoittanut, että se ei ole siihen valmis, vaan päinvastoin myös tässä rauhanneuvotteluiden aikana se on kohdistanut iskujaan suoraan energiainfraan. Muun muassa viime yönä Venäjä toteutti yhdistelmäiskun Ukrainan useimpiin kaupunkeihin käyttäen sekä ballistisia ohjuksia että drooneja.

Suomen kanta on selvä: me haluamme, että Ukrainaan saadaan välitön tulitauko aloittaen tietenkin energiainfrastruktuurista, mieluiten kokonainen tulitauko, jonka aikana voitaisiin käydä kestäväen rauhan neuvottelut, ja me kannatamme Ukrainaan oikeudenmukaista, kestäväää rauhaa. [Puhemies koputtaa] Se on tärkeää koko Euroopalle.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.6. Suullinen kysymys nuorisorikollisuuden torjumisesta (Päivi Räsänen kd)

Suullinen kysymys SKT 14/2026 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysymys. — Edustaja Päivi Räsänen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

Keskustelu

16.59 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Nuorten väkivaltarikollisuus on kasvanut, ja kasvu on suurinta alle 15-vuotiailla. Poliisihavaintojen mukaan rikolliseen toimintaan aletaan ajautua jo 10:n ja 12:n vuoden iässä. Nuorten rikosepäilyt keskittyvät erityisesti kaupunkialueille. Keskeisiä rikostyyppejä ovat ryöstöt, pahoinpitelyt ja vahingonteot. Hallitushan on tehnyt monia hyviä toimia nuorisoriikollisuuden suitsimiseksi, muun muassa vahvistanut koulupoliisitoimintaa ja kohdennettua katuväkivallan torjuntamallia ja myös tehnyt rangaistavaksi alle 15-vuotiaiden käyttämisen välikappaleena rikosten tekemisessä.

Kysyn teiltä, sisäministeri: miten arvioitte näiden jo nyt tehtyjen päätösten ja toimien purevan, ja onko kenties vielä muita askeleita, joita tällä vaalikaudella on syytä ottaa, jotta tähän erittäin vakavaan ilmiöön voidaan puuttua?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Sisäministeri Rantanen, olkaa hyvä.

17.00 Sisäministeri Mari Rantanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totta, kuten edustaja Räsänen tässä kuvasi, hallitusohjelmassa jo tunnistettiin nuoriso- ja jengirikollisuus vakavaksi ongelmaksi, johon haluttiin tehdä erilaisia toimenpiteitä. Tähänhän tarvitaan koko yhteiskunta mukaan, ja sen vuoksi tässä on tehty nuoriso- ja jengirikollisuuden torjuntaohjelma, joka koskettaa kaikkia sektoreita. Moniviranomaisyhteistyö on erittäin tärkeää, samoin kuin Ankkuri-toiminta silloin, kun puhutaan nuorisoriikollisuudesta. Poliisin resursseja on lisätty, poliisimiesten määrää lisätään, toimivaltuuksia lisätään, tiedonvaihtoa lisätään. Poliisilla on myöskin, kuten totesitte, koulupoliisitoimintaa, pelipoliisitoimintaa. Sitten me teemme tietysti rikoslain puolella muutoksia, lastensuojelulain puolella muutoksia. Lisäksi pyrimme välttämään Ruotsin tietä tekemällä muutoksia maahanmuuttopolitiikkaan, kotoutumispolitiikkaan.

No, sitten on kysymys siitä, pitäisikö vielä jotakin tehdä: Mielestäni kannattaa katsoa, mitä on tapahtunut Ruotsissa, mitä on tapahtunut Tanskassa, minkälaisia toimenpiteitä siellä on tehty. Kyllä nämä ainakin arvioitavaksi tulevat, pitäisikö meidän vielä ottaa seuraavia askeleita eteenpäin.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 2/2026 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, hallintovaliokunnan, maa- ja metsätalousvaliokunnan ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava lausunto.

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Marttinen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.02 Työministeri Matias Marttinen (esittelypuheenvuoro): Kiitoksia, arvostettu herra puhemies! Tässä esittelen seuraavana hankintalain muutosten kokonaisuuden eduskunnalle.

Tämän esityksen tavoitteena on uudistaa julkisia hankintoja vastaamaan paremmin nykyajan taloudellisia ja yhteiskunnallisia haasteita. Siksi nyt laitamme rajat sidosyksiköiden täysin karanteelle laajamittaiselle käytölle, verrytämme markkinaa ja luomme konkreettisia mahdollisuuksia ja edellytyksiä pärjätä pienille ja keskisuurille yrityksille kaikkialla Suomessa, kaikilla alueilla.

Julkiset hankinnat muodostavat merkittävän osan kansantaloudestamme. Siksi on erittäin olennaista, miten ja millaisilla kriteereillä yhteisiä verovarojamme käytetään. Kyse ei ole vain muutaman vuoden aikajänteestä. Tätä uudistustyötä tehdään Suomen ja suomalaisten pitkäjänteinen etu edellä. Hankintalain uudistus on erittäin merkittävä rakenteellinen uudistus, jolla lisätään kilpailua ja parannetaan markkinoiden toimivuutta. Samalla tehostetaan julkisen sektorin toimintaa, saadaan säästöjä keskipitkällä aikavälillä sekä parannetaan yritysten toimintaedellytyksiä.

Toimivat markkinat edesauttavat koko yhteiskuntaa ja Suomen talouskasvua. Samalla on selvää, että kun sidosyksiköiden käyttö on mennyt näin pitkälle, on väistämättä edessä myös muutostyötä. Keskeisintä tässä koko uudistuksessa on se, että pienet ja keskiuuret yritykset pääsevät mukaan nykyistä huomattavasti paremmin julkisten hankintojen kilpailutuksiin. Tällä on merkitystä niin alueellisesti ja paikallisesti kuin koko Suomen näkökulmasta.

Esityksen ytimessä on julkisen sektorin kilpailun ja tehokkuuden lisääminen ja kustannussäästöjen aikaansaaminen. Ehdotetuilla muutoksilla velvoitetaan hankintayksiköt kiinnittämään entistä enemmän huomiota hankintojen huolelliseen suunnitteluun. Huolellisesti valmisteltu ja suunniteltu hankintaprosessi on avainasemassa siinä, että kilpailua saadaan lisättyä ja yrityksille avattua mahdollisuuksia päästä mukaan prosesseihin ja sitä kautta kilpailuun. Sidosyksiköitä koskevilla muutoksilla taas vahvistamme markkinoiden toimivuutta.

Tilanne on tällä hetkellä se, että meillä on Suomessa muodostunut hyvin laaja sidosyksiköiden käytötapa. Hankintalakia tai vähintäänkin sen henkeä on kierretty vuosien mittaan räikeästi. Kunnat ja hyvinvointialueet ovat ostaneet marginaalisia, jopa alle prosentin kymmenyksen suuruisia, omistusosuuksia näistä yhtiöistä ja käyttäneet tätä perusteena olla kilpailuttamatta hankintojaan näiltä yhtiöiltä. On aivan kestänyt, että jopa 0,02 prosentin omistuksella kierretään kilpailutuksia ja että in-house-yhtiöt omistavat myös ristiin toisiaan.

Nyt hallitus uudistaa julkisia hankintoja vastaamaan paremmin nykyajan taloudellisia ja yhteiskunnallisia haasteita. Parantamalla julkisen sektorin tuottavuutta luomme samalla tilaa alueelliselle elinvoimalle ja yrittäjyydelle. Me mahdollistamme sen, että markkinaa voi ylipäänsä syntyä. Haluamme myös varmistaa, että suomalaiset yritykset pääsevät nykyistä helpommin mukaan näihin tarjouskilpailuihin. Siksi esityksessä puretaan esteitä

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

ja luodaan edellytyksiä sille, että pk-sektorin yritysten innovatiivisuus ja osaaminen saadaan laajemmin hyödyntämään koko yhteiskuntaa. Kilpailun lisääntyminen on paitsi yritysten myös veronmaksajien etu.

Muuttunut turvallisuusympäristö edellyttää meiltä myös tiukempaa otetta julkisissa hankinnoissa. Tässä esityksessä vahvistetaan huoltovarmuuden ja turvallisuusnäkökohtien huomioimista läpi koko hankintaprosessin ja sopimuskauden. Vastuullisuus tarkoittaa myös sitä, ettemme hyväksy epärehellistä toimintaa. Siksi esitämme hankintalakiin tiukennusta, jonka myötä lainvoimainen tuomio törkeästä kirjanpitorikoksesta tai tietyistä ympäristörikoksista johtaa jatkossa pakolliseen poissulkemiseen tarjouskilpailuista. Lisäksi selkeytämme hankintayksiköiden tiedonsaantioikeuksia. On välttämätöntä, että hankintayksiköillä on riittävät työkalut varmistua myös sopimuskumppanien, alihankkijoiden ja voimavarayksiköiden nuhteettomuudesta.

Tällä esityksellä teemme siis suomalaisista julkisista hankinnoista entistä ammattimaisempia, vastuullisempia ja taloudellisesti kestävämpiä. Kyse on, hyvät kollegat, järkevästä taloudenpidosta ja suomalaisen yrittäjyyden edistämisestä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustajat voivat niin halutessaan pyytää vastauspuheenvuoroa painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Kumpula-Natri, olkaa hyvä.

17.07 Miapetra Kumpula-Natri sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä, mitä esititte, oli osatotuus ja aika painottunut ideologinen totuus. Toinen totuus, joka myös voisi tästä näkyä ja jota tulee eduskuntakäsittelyssä katsoa, on se, että tällä hetkellä noin 40 prosenttiin kilpailutuksista, hankinnoista osallistuu maks. kaksi toimijaa. Tämä lakiuudistus ei ole tarkastellut pienten kuntien tilannetta. Markkinat puuttuvat monien pienten kuntien alueilta, ja näitä in-house-yhtiöitä on koitettu rakentaa vastaamaan palveluihin, joita kunnat tuottavat, ja on haettu järkeviä veronmaksajan etua ajavia tapoja tehdä hankintoja. Toivottavasti tätä maltetaan eduskunnassa tarkastella kunnolla.

Sanoitte, että suljetaan pois, jos on epärehellistä toimintaa: törkeä kirjanpitorikos tai ympäristörikos. Oletteko valmiita lisäämään siihen myös ihmiskaupasta tuomitut tarjouksen antajat? Siitä on Finlandia-kirjassa Pitkä vuoro hyviä esimerkkejä, että kunnat ovat joutuneet jopa markkinaoikeuteen [Puhemies koputtaa] ja hävinneet, kun ovat kilpailuttaneet muulla kuin pelkällä hinnalla. Tämä olisi [Puhemies koputtaa] nyt auki, korjattavissa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaunisto, olkaa hyvä.

17.08 Ville Kaunisto kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitos, ministeri Marttinen. Julkiset hankinnat ovat noin 40 miljardin euron kokonaisuus suomalaisten veronmaksajien rahaa. Siksi sillä, miten hankinnat tehdään, on valtava merkitys julkisen talouden kestävyYTEEN, pk-yritysten mahdollisuuksiin ja tavallisen veronmaksajan saamaan vastineeseen. Nykyjärjestelmä on liian usein raskas, suljettu ja suurille toimijoille rakennettu. Liian moni paikallinen yrittäjä jää katsomaan sivusta, kun kilpailutukset ovat kohtuuttoman suuria tai hankinnat tehdään ilman aitoa kilpailua.

Hankintalain uudistus on välttämätön, ja kiitän ministeri Marttista aktiivisesta toimimisesta. Se avaa markkinoille lisää aitoa kilpailua, ja kun kilpailu toimii, hinnat

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

pysyvät kurissa. Laatu paranee, ja veroeuroille saadaan enemmän vastinetta. Etenkin pk-yrityksille tämä tarkoittaa todellista mahdollisuutta osallistua sekä alueille elinvoimaa ja työpaikkoja.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Riipi, olkaa hyvä.

17.09 Mika Riipi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä hankintalaissa on hyvät tavoitteet ja osin ikään kuin tunnistettu myös niitä sairauksia, mutta täytyy sanoa, että lääkkeet ovat kyllä nyt pikkasen ylimitoitettuina. Erityisesti tämä 10 prosentin sidosyksikkörajoite on kyllä sellainen, että se lääkkeen kalleus tulee nyt nimenomaan pienten ja keskikokoisten kuntien veronmaksajien maksettavaksi, ja se hinta tulee olemaan aivan valtava.

Minua hirvittävästi huolestuttaa vielä se, että tällä lääkkeellä itse asiassa sitä tautia ei edes tapeta, koska nyt ne veronmaksajat joutuvat maksamaan siellä pienissä kunnissa valtavia uudelleenjärjestelyjä, jotka todennäköisesti tulevat tarkoittamaan mahdollisesti uusia kuntayhtymiä, uusia malleja, joilla pystytään sitten varmistamaan, että ne pienet kunnat ja siellä oleva hankintaosaaminen olisivat jatkossakin mahdollisia. Kyllä minä toivon, että tätä kymmentä prosenttia, näitä yhden koon sukkahousuja, nyt katsottaisiin vielä kerran uudelleen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

17.11 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kilpailulakia, elintarvikemarkkinalakia ja hankintalakia pitää uudistaa, jotta ruoantuotanto voidaan turvata maassamme. Nyt on kysymyksessä tässä esityksessä hankintalaki. Sitä pitää uudistaa, jotta elintarvikeketju toimisi oikeudenmukaisemmin.

Alkutuotannon asemaa on vahvistettava, jotta kotimainen ruoantuotanto turvataan nyt ja tulevaisuudessa. Näin myös vahvistetaan yhtä huoltovarmuuden kivijaloista. Julkiset hankinnat ovat tässä suhteessa tärkeässä roolissa. Suomeen ei pitäisi tuoda elintarvikkeita, joiden tuotannossa ei ole noudatettu ympäristön ja eläinten hyvinvoinnin suhteen yhtä tiukkaa sääntelyä kuin Suomessa.

Lausuntopalautteen perusteella moni taho on kuitenkin huolissaan byrokratian lisääntymisestä. Tässä on nyt hyvin tärkeää, että hallitusohjelman kirjaus toteutuu, sillä siinä todetaan, että hankintoihin liittyvä lainsäädäntö uudistetaan huolellisen valmistelun ja vaikutusarvioiden pohjalta byrokratiaa minimoiden.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Mikkonen, olkaa hyvä.

17.12 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hankintalain tavoitteet ovat oikein hyviä, ja on tärkeää, että pystyisimme julkisia hankintoja tehokkaammin hyödyntämään. Mutta valitettavasti nämä keinot, mitä tässä on, ennen kaikkea sidosyksikköomistusrajauksen kymmenen prosenttia, ovat kyllä sellaisia, että itse asiassa todennäköisesti se on pienille ja keskisuurille yrityksille huomattavasti haitallisempi kuin nykytilanne ja hyödyn kantavat vain monikansalliset isot jätit.

Esimerkiksi ei meillä Itä-Suomessa ole niitä yrityksiä, jotka voivat osallistua näihin tarjouskilpailuihin, vaikka nyt ict-tukipalveluita tai muita tämäntyyppisiä, jotka vaativat,

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

osaamista ja suuruutta yrityksiltä, mitä sieltä ei löydy. Ei olekaan ihme, että esimerkiksi valtion kyberturvallisuusjohtaja on esittänyt suuren huolensa tästä lainsäädännöstä. Yhtä lailla kuluttaja- ja kilpailuvirasto varoittaa siitä, että tämä muutos keskittää markkinoita suurille toimijoille ja menettäjiä ovat nimenomaan ne paikalliset pk-yritykset, jotka nykyään nimenomaisesti osallistuvat näihin in-house-yhtiöitten kilpailutuksiin. Nyt valitettavasti tässä ollaan menemässä aivan väärään suuntaan niistä hyvistä tavoitteista, mitä tähän lakiin on asetettu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

17.13 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kilpailu on kova, mutta silti arvioin, että tämä hankintalain muutosesitys ansaitsee paikkansa hallituksen huonoimpien esitysten top kymmissä. Esityksellä on kyllä kauniit tavoitteet, niin kuin täällä yhteisesti on todettu, mutta toimet ovat vähemmän kauniit. Lain pääongelma, kuten täällä on todettu, on in-house-yhtiöiden kymmenen prosentin vähimmäisomistusvaatimus. Se tulee hankaloittamaan kuntien ja hyvinvointialueiden palveluiden järjestämistä, nostamaan kustannuksia ja rikkomaan toimivia yhteistyörakenteita.

Erityisen ongelmallinen esitys on pienille kunnille. Kuntien kustannukset kasvavat, eikä hallitus kompensoi tätä kunnille. Se tarkoittaa, että tämän lain myötä kasvavat kustannukset joudutaan sitten leikkaamaan jostain muualta, joten on pakko kysyä: onko tässä mitään järkeä? Ja jos vastaus on, että ei, niin silloin eduskunnan pitää ottaa käyttöön se valta, mikä tässä talossa on, ja muuttaa nämä esityksen ongelmakohdat.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Ollikainen, varsågod.

17.14 Mikko Ollikainen r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Den här upphandlingslagen är ju en av de större lagpaketen som regeringen ger, och det här har möjligheter att skapa bättre förutsättningar för företagen att växa på marknaden.

Koskien hankintalakia tässä on uusia mahdollisuuksia tuoda yrityksille uutta markkinaa, joskin tässä on sitten pienillä kunnilla myös omat haasteensa. Ajattelen ruotsinkieliseltä puolelta myös esimerkiksi sitä, onko sitä markkinaa, kun se markkina on suht pieni.

Kun me nyt tulemme käsittelemään tätä talousvaliokunnassa mutta myös muissa valiokunnissa, niin on ensisijaisen tärkeää, että kuullaan tässä laajasti ja että on myös tätä osaamista sitten, kun laki tulee käytäntöön, ja että perehdytetään paljon siihen, mitä se tarkoittaa.

Yksi kysymys koskien näitä voittoa tavoittelemattomia elinkeinoyrityksiä: Miten niiden osalta on ajateltu? Ne tukevat yrityksiä, jotka voivat kasvaa, mutta ovatko ne tämän hankintalain piirissä? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Perholehto, olkaa hyvä.

17.16 Pinja Perholehto sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies, ja kiitos ministerille esittelystä! Nostan hattua myös siitä, että näin vinkeän esityksen tänne

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

viitsii tulla esittelemään, nimittäin harva hallituksen esitys on kerännyt yhtä paljon, yhtä pitkäkestoisesti ja yhtä laajaa kritiikkiä kuin tämä, eikä mikään ihme.

Tässä salissa on tänään jo esitelty monia niitä seikkoja, joiden vuoksi tämä on ongelmallinen, mutta kyllä itse kannoin aika suurta huolta etenkin tiistaina, kuten edustaja Mikkonenkin tuossa viittasi, lukiessani tätä valtion kyberturvallisuusjohtajan tuoreinta lausuntoa. Hänhän viittasi muun muassa tämän HE:n taustaselvityksenä olleeseen markkinaselvitykseen, jonka mukaan nämä kyberturvallisuuspalvelut voisivat jopa 3—4-kertaistua kustannuksiltaan tämän hallituksen esityksen myötä.

Kysyisin oikeastaan ministeriltä tähän liittyen, kuka tai mikä taho on antanut sellaisen arvion, että tällä hankintalain uudistuksella olisi taloudellisesti kannattavia vaikutuksia, koska nimenomaisesti katsoisin niin, että tällä saadaan aikaan aivan päinvastaisia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Vuornos, olkaa hyvä.

17.17 Henrik Vuornos kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän ministeri Martista tämän yrittäjien pitkään toivoman lakiesityksen tuomisesta eduskuntaan. Hankintalaissa on selkeitä uudistustarpeita: Sarastian palkanmaksukaaos, Kuntien Tiera poltti miljoonia kehityshankkeisiin, DigiOne-aikataulut pettivät, budjetti paukkui. Me kaikki olemme lukeneet vuosien varrella näistä uudistuksista. Näitä kaikkia yhdistää se, että on päädytty tekemään in-house-hankinta ilman kilpailutusta, jossa ei ole pystytty määrittelemään, mitä hankitaan. Sen jälkeen ei ole kilpailun perusteella valittu parasta toimittajaa, vaan on menty suoraan in-house-toimijan ovelle tekemään hankinta, joka usein epäonnistuu. Erittäin tervetullutta, että nyt vaaditaan edes jonkinlaista tosiasiallista määräysvaltaa näihin yrityksiin, joilta suorahankintoja tehdään.

Lisäksi pidän erittäin merkittävänä, että jatkossa kilpailutukset, joissa tulee vain yksi tarjous, voidaan pääosin perua, koska silloin, jos tulee vain yksi tarjous, kilpailutuksen ehdot on todennäköisesti asetettu pieleen.

Kiitos oikein hyvästä uudistuksesta ja sen tuomisesta eduskuntaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hanna Räsänen, olkaa hyvä.

17.18 Hanna Räsänen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka olenkin yrittäjätaustainen kansanedustaja, niin siitä huolimatta olen sitä mieltä, että tämä hallituksen esitys on aivan täysi katastrofi. Näyttää siltä, etten ole ainut, koska jos tuli noin 700 lausuntoa ja näistä 85 prosenttia oli kriittisiä tätä lakia kohtaan, niin kyllä täytyy sanoa, että silloin pitäisi myös ministeriössä herätä tähän. Pahoin pelkään, että mikäli tämä laki tulee tällaisenaan menemään tästä salista läpi, se kostaustuu kyllä yhteiskunnalle valtavana tietoturvariskinä, se tulee olemaan kallis yhteiskunnalle ja sillä tullaan ajamaan kunnallisia palveluita alas. Pelkään, että tästä tulee tällainen historiallinen kokoomuksen keskittämisen monumentti, millä pyyhitään pieniä suomalaisia kuntia pois Suomen kartalta. Ja kaikki tämä perussuomalaisten tuella.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

17.19 Oras Tynkkynen vihr (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Te, ministeri Marttinen, olette Raumalta. Se on hieno kaupunki. Se on myös Suomen 29. suurin

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

kaupunki, ja siitä seuraa se, että Suomessa on yli 260 kuntaa, jotka ovat pienempiä kuin Rauma. Kun te nyt esitätte tätä kaavamaisista rajaa kuntien yhtiöiden käytölle julkisissa hankinnoissa, niin miten se mahtaa toimia vaikka runsaan 1 600 asukkaan Jämijärvellä? Tai jos mennään Utsjoelle tai Savukoskelle tai Pelkosenniemielle, kuinkahan paljon sieltä löytyy niitä kuntien omien yhtiöiden palveluja korvaavia yksityisiä markkinoita, joihin nyt sitten voidaan luottaa, kun tätä kuntien omien yhtiöiden käyttöä rajoitetaan? Miten arvioitte, miten pienet kunnat ja syrjäiset kunnat pärjäävät, jos tämä hallituksen esitys menee tässä muodossa läpi?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

17.20 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös sosiaali- ja terveysvaliokunta sai tänään tämän lakiehdotuksen katsottavakseen lausunnon antamista varten, ja ei ihme siksi, että sosiaali- ja terveydenhuollossa puhutaan todella paljon hankintalaista, ja moni ihmettelee, miksi. Hyvinvointialueet ovat hämmästyneitä, ministeri Marttinen, teidän toiminnasta. Arviointineuvosto joulukuussa kertoi teille, että tämä ei ole valmis eteenpäin vietäväksi, mutta ei kestänyt kuin noin kuukausi, kun tämä on jo täällä, ja kun tuon edustaja Vuornoksen puheenvuoron kuulee, niin nyt alkaa hahmottua, miksi tämä on kokoomukselle niin tärkeätä, että te kehtaatte kerta kaikkiaan tuoda tänne tällaisen hankintalain, jossa on näin valtavasti ongelmia ja jossa ei ole piitattu tämän lausuntokierroksen palautteesta hölkäsen pöläystä? Ihme on, että tässä me ollaan, ja nyt eduskunta on lähettänyt useisiin valiokuntiin tämän ehdotuksen juuri siksi, että kritiikki on näin mahdollittoman laajaa. Kysynkin teiltä, Marttinen: oletteko te valmiita tekemään eduskunnan käsittelyssä tähän mitään muutoksia, [Puhemies koputtaa] vai oletteko sitä mieltä, että kun kokoomus tämän sai, niin tästä pidetään kiinni?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Castrén, olkaa hyvä.

17.21 Maaret Castrén kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Julkiset hankinnat ovat keskeinen osa suomalaisen yhteiskunnan toimintaa, ja niiden vuosittainen arvo on noin 38 miljardia euroa. Pelkästään sotepuolella HUS tekee hankintoja vuodessa noin miljardin euron edestä: sairaalatarvikkeita, laitteita, palveluita pesulasta ja kuljetusosastoilta. Puhutaan merkittävistä summista.

Koska kyse on veronmaksajien rahoista, on tärkeää, että ne käytetään mahdollisimman tehokkaasti, avoimesti ja tarkoituksenmukaisesti. Meillä jo edustaja Vuornos antoi tästä hyviä esimerkkejä. In-house-yhtiöiden lisääntyessä kilpailu on kaventunut ja vaikeuttanut erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten pääsyä mukaan julkisiin tarjouskilpailuihin. Tarvitaan siis muutos selkeämpään, toimivampaan ja taloudellisesti kestävämpään julkisten hankintojen järjestelmään. Tämä uudistus vastaa siihen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

17.22 Vesa Kallio kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallituksen tavoite edistää yrittäjyyttä ja estää epäreilut kilpailutukset on täysin oikea, mutta nämä keinot eivät. Ne syrjivät, kuten hallitus itsekin myöntää, pieniä ja keskisuuria kuntia. Hallituksen esitys ei esimerkiksi itäisen Suomen kaltaisilla markkinapuutealueilla toimi.

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

Pääkaupunkiseudun ja muiden kasvukeskusten ongelmien ratkomiseen eivät sovi samat keinot kuin pieniin kuntiin ja kaupunkeihin. Mikäli nämä sidosyksiköt ovat markkinahäiriikköjä, pitää niihin puuttua viranomaisvalvonnalla. Välineet siihen ovat olemassa. Jos lainsäädännössä on aukkoja, voidaan ne tilkitä kuntalain kautta tai erityislainsäädännössä.

Arvoisa puhemies! Ratkaisu ei ole tehdä hankintalaista entistäkin monimutkaisempi, sellainen, joka itsessään vaarantaa onnistuneet kilpailutukset.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Laine-Nousimaa, olkaa hyvä.

17.23 Hanna Laine-Nousimaa sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hankintalain uudistus vaikuttaa suoraan kuntien ja hyvinvointialueiden kykyyn järjestää arjen palvelut. Kyse ei ole ainoastaan hankintojen tekniikasta, vaan palveluiden toimivuudesta ja kustannuksista. Esityksen tavoitteet ovat hyviä, mutta käytännön seuraukset huolestuttavat. Sääntely lisää merkittävästi hallinnollista taakkaa ja kustannuksia tilanteessa, jossa kunnat ja hyvinvointialueet ovat jo äärirajoilla. Tämä on pois itse palveluista.

Erityisesti sotehankinnat ovat osa hoitoketjuja ja potilasturvallisuutta, eivätkä pelkkiä markkinasuorituksia. Jäykkä laki voi heikentää palvelujen saatavuutta. Omistusvaatimukset uhkaavat estää kriittisiä hankintoja, kuten Pirkanmaalla Tekonivelsairaala Coxan ja Sydänsairaalan laboratoriopalveluiden hankintaa Fimlabilta. Näille hankinnoille ei ole vaihtoehtoja. Tämä ei lisää kilpailua, vaan riskejä jopa potilasturvallisuuden vaarantumisesta. Lakiesitystä on vielä korjattava, jotta hyvä tarkoitus ei käänny ihmisten arkea vastaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Satonen, olkaa hyvä.

17.25 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen tätä asiaa joutunut myös seuraamaan jonkin aikaa, ja kyllä täytyy sanoa, että kyllä tämä in-house-puoli on näillä vanhoilla säännöillä ottanut koko ajan lisää sitä markkinaa pois yksityisiltä toimijoilta. Ei ole todellakaan niin, että tämä in-house toimisi ainoastaan siellä, missä ei ole tarjolla markkinaa liittyviä vaihtoehtoja, vaan in-house on ollut kyllä hyvinkin vallalla. Ja aivan kuten ministeri täällä sanoi, niin jos omistaa yhtiöstä 0,02 prosenttia, mikä peruste se on sille, että vapautuu kilpailutuksesta. Sen suhteen tässä pitää tehdä asioita.

No, sitten toinen kohta, jossa komppaan edustaja Elomaata: kyllä tämän maatalouden osalta on nimenomaan niin, että jos Suomessa on tietyt kriteerit, millä Suomessa pitää ruokaa tuottaa, niin kyllä sen täytyy näkyä siinä, että julkisissa hankinnoissa silloin ostetaan niiden kriteereiden mukaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen, olkaa hyvä.

17.26 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllähän tämä esitys tavoitteiltaan on todella hyvä ja kannatettava. Minä kannatan markkinataloutta, ja mielestäni silloin kun kunnat tai hyvinvointialueet omistavat yrityksiä, sille pitää olla joku tietty selkeä tehtävä ja syy, miksi näin tehdään. Jos nyt vaikka esimerkkinä, niin sairaanhoitopiirit omistivat aikanaan näitä pesuloita ja itse asiassa hyvinvointialueet

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

edelleenkin omistavat näitä. Mielestäni hyvinvointialue ei tarvitse omaa pesulaa, vaan sitä pystyy tekemään joku yksityinenkin yritys, mutta sen sijaan jollain pienellä kunnalla ei ole osaamista esimerkiksi ict-palvelujen hoitamiseen tai niiden kilpailuttamiseen. Tämä on juuri tämä ongelma. Eli nyt tässä ministeri Marttinen on rakentanut semmoisen pyssyn, joka ei osu riittävästi niihin, joihinka sen oikeasti pitäisi osua, vaan se osuu kaikkiin niihin pieniinkin, jotka joutuvat ongelmiin. Ne ovat nämä pienet kunnat ja pienet kaupungit, joilla ei ole resursseja ja joilla ei ole rahaa ruveta hoitamaan näitä kilpailutuksia, ja nyt ne joutuvat ne omalla organisaatiolla hoitamaan.

Vielä sanon sen, että VM:n arvion mukaan — valtiovarainministeriön arvion mukaan — tästä tulee puolen miljardin kustannukset julkiselle taloudelle, niin että kyllä ei tässä kauheasti ole sitä tuottavuutta, mistä ministeri esittelypuheenvuorossaan sanoi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

17.27 Oras Tynkkynen vihr (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Edustaja Satonen toi esiin, että tämä kuntien in-house-yhtiöiden käyttö on laajentunut tavalla, joka on syönyt yksityisiä markkinoita, ja olen siitä ihan samaa mieltä. On niin, että kuntien in-house-yhtiöiden käytössä on ollut kikkailun makua sellaisella tavalla, joka ei varmaankaan ole ollut lainsäätäjän alkuperäinen tarkoitus. Sen takia pidän ihan perusteltuna, että hankintalakia nyt uudistetaan ja pyritään löytämään näitä ratkaisuja.

Mutta kun edustaja Satonen kuvasi tapauksia, joissa kunnan omistususuus voi olla promillen luokkaa tai promillen osia, niin kyllä sieltä promillesta on aika pitkä matka sinne kymmeneen prosenttiin. Ajattelisin niin, että jotta tämä Suomen laaja, hyvin moninainen, kirjava kuntakenttä ja sen olosuhteet pystytään paremmin ottamaan huomioon, niin miittisin vähän tarkemmin sitä, täytyykö sen pisteen olla juuri siinä kymmenen prosentin kohdalla. Miittisin myös sitä, onko meillä joitakin muita toimialoja jätehuollon ja vesihuollon ohella, joissa tällainen erityiskohtelu voisi olla laissa paikallaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eskelinen, olkaa hyvä.

17.28 Seppo Eskelinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jälleen kerran lakiesitys, missä asiantuntijoita ei ole kuultu — ikävä kyllä. On erikoinen väite ministeriltä, jopa kova, että kunnat kiertävät hankintalakia, todella kova väite kuntia kohtaan.

Meillä Pohjois-Karjalassa on hirmu hyvät kokemukset yhteisistä hankinnoista ja erityisesti hyvinvointialueitten ja kuntien yhteisestä tekemisestä. Ollaan saatu aikaan merkittäviä säästöjä talouden näkökulmasta ja tehokkuutta. Erityisesti sitten ict ja ruokahuolto ja siivous ovat niitä palveluita, mitä pystytään tuottamaan pienemmillekin kunnille. Kyllähän tämä taas johtaa kuntakentän häviämiseen, niin kuin edustaja Räsänen totesi. Kyllä meilläkin Pohjois-Karjalan kunnista pienet kunnat ovat aivan helisemässä. Arviohan tässä on edelleen, että tämän vaikutus kuntatalouteen on noin 300—500 miljoonaa, ja se rapsahtaa niille pienille kunnille suoraan.

Erityistähän tässä on, että myös lainsäädännön arviointineuvosto on hyvin kriittisesti tähän valmisteluun [Puhemies koputtaa] suhtautunut, ja kyllä tämä vähintään sen perustuslakikierroksen [Puhemies koputtaa] uudelleen vaatisi.

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

17.29 **Juha Hänninen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erityisen tärkeää painottaa, että tämä uudistus ei jätä pieniä kuntia yksin. Esitys tunnistaa kuntien erilaiset lähtökohdat. Pienillä kunnilla säilyy täysi mahdollisuus tehdä hankintoja yhteishankintayksiköiden ja hankintarenkaiden avulla sekä omana tuotantona silloin, kun markkinaa ei alueella ole. Samalla valtion rahoittamaa hankintaneuvontaa on vahvistettu, jotta osaaminen ei muodostu pullonkaulaksi. Muutos tuo joillekin kunnille siirtymävaiheessa lisää työtä, mutta pitkällä aikavälillä se parantaa markkinoiden toimivuutta, [Miapetra Kumpula-Natrin välihuuto] lisää säästöpotentiaalia ja vahvistaa alueellista elinvoimaa. Tämä on uudistus, joka palauttaa kilpailun periaatteen julkisiin hankintoihin ja kohtelee palveluntuottajia tasapuolisesti. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäkynen, olkaa hyvä.

17.31 **Matias Mäkynen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten tässä keskustelussa on tullut esiin, niin näille uudistuksen tavoitteille on laaja tuki eduskunnassa, ja kilpailun lisääminen ja hankintojen tehostaminen on ollut usean hallituksen tavoitteena.

No, ikävä kyllä tämän hallituksen esityksen kritiikki on ollut erittäin voimakasta, ja ne pienet korjaukset, joita valmistelun aikana tehtiin, eivät kyllä missään nimessä ole riittäviä. On hyvä, että jäteyhtiöt ja vesihuolto jätettiin tässä ulkopuolelle, mutta kyllä edelleen pienet kunnat ja pienet yritykset tässä näyttävät jäävän häviäjiksi. Kustannukset, joita tästä julkiseen talouteen erityisesti pienille kunnille tulee, ovat jopa puolessa miljardissa — niin sekä valtiovarainministeriö että Kuntaliitto ovat laskeneet. Jos yhteisöveroale oli Elinkeinoelämän keskusliiton lahja, niin tämä näyttää olevan suoraan Suomen Yrittäjien pöydältä ja kovan lobbauksen tulos.

Kysyisin ministeriltä: Kun olette valinneet tässä tämän kymmenen prosentin omistusvaateen, niin miksi juuri kymmenen kuntaa ja kymmenen prosenttia on se optimiraja? Mistä tämä raja on määrittynyt, [Puhemies koputtaa] ja miten sitä perustellette?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaarisalo, olkaa hyvä.

17.32 **Riitta Kaarisalo sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Vaikka tavoitteet ovat hyvät ja uudistustarpeita on, kuten tiedetään, niin tosiasia on se, että tällaisenaan tämä esitys on susi. On kyllä vaikea ymmärtää, miten hallitus voi sulkea silmänsä tämän esityksen kielteisiltä vaikutuksilta, jotka ovat hyvin vakavia. Jatkossa kunnat voisivat tosiaan tehdä hankintoja sidosyksiköiltään vain, mikäli niiden omistus ylittää tämän kymmenen prosentin. Tämä muutos on kyllä todella merkittävä, ja sen seuraukset kohdistuvat erityisesti pieniin ja keskisuuriin kuntiin ja hyvinvointialueisiin. Esimerkiksi Keski-Suomen pienten kuntien kannalta tämä muutos olisi katastrofi.

Mutta muutokset nimenomaan julkiseen talouteen ovat kestäättömät. VM, kuten todettiin, on arvioinut, että kyse on puolesta miljardista. FCG arvioi, että muutostekannukset huomioiden puhutaan jopa 600 miljoonasta. Eivät kunnat ja hyvinvointialueet tule selviämään näistä kustannuksista. Kysyisin ministeriltä: miten te olette ajatelleet, [Puhemies koputtaa] että tämä rahoitetaan?

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

17.33 **Timo Suhonen sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Hallituksen esitys hankintalain muuttamiseksi on herättänyt poikkeuksellisen laajaa ja yksiselitteistä kritiikkiä kunnissa, kaupungeissa ja Kuntaliitossa. Silti hallitus vie esitystä eteenpäin kuin asiantuntijalausunnoilla, kuntien huolilla tai perustuslaillisilla kysymyksillä ei olisi juurikaan merkitystä. Esitys rajoittaa kuntien mahdollisuuksia käyttää omia sidosyksiköitään ja pakottaa kunnat markkinoille silloinkin, kun se ei ole taloudellisesti eikä toiminnallisesti järkevää. Erityisesti pienille ja keskisuurille kunnille tämä on kohtuutonta ja kaventaa kuntien itsehallintoa. Itä-Suomessa Keski-Savossa sijaitseva Varkauden kaupunki on lausunnossaan todennut, että vaikutusten arviointi puuttuu olennaisesti. Lainsäätäjä on viemässä läpi merkittävää rakennemuutosta tietämättä, mitä se kunnille, palveluille ja veronmaksajille maksaa. Tämä on vastoin hyvää lainvalmistelua ja perustuslakivaliokunnan vakiintunutta käytäntöä. Kysynkin ministeriltä: miten hallitus voi perustella näin mittavan hankintalain uudistuksen, kun sen vaikutuksia ei ole arvioitu kuntakohtaisesti? Se heikentää kuntien itsehallintoa, lisää kustannuksia ja vaarantaa peruspalveluiden, kuten ruoka- ja puhtauspalveluiden, järjestämisen erityisesti Itä-Suomessa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

17.34 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys kuitenkin keskittää tiettyjä asioita, kun katsotaan, millaisia nämä in-house-yhtiöt ovat olleet. Ne ovat seutu- ja maakuntakohtaisia useimmiten, ja sitä kautta on rakennettu näitä yhtiöitä, ja ne ovat tuottaneet yhteisiä palveluja sille alueelle. Tämä on ollut siellä useimmissa taustalla. Nyt tässä jäävät pienet kunnat varmasti vähän mopen osaan sen takia, että ne eivät pysty niitä palveluja tekemään. Markkinat ovat varmasti niitten isojen toimijoitten, isojen kaupunkien ja isojen kuntien, osalla, ja tästä 38 miljardista ei tule sitä hyötyä, mitä tässä on annettu ymmärtää.

Ensimmäkin tämä ratkaisu on erittäin kaavamainen, kun tämä kymmenen prosentin raja on tässä määritelty. Se olisi hyvin voinut olla yhden ja kolmen prosentin välillä, jolloin se olisi ollut vähän haettu ratkaisu.

Sitten tässä olisi pitänyt miettiä myöskin näitä ulosmyyntirajoja, jotka ovat nyt viisi prosenttia ja 500 000. Niitäkin rajoja miettimällä olisi ehkä tätä asiaa pystytty paremmin laittamaan [Puhemies koputtaa] sellaiseksi, mitä kunnat tarvitsevat.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Joona Räsänen, olkaa hyvä.

17.36 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässähän on todella esitys, jonka kaikki tavoitteet ovat erittäin kannatettavia mutta lopputulos taitaa enemmänkin olla vain historiallinen hallintohumppa. Julkinen sektori saa tästä aikamoisen laskun ja juristit ja konsulentit kyllä ihan hemmetisti töitä. Tämä on todennäköisin lopputulema. En pidä tätä kovin järkevänä.

Sitten kun hieman muistellaan, että miksi me olemme tässä tilanteessa, niin kun aikaisemmin, vaalikaudella 2015—2019, muutettiin hankintalakia, niin silloinhan tarkennettiin nimenomaan näitä ulosmyyntirajoja. Jotkut muistaakseni sanoivat silloin,

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

että tähän johtaa siihen, että tulee suurempi kannuste nimenomaan ostaa vaikkapa se yksi osake sieltä yhdestä in-house-yhtiöstä. No, miten kävi? Nyt kun tätä ongelmaa yritetään jälleen taklata tällä kaavamaisella ratkaisulla, niin mihin tämä johtaa? Ne kunnat, jotka pystyvät, kotiuttavat toimintansa itselleen, ja sen enempää ei kyllä mitään markkinavaikutuksia tule. Joten toivoisi, [Puhemies koputtaa] että tämä nyt arvioitaisiin vielä uudestaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Ollikainen, varsågod.

17.37 **Mikko Ollikainen r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Då det gäller de här offentliga upphandlingarna handlar det om miljarder som man upphandlar inom kommun och välfärdsområde, och de har en väldigt stor sysselsättande effekt. Vi har ju pratat om sysselsättning här på frågetimmen för en liten stund sedan. Det ger nya möjligheter, nya marknader, men det är ju alltid frågan om den här marknaden är tillräckligt stor. Men de här upphandlingsringarna kan fortsätta precis som tidigare, och det är en väldigt bra sak.

Tässä tulee muistaa, kuten tässä on kanssa mainittu, että Suomi on erilainen ja voi olla erilaisia vaikutuksia eri kuntien koon mukaan, ja tämä porrastettu voimaantulo antaa joustoa erityisesti pienille kunnille. Tämä tulee muistaa sitten tässä kokonaisuudessa kanssa.

Mitkä alat, arvoisa ministeri, uskot, että ovat sellaisia aloja, joilla tulee uusia työpaikkoja ja joilla tämä antaa mahdollisuuksia yrityksille toimia?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Työministeri Marttinen, seitsemän minuuttia, olkaa hyvä.

17.38 **Työministeri Matias Marttinen:** Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Kiitoksia, hyvät kansanedustajat, hyvästä ja laadukkaasta keskustelusta. — Ensinnäkin haluan todeta sen, että onpa hienoa kuulla kuitenkin, että olemme tästä itse tavoitteesta samaa mieltä, mutta sen jälkeen tämä yhteisymmärrys lähtee salissa rapautumaan. On tärkeää muistaa se, hyvät kansanedustajat, että ei tämä in-house-yhtiö mikään autuaaksi tekevä voima kunnissa myöskään ole ollut. Katsotaan nyt vaikka sitä, millainen sotku on syntynyt tuhansille ja tuhansille julkisen sektorin työntekijöille Sarastian palkkasotkussa. Kyse oli in-house-yhtiöstä. Ei se ole mikään autuaaksi tekevä voima, joka ratkaisee nämä kuntien haasteet tai johtaa automaattisesti siihen, että kuntien asukkaat saavat jotenkin huomattavan laadukkaita tai kustannustehokkaita palveluita, [Oikealta: Päinvastoin!] vaan harkintaa täytyy olla. Kunnilla on jatkossakin laajasti omaa harkintavaltaa siitä, millä tavalla nämä palvelut tullaan järjestämään. Tämä lainsäädäntöhän ei estä näiden in-house-yhtiöiden käyttämistä, kun vain tämä kymmenen prosentin sääntö tulee voimaan — ei estä jatkossakaan.

Hyvät kansanedustajat, muutamiin näihin teidän kysymyksiin pyrin tässä nopeasti vastaamaan:

Edustaja Kumpula-Natri, otitte ihmiskauppaa koskevan kysymyksen: poissulkuperusteena se on voimassa jo tällä hetkellä meidän lainsäädännössä, ja siltä osin ei ole tehty myöskään esitykseen mitään muutoksia.

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

Pk-yritysten tilanne nousi paljon esille: Näen itse asiassa niin, että nimenomaan nämä lainsäädäntöön nyt tehtävät muutokset, ensinnäkin siis velvoite uusien kilpailutus- ja myös velvoite pilkkoa julkinen hankinta pienempiin osiin, nimenomaan varmistavat sitä, että missä päin Suomea nytten ollaankaan — ollaanko vaikka Joensuussa tai Kittilässä esimerkiksi — juuri ne paikalliset yritykset pääsevät mukaan niihin julkisiin hankintoihin, koska suurin ongelmahan meillä on ollut se, että mitä suuremmiksi nämä julkisen hankinnan kokonaisuudet kasvavat, niin se yritysten joukko, jolla on edes kyvykkyyttä lähteä tekemään tarjouspyyntöä, laskee hyvin voimakkaasti. Juuri siinä kohtaa, kun mennään suurempiin in-house-yhtiöihin, meidän pk-yritykset eivät kerta kaikkiaan kykene enää jättämään näitä tarjouspyyntöjä. Minä haluan ja me haluamme, että nämä suomalaiset pk-yritykset voivat tarjota hyviä ja laadukkaita palveluita eri puolilla Suomea taas vastaavasti suomalaisten asian osalta.

Lainsäädännön valmistelusta useampi kansanedustaja kysyi: Lainsäädännön arviointineuvosto antoi asiasta lausunnon ja esitti meille myös paljon kehittämiskohteita, ja meidän virkakunta teki kaikki nämä vaikutusarviointeihin tehtävät muutokset. Se on normaalia. Hyvät kansanedustajat, täällä on hyvin kokeneita kansanedustajia salissa, ja te tiedätte, että tämä on aivan normaalia lainsäädännön valmistelutyötä. Sitä vartenhan nämä esitykset lähetetään lausunnoille, sitä varten kerätään palautetta, ja sen pohjalta tehdään taas täsmennyksiä esityksiin. Samoin Oikeuskanslerinviraston kanssa olemme tehneet hyvää yhteistyötä, ja juuri näitä säätämisyjärjestysperusteluja on yhdessä heidän kanssaan katsottu ja niitä on täsmennetty. Mutta nämä itse fundamentit, pykälämuutokset, ovat säilyneet koko tämän prosessin ajan aivan yhdellä ja samalla tavalla. En ota kantaa siihen, mitkä valiokunnat eduskunnassa asiaa käsittelevät. Se on taas vastaavasti teidän päätettävissä oleva asia. Minä vastaan siitä, että perustelen ja esittelen ja vastaan teidän kysymyksiin tältä osin.

Edustaja Suhonen myös totesi täällä, minusta aika rohkeastikin, että näillä perustuslaillisilla huomioilla ei olisi ollut merkitystä. En tiedä, mihin te perustatte tämän väitteenne. Toivon kuitenkin, että jos tässä salissa jotain väitetään ja syytetään ministeriä suoraan, voidaan sitten myös kertoa, mihin perustatte väitteenne, koska me olemme tehneet kaikki ne muutokset, mitä Oikeuskanslerinvirasto on esitykseen pyytänyt tehtäväksi. Suhtaudun hyvin suurella nöyryydellä myös siihen työhön, mitä taas vastaavasti heillä on siellä tehty.

Rajausten osalta: Olemme jättäneet jätehuollon ja jätevesipuolen kokonaan esityksen ulkopuolelle. Pidin sitä hyvin tärkeänä. Teimme hyvin tarkan analyysin siitä ja totesimme, että tämä lainsäädäntö ei sovellu käytännössä sinne jätehuollon sektoriin ollenkaan. Samoin totesimme, että hyvin rajatut kuntien yhteiset palvelut, kuten vaikka kirjastotoimen tietojärjestelmät, jotka tehdään yhdessä kaikkien suomalaisten kuntien kesken, on ihan järkevää jättää vastaavasti tästä hankkeesta kaikinensa pois.

Olemme myös tehneet, kuten edustaja Ollikainen totesi, lainsäädäntöön pidemmät siirtymäajat niihin tilanteisiin, jos kunnassa tai kaupungissa nähdään, että esimerkiksi nykyisten sopimusten irtisanomiseen liittyisi merkittäviä korvausvaateita tai kustannusriskiä. He voivat hakea myös pidempää, jopa vuoteen 2030 asti ulottuvaa siirtymäaikaa. Eikö, hyvät kansanedustajat, tämä juuri kuulu hyvään lainvalmisteluun, että haetaan myös selkeitä joustoja ja rauhaa tuonne kentälle tehdä näitä muutoksia?

Edustaja Eskeliselle — joka on valitettavasti poistunut: Pitäydyn kyllä siinä väitteessäni, että minulla ei olisi ollut mitään tarvetta lähteä tekemään lainsäädännön

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

muutoksia, jos tämä in-house-kysymys olisi pysynyt jossain järkevässä kontrollissa, mutta se, että kunnat jättävät kilpailuttamatta näitä palveluita ja hankkivat minimaalisia omistussuosuuksia in-house-yhtiöistä, hyvät kansanedustajat, ei ole kestävä, koska suomalaiset veronmaksajat maksavat tämän lystin lopulta kokonaan ja he ansaitsevat laadukkaat ja hyvät palvelut ja he ansaitsevat, että heidän verovarojensa käytetään kustannustehokkaalla tavalla. Sen takia se 38 miljardin euron potti, mitä käytetään julkisiin hankintoihin, vaatii meiltä hyvin paljon huomiota, ja sitä tässä olemme tehneet.

In-house-yhtiöistä totean vielä sen verran, että olemme myös nähneet ja arvioineet, että viimeisen kymmenen vuoden aikana in-house-yhtiöt ovat haukanneet yhä suuremman osan tästä markkinasta. Totta kai on niin, että yhtiön tehtävähän on hakea kasvua markkinasta, eikö niin? Ei se julkinen yhtiö toimi yhtään eri tavalla, eikö niin, edustaja Räsänen? Se toimii juuri näin. Julkinen yhtiö hakee sitä kovempaa kasvua sieltä markkinasta, ja on vastaavasti taas niin, että suomalaiset pk-yrittäjät kärsivät siitä tilanteesta ja se heikentää sitä alueellista ja paikallista elinvoimaa. [Oikealta: Juuri näin!]

Me tiedämme myös sen, että tämän esityksen on arvioitu tuovan kestävästi vuositasolla pysyvää säästöä, kun julkiset hankinnat tehostuvat, ja se kyllä sitten kustantaa myös sen alkuvaiheen kustannuksen, joka syntyy tässä kaikkien kunnille.

Herra puhemies! Kiitän kansanedustajia hyvästä ja laadukkaasta keskustelusta ja tulleista huomioista. Olen teidän käytettävissä myös jatkossa tämän asian käsittelyn osalta. — Kiitos. [Matias Mäkynen: Miksi kymmenen prosenttia?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 17.45.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.57.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytettyä asiakohtaa 3. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Honkonen poissa. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

19.58 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Tämän esityksen tavoitteena on vahvistaa julkisten hankintojen avoimuutta, kilpailua ja kustannustehokkuutta. Julkinen sektori käyttää vuosittain useita miljardeja erilaisiin tuotteisiin ja palveluihin, minkä takia on vain oikeus ja kohtuus, että kilpailu näiden tuottamisesta on avointa. Samalla uudistus vastaa siihen ongelmaan, jonka sekä tutkimukset että lausuntokierros toivat esille: Kilpailutuksia kierretään marginaalisilla in-house-omistuksilla, ja markkinat ovat monilla aloilla kaventuneet. Tämä ei ole toivottua avoimuutta.

Arvoisa puhemies! Hankintalain uudistuksessa tehdään kolme ratkaisevaa muutosta. Ensinnäkin velvoite jakaa EU-kynnysarvon ylittävät hankinnat osiin ja kilpailuttaa uudelleen yhden ainoan tarjouksen tilanteessa lisää pk-yritysten mahdollisuuksia päästä mukaan kilpailuun. Toiseksi in-house-yhtiöiden käyttöä selkeytetään 10 prosentin vähimmäisomistusrajalla. Tähän rajaan sisältyy tarkkarajaisia poikkeuksia esimerkiksi

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

jätehuollossa, jätevesihuollossa ja pienissä lakisääteisiä tehtäviä hoitavissa sidosyksiköissä, jotka on nostettu mukaan esitykseen lausuntopalautteen perusteella. Kolmanneksi lakiesitys vahvistaa vastuullisuutta ja huoltovarmuutta. [Tuomas Kettusen välihuuto] — Kettunen, siellä vasemmalla alhaalla on se nappi, josta voi pyytää omia puheenvuoroja sitten, jos minulla on nyt vuoro. — Esimerkiksi törkeät kirjanpito- ja ympäristörikokset johtaisivat pakolliseen poissulkemiseen, ja hankintoihin voitaisiin jatkossa sisällyttää aiempaa selkeämmät turvallisuutta koskevat ehdot. Nämä ovat toivottuja muutoksia, jotka tarjoavat veronmaksajille parempaa vastinetta.

Arvoisa puhemies! On erityisen tärkeää painottaa, että tämä uudistus ei jätä pieniä kuntia yksin. Esitys tunnistaa kuntien erilaiset lähtökohdat. Pienillä kunnilla säilyy täysi mahdollisuus tehdä hankintoja yhteishankintayksiköiden ja hankintarenkaiden avulla sekä omana tuotantona silloin, kun markkinaa alueelta ei löydy. Samalla valtion rahoittamaa hankintaneuvontaa on vahvistettu, jotta osaaminen ei muodostu pullonkaulaksi. Muutos tuo joillekin kunnille siirtymävaiheessa lisätyötä, mutta pitkällä aikavälillä se parantaa markkinoiden toimivuutta, lisää säästöpotentiaalia ja vahvistaa alueellista elinvoimaa. Tämä on uudistus, joka palauttaa kilpailun periaatteen julkisiin hankintoihin ja kohtelee palveluntuottajia tasapuolisesti.

Arvoisa puhemies! Tämä laki on askel kohti reilumpaa kilpailua ja tehokkaampaa julkisten varojen käyttöä. [Tuomas Kettunen: Ja pienten kuntien tuho!] Se turvaa kuntien, myös pienempien, käytännön edellytykset järjestää palvelut järkevästi ja kustannustehokkaasti. Kun toimimme näin, on se ennen kaikkea kansalaisten ja veronmaksajien etu. — Kiitos, arvoisa puhemies. [Tuomas Kettunen: Tuo ei pitänyt paikkaansa!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Hanna.

20.03 Hanna Räsänen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Mikäli nyt käsittelyssä oleva laki menee läpi eduskunnasta esityksen mukaisena, se tulee kostautumaan meille suomalaisille valtavana tietoturvariskinä, yhteiskunnalle kalliina ja kunnallisia palveluja alas ajavana lakina. Siitä tulee historiallinen kokoomuksen keskittämisen monumentti, millä pyyhitään pienet kunnat pois Suomen kartalta — kaikki tämä perussuomalaisten tuella.

Lähes 700:sta lausunnonantajasta noin 85 prosenttia suhtautuu lausuntokierroksella olleeseen hankintalakiluonnokseen vähintäänkin kriittisesti. Joukossa oli myös ministeriöitä. Silti hallitus ajaa härkämäisesti esitystään läpi. Kyse on kyberturvallisuudesta, huoltovarmuudesta, ruokahuollosta, palkkahallinnosta ja pesulapalveluista, ja putken päässä on aina palveluja tarvitseva ja veroja maksava ihminen. Lausuntokierroksella kritiikki koski ennen kaikkea puutteellista ja kiireessä tehtyä valmistelua, kunnille aiheutuvia huomattavia kustannuksia sekä suurta hallinnollista kuormaa. Myös tuo hatusta vedetty 10 prosentin sidosyksikön omistusraja koettiin hankalaksi ja kyseenalaiseksi. Myös huoltovarmuus ja kyberturvallisuus voivat vaarantua, sekä kunnallinen itsehallinto ja palveluiden vakaus ovat uhattuina. Lausunnonantajien mukaan markkinat eivät pysty vastaanottamaan yhtäaikaista kilpailutusvyöryä, jos markkinoita ylipäättäänkään on tarjolla kaikkialla Suomessa.

Silmiinpistävintä valmistelussa oli vaikutusarvioiden sivuuttaminen. Siihen kiinnittivät huomiota ensin lausunnonantajat ja sen jälkeen lokakuussa 25 lainsäädännön arviointineuvosto. Hallituksen halua runnoa kiistanalainen lakiesitys läpi kuvaa hyvin

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

myös se, että tammikuussa 26 oikeuskansleri pysäytti esityksen etenemisen valtioneuvoston istuntoon, koska esityksessä pyrittiin välttämään esityksen vieminen eduskunnan perustuslakivaliokunnan arvioitavaksi. Myöskään lakimuutoksen vaikutuksia erityisesti sen aiheuttamista kustannuksista kunnille ei oltu arvioitu riittävästi. Hankintalain muutoksen laajoja vaikutuksia julkisen sektorin kriittiseen tukipalvelukenttään ei tunnisteta lausunnoilla olevissa työryhmän mietinnöissä.

Arvoisa puhemies! Teen itse työtä täällä eduskunnassa sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden parissa. Tässä maailmantilanteessa pidän tätä lakia järjestöinä myös turvallisuuden näkökulmasta. Kerron tässä esimerkin Itä-Suomesta: Islab-hyvinvointiyhtymä tuottaa laboratoriopalvelut Pohjois-Savon, Pohjois-Karjalan ja Etelä-Savon hyvinvointialueille. Islabin hyvinvointiyhtymä on in-house-yhtiöiden pienomistaja. Hyvinvointiyhtymän tuottamat laboratoriopalvelut ovat kriittisiä terveydenhuollolle 24/7, jokaisella hetkellä ja kaikissa tilanteissa. Vuositasolla yhteisessä turvatussa verkossa liikkuu noin miljoona näytettä. Laboratoriopalveluille välttämätöntä on häiriötön ja turvallinen tietoliikenne. Kyseessä ovat arkaluontoiset henkilötiedot, ja potilasturvallisuuden kannalta toiminnan häiriöttömyys on erittäin kriittistä. Suuri huoli tässä hallituksen esityksessä kohdistuu juuri ict-palvelujen käytännön toteutukseen avoimilla kilpailutusmarkkinoilla tietoturvan, häiriöttömyyden, huoltovarmuuden ja valmiuden näkökulmasta. Nyt Islab käyttää hyvinvointialueiden kanssa yhteistä verkkoa, mikä on runkoverkko, ja 24/7-tietoturva- ja huoltovarmuutta. Tähän verkkoon on viime vuosina merkittävästi panostettu tietoturvan, häiriöttömyyden ja huoltovarmuuden näkökulmasta.

Miettikää sitten näitä pienien kuntien tilanteita. Tietoturvallista yhtenäistä infraa on rakennettu vuosia, ja merkittävä osa julkista sektoria jäisi jatkossa tämän yhtenäisesti järjestetyn infran ja sen ympärille rakennettujen palveluiden ulkopuolelle. Ja kun mietitte, mitä palveluita siellä verkossa on, siellä on kriittisiä toimintoja, kuten oppilaitosten ja henkilöstöhallinnon sekä energia- ja vesihuoltojärjestelmän verkkoja — erittäin kriittisiä turvallisuuden kannalta. Voisi sanoa, että eikä tässä vielä kaikki. Hallituksen esityksessä valtion kyberturvallisuusjohtaja arvioi vaikutusten olevan aivan kestävämpiä: ”Valtion kyberturvallisuusjohtajan näkemyksen mukaan käytettävissä olevan kyberturvallisuuden osaamis- ja tietotaso romutettaisiin uudistuksen toteutuessa, sillä nykyisissä yhteistyörakenteissa osaaminen on ollut käytettävissä ja turvaamassa palveluiden jatkumista yhteisesti sidosyksiköiden kautta. Edelleen kyberturvallisuusjohtajan arvion mukaan vaikutukset olisivat nykyiset, koko ajan lisääntyvät uhkakuvat huomioiden, täysin kestävämpiä.”

Arvoisa puhemies! Luulisi edes rahan merkitsevän hallitukselle, jos ei tietoturvan. Hallitus myöntää, että kertaluontoiset kustannukset kunnille ja hyvinvointialueille olisivat jopa 410–450 miljoonaa euroa, eivätkä tässä ole välttämättä edes kaikki kustannukset mukana. Kuntaliitto on aiemmin arvioinut kustannukset 600 miljoonaksi euroksi, ja tälle hallituspuolueet nauravat. Olenkin sitä mieltä, että jos talous ei ole kerran syynä tähän hallituksen esitykseen eikä turvallisuudesta välitetä, niin tässä ei ole mitään muuta kuin ideologinen tausta keskittämistä. Tällä halutaan ajaa pieniä kuntia alas, seuraavaksi halutaan ajaa alas hyvinvointialueita ja maakuntaliittoja. Tämä on kaikkien aikojen keskittäjähallitus.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen.

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

20.09 Oras Tynkkynen vihr: Arvoisa puhemies! Olen ollut aikoinaan sekä tekemässä julkisia hankintoja että tarjoamassa niihin, joten yritän vähän pohdiskella tätä lakiesitystä molemmista näkökulmista. Hankintalaki on siis itsessään kiistatta merkittävä laki, ei vähiten sen takia, että julkisten hankintojen kautta liikkuu niin valtavia rahasummia, niin kuin tänään on moneen otteeseen todettu, mutta hankintalaki on myös hyvin kiistanalainen laki, koska siihen liittyy jossain määrin sovittamaton ristiriita hankkijoiden ja tarjoajien välillä, ja se tekee tästä hankintalain uudistuksesta jännitteisen ja haastavan harjoituksen.

Vihreät allekirjoittavat hallituksen esityksen tavoitteet, joiden mukaan tavoitellaan enemmän kilpailua markkinoilla ja kustannussäästöjä julkisissa hankinnoissa meille veronmaksajille. Oma arvioni on se, että nykyinen laki tai ainakin se, miten sitä on monessa tapauksessa sovellettu, on johtanut ylilyönteihin. Sidosyksikköjä on hyödynnetty tavalla, jota voi pitää ongelmallisena, ja kilpailuttamista on yritetty kiertää keinolla, jota voi luonnehtia ehkä lähinnä kikkailuksi. Voi hyvin nähdä, että vaikka hyvinvointialueilla pesulapalveluiden kilpailuttaminen on tarpeellista ja perusteltua, ja sen takia pidän lain uudistamista aivan kohdallisena. Huoleni on se, että hallituksen esitys vaikuttaa johtavan meidät osin ojasta allikkoon ja lääkkeestä saattaa tulla itse sairautta pahempi.

Hallituksen esityksestä on matkan varrella viisaasti rajattu pois sekä jäte- että vesihuolto ja kirjastojen tietojärjestelmät, mutta ne samat syyt, joitten takia nämä alueet on rajattu hankintalain uudistuksen ulkopuolelle, kyllä taitavat päteä myös monissa muissa tapauksissa. Jos ottaa ihan pari käytännön esimerkkiä, yksi on Waltti-lippujärjestelmä: Suomalaiset kunnat ovat panneet hynttyyt yhteen ja pyrkineet yhdessä kehittämään kustannustehokkaasti lippu- ja maksujärjestelmää joukkoliikenteeseen. Jos nyt tämä hankinta on tulevaisuudessa pakko kilpailuttaa, niin kaupungeissa ympäri Suomea voidaan joutua vaihtamaan lippu- ja maksujärjestelmiä — ei joukkoliikenteen tarpeesta, ei kuntien tarpeesta eikä etenäkään veronmaksajien tai joukkoliikenteen käyttäjien tarpeesta käsin, vaan ainoastaan tämän hallituksen esityksen takia.

Toinen esimerkki on Sydänsairaala, joka tuolla debatissa jo jossain sivulauseessa vilahtikin. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelu-uudistuksessa korostettiin tarvetta saada palveluiden järjestämisen taakse riittävän leveät hartiat. Hyvinvointialueita on patistettu ja välillä vähän pakotettukin tekemään säästöjä ja parantamaan tuottavuutta, ja samalla alueita on kannustettu yhteistyöhön. No, mitä sitten, kun hyvinvointialueet tekevät juuri niin kuin niiltä on odotettu ja pyydetty, tässä tapauksessa vaikka järjestävät sydäntautien erikoissairaanhoitoa Sydänsairaalan kautta? No, sitten tulee tämä hallituksen esitys, joka sanoo, että tulevaisuudessa Kanta-Hämeen hyvinvointialue ei voi enää käyttää Sydänsairaalan palveluja, koska se ei silloin täytä näitä hankintalakiesityksen ehtoja. Kuitenkin hyvin vaativa sydäntauti- ja erikoissairaanhoito on sellainen osa-alue, josta ei kyllä löydy vapailta markkinoilta ihan tuosta vain korvaavia palveluita, ei nyt eikä ehkä tulevaisuudessakaan.

Hallituksen esitys kuuluu sen merkittävyyden takia käsitellä perusteellisesti ja tarkkaan valiokunnissa, ja katson myös, että se kuuluu käsitellä myös perustuslakivaliokunnassa, koska se leikkaa ihan olennaisesti myös kuntien itsehallintoa. Itse odotan talousvaliokunnan jäsenenä hyvin kiinnostuneena asiantuntijakuulemisia ja valiokunnassa käytäviä keskusteluja, mutta niitä odotellessa kuitenkin muutama alustava ajatus siitä, miten näitä hallituksen esitykseen sisältyviä ongelmia ja riskejä voisi yrittää ratkaista:

No, ongelmien ytimessä on, niin kuin monessa puheenvuorossa on jo todettu, tämä kaavamainen, keinotekoinen ja aika kohtuutonkin vaatimus, jossa kuntien ja

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

hyvinvointialueiden pitäisi omistaa vähintään 10 prosenttia in-house-yhtiöistä, jotta hankintoja voisi tehdä suoraan. Etenkin pienimpien kuntien kannalta tätä rajaa olisi tarpeen kohtuullistaa. Mikä se raja sitten järkevästi olisi, sitä en uskalla tässä sanoa, mutta varmastikin alempi kuin tämä 10 prosenttia.

No toiseksi, jos nyt sattuisi olemaan niin, että hallituspuolueet, joiden edustajia ei täällä arvoisaa puhemiestä lukuun ottamatta salissa enää kyllä näykään, eivät olisi valmiita tarkastelemaan tätä 10 prosentin rajaa uudelleen, niin vähimmillään pitäisi sitten miettiä, onko joitakin muitakin toimintoja kuin nämä mainitut jäte- ja vesihuolto ja kirjastojen tietojärjestelmät, jotka pitäisi sulkea tämän uudistuksen velvoitteiden ulkopuolelle. Täällä on tänään puhuttu muun muassa kyberturvallisuudesta. Toinen voisi olla vaikkapa juuri lääketieteen erikoissalat, joissa niitä korvaavia palveluita vapailta markkinoilta tuskin on ihan heti löytymässä.

Kolmantena ja viimeisenä, arvoisa puhemies, pidän keskeisenä, että näitten velvoitteiden siirtymäaika pitää pidentää nyt esitetystä. Se on oikeastaan vähintään, mitä voi odottaa ja vaatia. Sotepalveluissahan annettiin jo pitempi siirtymäaika. Sekään tuskin riittää, vaan sitä olisi paikallaan pidentää, mutta näkisin, että kaikkiin hankintalain kattamiin palveluihin pitäisi sallia nyt esitettyä pitempi siirtymäaika.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kallio.

20.14 Vesa Kallio kesk: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tulin tälle puolelle — kun täällä on kaksi pönttöä — puhumaan, koska tällä puolella, missä istuvat hallituspuolueiden edustajat, heistä eivät nyt enää tähän aikaan illasta ole kaikki paikalla. Ehkäpä he ovat ”olumpialaisia” seuraamassa, niin kuin suomalaisittain sanotaan.

Päivän keskustelusta jäin kahdelta hallituspuolueen edustajalta hieman ihmettelemään, kun he nostivat esille elintarvikkeet ja siihen liittyvät näkökulmat. Jos puhutaan julkisista elintarvikehankinnoista, niin isoin ongelma siellä on maksettava hinta. Kun tiedetään, missä kannattavuusongelmissa suomalainen maatalous on, niin kun elintarvikehankinnat ovat yleensä niin, että volyymit ovat jonkinkokoisia, että pitää olla jonkinkokoinen tavarantoimittaja, ja taas hinta on hyvin niukka tietäen kuntien taloudellisen tilanteen, niin se on hyvä, että on olemassa tällainen yksi markkinakanava lisää, mutta se ei ole mikään kovinkaan merkittävä tekijä maatalouden kannattavuuden näkökulmasta. Toinen oli sitten se, miten kilpailutetaan, onko siellä kotimaista ja minkälaiset ehdot se täyttää, ja kyllä nykyinen lainsäädäntö antaa aika hyvin mahdollisuudet, ja Motivalla on ollut erittäin hyvät ohjeet. Esimerkiksi omassa kotikaupungissani Mikkeliissä kotimaisuusprosentti on varsin korkea. Elikkä siinä ehkä keskustelua vietiin vähän semmoiseen suuntaan, mikä ei tämän päivän keskustelun varsinainen aihe kuitenkaan ole.

Arvoisa puhemies! Hallitus tosiaan myöntää, että kertaluontoiset kustannukset kunnille ja hyvinvointialueille voisivat olla jopa 450 miljoonaa euroa, ja kuten täällä on todettu, Kuntaliitto on arvioinut jossain vaiheessa, että jopa 600 miljoonaa. Mikä se sitten todellisuudessa tulee olemaan, se jää nähtäväksi. Vuosittaiset säästöt jäisivät 37—74 miljoonan haarukkaan, ja takaisinmaksuaika kustannuksille olisi noin 10 vuotta. Mitään takeita siitä, että kilpailutukset onnistuisivat tai markkinoille syntyisi tarjontaa tai kunnille ja hyvinvointialueille koituisi minkäänlaisia säästöjä, ei ole voitu esittää.

Sen sijaan hankintalaista on tulossa entistä monimutkaisempi, mikä vaikeuttaa kilpailutukseen osallistumista ja todennäköisesti lisää kustannuksia, kun joudutaan

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

käyttämään kalliita konsultteja. Ja onko olemassa riittävästi osaajia, kun pakotetaan pirstomaan näitä hankintayksiköitä? Eli tämä hallituksen esitys ajaa erityisesti pienet ja keskisuuret kunnat tilanteeseen, jossa toimivat yhteistyömallit puretaan ilman takeita, että markkinoilla olisi tarjontaa samanlaisille palveluille. Täällä ovat erittäin hyvin tulleet esille kyberuhkat ja myös ict-palveluiden, talous- ja henkilöstöhallinnon sekä ruokahuollon ja pesulapalvelujen kaltaisia elintärkeitä tukipalveluja. Kyse ei ole siis siitä, etteikö täällä tarvita kilpailutusta ja tule edistää yrittäjyyttä ja estää epäreilut kilpailutukset, mutta nämä keinot eivät tämän toteuttamiseksi ole toimivia.

Kuten hallitus itsekin myöntää, nämä syrjivät pieniä ja keskisuuria kuntia, koska isojen kaupunkiseutujen, pääkaupunkiseudun ja muiden kasvukeskusten ongelmien ratkomiseen eivät sovi samat keinot kuin pieniin kuntiin. Mikäli sidosyksiköt ovat markkinahäiriöitä, pitää niihin puuttua viranomaisvalvonnalla, ja se on jo tällä hetkellä mahdollista. Jos lainsäädännössä on aukkoja, ne voidaan tilkitä kuntalain kautta tai erityislainsäädännössä.

Arvoisa puhemies! Ratkaisu ei ole tehdä hankintalaista entistäkin monimutkaisempi, joka itsessään vaarantaa onnistuneet kilpailutukset. Ja vielä on se, että nämä markkinapuutealueet ovat todellinen ongelma, joka on syytä ottaa huomioon. Yhden politiikan malli ei toimi tässäkään.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen mukaan ainoa ongelma olisi sidosyksikkökunnan liian pieni omistusosuus hankintayksiköstä, niin kuin täällä on moneen kertaan tuotu esille. Hallitus kuitenkin antaa myös ohjeet, millä tavoin nykyisestä sidosyksiköstä pois joutuva kunta voisi jatkossakin välttyä pakkokilpailutukselta, jolloin voidaan kysyä, miksi tällaiseen hallinnolliseen piirileikkiin on tarvetta käyttää aikaa.

Hallituksen suuria kaupunkeja suosiva linja näkyy myös tässä esityksessä: vähimmällä pääsevät suurimmat kunnat, joissa liikkuvat suurimmat rahavirrat. Hallitus kuvittelee lisäävänsä yrittäjien markkinaosuutta pienten kuntien hankintapakolla, vaikkei näissä välttämättä edes ole markkinoita, joita kilpailuttaa. Hallitus myös jälleen kerran syyllistää kuntia ja hyvinvointialueita, mitä on hyvin vaikea ymmärtää. Voidaan perustellusti kysyä, miksi hallitus haluaa lisätä hallinnollista taakkaa, purkaa toimivia yhteistyörakenteita ja ajaa ne pienempiin yksiköihin tekemään asiat itse tai perustamaan esimerkiksi kuntayhtymän.

Tämän uudistuksen maksajiksi eivät joudu hallitus tai oppositio täällä, vaan kunnissa ja hyvinvointialueilla asuvat ihmiset korkeampina veroina tai heikentyvinä palveluina. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen.

20.20 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Kauniista tavoitteista huolimatta tämä hallituksen esitys on epäonnistunut. Lain kiistanalaisin kohta liittyy in-house-yhtiöiden kymmenen prosentin vähimmäisomistusosuuteen. Julkiset toimijat voivat nykyisellään tehdä in-house-hankintoja eli hankintoja sidosyksiköiltään kilpailuttamatta. Esimerkiksi kunnat ostavat omilta in-house-yhtiöiltään muun muassa tietotekniikka-, siivous-, ruoka- ja henkilöstöpalveluita. Hallitus esittää, että kunnan tai hyvinvointialueen on omistettava tällaisesta in-house-yhtiöstä vähintään kymmenen prosenttia, jotta se voi ostaa siltä palveluita ja välttää kilpailutuksen.

Kuntien mukaan lakimuutos aiheuttaisi merkittäviä lisäkustannuksia, ja omistusraja on iso ongelma etenkin pienille kunnille. Kyse on kuntien kannalta hyvin vakavasta asiasta.

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

Kun kunnat ovat nyt voineet järjestää hankintansa tarpeidensa mukaisesti osaamista keskittäen ja kustannussäästöjä tavoitellen, yhteistyötä tehden, tämä ei jatkossa olisi enää samalla tavalla mahdollista. Toteutuessaan esitys vaikuttaisi merkittävästi kuntien palvelurakenteisiin, kustannuksiin, palveluiden järjestämisen tapoihin ja kuntien väliseen yhteistyöhön. Lakimuutos merkitsisi monille kunnille laajoja ja kalliita rakennejärjestelyitä muun muassa ateria- ja ict-palveluissa sekä taloushallinnon ja kehitysyhtiöiden palveluissa. Lakiesitys saikin ymmärrettävästi erityisesti kunnilta murska-arvion lausuntokierroksella, koska muutos aiheuttaisi valtavan hallinnollisen taakan varsinkin pienille kunnille, kun pitäisi purkaa nykyiset yhteistyökuviot ja rakentaa omaa osaamista hankintojen tekemiseen.

Rajuimmin tämä esitys iskee siis juuri pieniin kuntiin, kun toimivista in-house-ratkaisuista joudutaan luopumaan eikä toimivia markkinoita käytännössä ole. On huomattava, että in-house-yhtiöt ovat itse merkittäviä hankkijoita, eli in-house-yhtiöt ovat usein osa paikallista yritysverkostoa ja ostavat paljon paikallisilta yrityksiltä palveluita. Mekaaninen kymmenen prosentin omistusraja ei itsessään lisää kilpailua vaan pikemminkin hajottaa tehokkaita yhteistyörakenteita. In-house-järjestelyillä on aiemmin saatu osaamista hankintoihin ja volyymietua kilpailutuksiin ja siten myös kustannustehokkuutta. Etenkin pienet kunnat joutuvat hyvin vaikeaan tilanteeseen sekä osaaajapulan että heikon markkinatilanteen vuoksi. Pitkällinen ja pitkäjänteinen seudullinen yhteistyö on vaarassa kadota.

Arvoisa puhemies! Kuntien ja hyvinvointialueiden kustannukset siis kasvavat, eikä valtio kompensoi menetyksiä. Säästetäänkö rahat sitten terveyskeskuksista, kouluista vai päiväkodeista? Sitä esitys ei kerro. Se jää ilmeisesti kunta- ja aluepäättäjien murheeksi.

Arvoisa puhemies! Toivon, että eduskunta käsittelee tämän esityksen huolellisesti ja aidosti ja käyttää sitä valtaa, joka eduskunnalla perustuslain mukaan on, ja puuttuu niihin selkeisiin epäkohtiin, mitä tämä esitys pitää sisällään. Toivon, että hallituspuolueiden kansanedustajat, joita valitettavasti ei nyt ole salissa, ovat aktiivisia ja rohkeita käsittelyn aikana ja tekevät tarvittaessa muutoksia tähän esitykseen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Laine-Nousimaa.

20.23 Hanna Laine-Nousimaa sd: Arvoisa rouva puhemies! Hankintalain uudistaminen on merkittävä kokonaisuus kunnille ja hyvinvointialueille. Kyse ei ole teknisestä yksityiskohdasta vaan laista, joka vaikuttaa suoraan arjen palveluihin, palvelujen järjestämiseen, niiden hintaan ja joustavuuteen. Lakiesityksessä on tavoitteita, joita on helppo kannattaa: avoimuus, kilpailu ja väärinkäytösten estäminen. Mutta samalla esityksessä on useita kohtia, jotka herättävät vakavaa huolta kuntien ja hyvinvointialueiden näkökulmasta.

Ensinnäkin sääntely lisää merkittävästi taloudellista ja hallinnollista taakkaa. Kuntaliiton mukaan kuntien kustannukset voivat nousta jopa 600 miljoonaa euroa. Kunnat ja hyvinvointialueet kamppailevat jo nyt resurssipulan, osaaajavajeen ja kasvavien kustannusten kanssa. Kun hankintoihin tuodaan lisää velvoitteita, yksityiskohtaista dokumentointia ja juridista riskiä, se vie aikaa pois perustehtävästä, palvelujen järjestämisestä ihmisille.

Toiseksi esitys kaventaa liikkumavaraa tilanteissa, joissa tarvitaan joustavuutta ja paikallistuntemusta. Hyvinvointialueilla esimerkiksi sosiaali- ja terveystalouden palvelujen

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

hankinnat eivät ole pelkkiä markkinasuorituksia. Ne ovat osa hoitoketjuja, jatkuvuutta ja potilasturvallisuutta. Liian jäykkä hankintalainsäädäntö voi pahimmillaan heikentää palvelujen laatua ja saatavuutta.

Hankintalain muutoksen myötä avautuu markkinoilla tilaa myös yrityksille, joita kukaan meistä ei sinne toivo. Nämä yritykset eivät noudata suomalaista lainsäädäntöä vaan kiertävät työnantajavelvoitteita ja veronmaksuvelvoitteita. Meidän lainsäädäntömme ei ole ajan tasalla ehkäistäkseen harmaan talouden ja työperäisen hyväksikäytön ongelmia. Tämä asia pitäisi viipymättä laittaa kuntoon.

Arvoisa rouva puhemies! Lakiesitys herättää vakavia kysymyksiä myös hyvinvointialueilla. Vähintään kymmenen prosentin omistusvaatimus uhkaa käytännössä estää esimerkiksi Pirkanmaalla Tekonivelsairaala Coxan ja Sydänsairaalan mahdollisuudet hankkia laboratoriopalveluita Fimlabilta. Näille sairaaloille ei ole markkinoilla vaihtoehtoisia toimijoita, jotka pystyisivät tuottamaan vastaavat palvelut. Kyse ei siis ole kilpailun lisäämisestä vaan riskistä, joka voi heikentää hoidon sujuvuutta ja potilasturvallisuutta.

Lopuksi on syytä kysyä, siirtyvätkö vastuu ja riski kohtuuttomasti paikallistasolle. Jos sääntely monimutkaistuu mutta rahoitus ja tuki eivät seuraa perässä, seuraukset näkyvät suoraan kuntalaisten ja potilaiden arjessa. Hankintalain tulee tukea kuntien ja hyvinvointialueiden kykyä toimia tehokkaasti, vastuullisesti ja inhimillisesti. Nyt esityksessä on kohtia, jotka on syytä vielä korjata, jotta hyvä tarkoitus ei käänny käytännössä itseään vastaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Krista.

20.26 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Niin kuin tämän päivän keskusteluissa on tullut selväksi, kaikki varmastikin kannattavat tämän hankintalain hyviä tavoitteita: sitä, että pystyisimme julkisia hankintoja toteuttamaan tehokkaammin ja samalla varmistaen alueellista elinvoimaa sekä edistäen yrittämisen edellytyksiä. Mutta valitettavasti tämä lakiesitys tällaisenaan ei kuitenkaan johda näiden tavoitteiden saavuttamiseen. Se kaikkein ongelmallisin kohta tässä on nimenomaan kymmenen prosentin sidosyksikkösääntely.

Kun tuossa päivällä kysyimme ministeriltä, mistä tämä kymmenen prosenttia on tullut, niin emme saaneet siihen vastausta. Saimme kyllä kuulla, ihan oikein, että on totta, että jossain määrin mahdollisuutta toteuttaa hankintoja in-housen kautta on käytetty väärin tai on kikkailtu. Täällä oli esimerkkejä siitä, miten on saattanut jokin kunta hankkia 0,02 prosentin osuuden ja sillä perusteella sitten näitä hankintoja voinut tehdä ilman kilpailutusta, mutta kyllähän tämän 0,02 prosentin ja kymmenen prosentin välissä on aika paljon muitakin vaihtoehtoja kuin ottaa tämä kymmenen prosentin vaatimus, joka on kuitenkin todella, todella monessa tapauksessa aivan liian korkea ja erityisesti pienille kunnille äärimmäisen hankala. Tietyillä alueilla, kuten esimerkiksi Itä- ja Pohjois-Suomessa, ei meillä ole niitä tarjoajia, jotka voivat näitä palveluita tuottaa. Sen takia, jos hallitus kuvittelee, että tämä tarjonta syntyy pelkästään lakipykälää muuttamalla, kyllä sen ymmärrys markkinataloudesta ja meidän Suomen eri alueista on pahasti vinksallaan.

No, todellakin tämä lakiesitys sai lausuntokierroksella aika lailla murskapalautteen nimenomaan tämän kymmenen prosentin minimiomistusrajan osalta — ja aivan syystä. Kuten täällä on tänään kuultu, se aiheuttaa monenlaisia ongelmia ja riskejä. Esimerkiksi Kilpailu- ja kuluttajavirasto varoittaa siitä, että tämä hankintalakimuutos keskittää

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

markkinoita suurille toimijoille ja menettäjinä ovat nimenomaan paikalliset pk-yritykset, vaikka hallitus väittää, että juuri niiden etua se on tällä lakiesityksellä ajamassa. Siis nykyäänhän nämä in-house-yhtiöt kilpailuttavat hankintoja merkittävästi, jopa noin 50—75 prosenttia liikevaihdostaan, ja nimenomaan tarjoavat näille paikallisille yrityksille sitä kautta työtä. Nyt tietysti, jos tähän tulee tämä raja ja lakimuutoksen jälkeen in-house-yhtiöt purkavat tuhansia sopimuksia näiden markkinatoimijoiden kanssa, tilalle tulevat kansainväliset toimijat, jotka eivät kyllä paikallista alihankintaa tarvitse.

Sitten tässä on tuotu esille se, saadaanko tällä lakimuutoksella nyt säästöjä. No, tästäkään meillä ei minkäänlaista laskelmaa ole. Päinvastoin hallituksen oman esityksen mukaan tulee enemmänkin kustannuksia kuin säästöjä. Se leikkaa palveluita sekä hyvinvointialueilla että kunnissa. Ja jos mietimme tällä hetkellä vaikka hyvinvointialueiden muutenkin hankalaa taloudellista tilannetta, niin se, että nyt väkisin sinne vielä lisäkustannuksia aiheutetaan, on täysin kohtuutonta.

Monet ovat tuoneet esille nämä merkittävät kyberturvariskit, mitä tähän lakiesitykseen liittyy. Tässä hallituksen esityksessäkin todetaan, että valtion kyberturvallisuusjohtajan näkemyksen mukaan käytettävissä oleva kyberturvallisuuden osaamis- ja tietotaso romutettaisiin uudistusta toteutettaessa, sillä nykyisissä yhteistyörakenteissa osaaminen on ollut käytettävissä ja turvaamassa palveluiden jatkumista yhteisesti sidosyksiköiden kautta. Ja edelleen kyberturvallisuusjohtajan arvion mukaan vaikutukset olisivat nykyiset, koko ajan lisääntyvät uhkakuvat huomioiden täysin kestäättömät ja merkittävästi myös taloudellisesti kalliimmat.

Otan esimerkin Itä-Suomesta, omalta alueeltani. Siellä kolme hyvinvointialuetta on yhdessä perustanut yhtiön, Islabin, joka tuottaa hyvinvointialueilla laboratoriopalveluita. Nämä labrat toimivat terveystietopalvelujen yhteydessä yliopistosairaaloista sote-pisteisiin, ja ne välttämättömät tukitoiminnot, kuten ict, väline- ja laitehuolto, logistiikka, keskusvarastot sekä työvaate- ja siivouspalvelut, tuotetaan yhdessä näiden hyvinvointialueiden kanssa. Esityksen mukainen hankintalaki johtaisi nyt siihen, että laboratorioiden ei voisi enää hyödyntää näitä yhteisiä tukipalveluja, vaikka ne toimivat saumattomasti samoissa tiloissa samojen potilaiden äärellä. Näiden pitäisi näytteenotto- ja laboratoriopalveluita varten rakentaa erilliset, päällekkäiset tukipalvelut, mikä on tietysti kallista ja tehotonta ja nostaa kustannuksia. Myös kyberturvallisuuden osalta tämä olisi merkittävä heikennys, ja sillä olisi valtavasti vaikutuksia, sillä näiden laboratoriopyyntöjen ja -tulosten tulee siirtyä hoitoyksikön ja labrojen välillä saumattomasti ja turvallisesti 24/7 myös häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

No, nykyisellään tämä on varmistettu niin, että Islab tukeutuu hyvinvointialueiden kanssa samaan suojattuun runkoverkkoon ja muuhun tietoturvalleeseen infraan ja yhteinen tietoturvalleeseen huolehtii turvallisuudesta 24/7. Nyt tämän esityksen mukainen hankintalaki muuttaisi tilannetta niin, että se pirstaloisi nykyisen mallin ja hajauttaisi vastuut häiriötilanteissa. Käyttökatojen ja integraatiovikojen todennäköisyys kasvaisi, ja huoltovarmuus heikkenisi — siis aivan väärä suunta nykyisessä turvallisuustilanteessa.

Todellakin toivon, että tässä talossa, kun valiokunnat käsittelevät tätä esitystä, puututaan näihin epäkohtiin, mietitään niitä ratkaisuja, millä näitä hyviä tavoitteita, mitä tässä laissa sinänsä on, voidaan aidosti edistää, sillä tällä kymmenen prosentin omistusvaatimuksella ne eivät tule etenemään.

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Perholehto, poissa. Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

20.34 **Lauri Lyly sd:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä on erittäin monta kohtaa, joita tästä lakiesityksestä voi arvioida. Ensinnäkin kun puhutaan tästä 38 miljardista eurosta, onko se paljon vai vähän, kun verrataan eurooppalaisesti, niin EU on arvioinut, että EU-komission mukaan julkiset hankinnat muodostavat noin 15—20 prosenttia EU:n bruttokansantuotteesta. 38 miljardia taitaa olla alle 15 prosenttia Suomessa, eli me ollaan EU:n keskiarvon alapuolella tällä tavalla laskien.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä kun arvioidaan myös sitä, ketkä ovat suurimpia hankkijoita, niin varmasti isommat kunnat ja isommat toimijat ovat niitä hankkijoita. Tässä näitä sidosyksiköitä ja in-house-yhtiöitä perustetaan usein keskuskaupungin ympärille, ja ympäristökunnat ja seutukunnat ja seudulla olevat kunnat liittyvät siihen mukaan. Kaikki saavat niitä palveluja yhteisesti, ja saadaan niitä edullisesti toteutettua yhteistyöllä. Se on ollut luonnollinen osa kuntien yhteistyötä, ja tämä on tässä yhtenä tärkeänä tekijänä.

Sitten jos arvioidaan vielä sitä, että kun täällä ministeri Marttinenkin totesi, että halutaan isompia hankintayksiköitä, niin nythän tässä jaetaan niitä koottuja hankintayksiköitä pienemmiksi. Tämä logiikka ei oikein toimi minusta tässä ollenkaan, kun pitää olla kymmenen prosentin osuudella. Jos on ollut aikaisemmin isompi määrä toimijoita siinä, niin varmaan se liikevaihto ja toiminta ovat olleet laajempia. Eli tämä logiikka ei pidä.

Tämä kymmenen prosentin raja on todella tämmöinen ihan kaavamainen ratkaisu. Ymmärrän sen tilanteen, että kun tässä on 0,01 prosentin omistuksilla haettu sidosyksikköasemaa, niin se on varmasti liian pieni. Itse näkisin, niin kuin täällä edustaja Mikkonenkin hyvin toi esille, että varmasti lukuja tämän välillä löytyisi. Mielestäni se omistusosuus, jolla sidosyksikköasema tulee, voisi olla 1—3 prosentin välillä. Silloin oltaisiin kohtuullisilla luvuilla. Eli tietyllä tavalla tästä kymmenen prosentin rajasta tulee todella kaavamainen, ja pienet kunnat tässä erityisesti ovat häviäjinä.

No, sitten jos arvioidaan tätä myöskin siltä kantilta, että kun täällä puhutaan tästä EU:n hankintarajasta, niin se on sillä tavalla mielenkiintoinen, että näitä hankintarajoja... Minun täytyy kaivaa tämä terminologia tuolta. Kun rajoista puhutaan, niin rakentamisessa ne ovat noin 5,4 miljoonaa ja sitten palveluissa ne ovat noin 216 000. Näitten osalta päästään tällaisiin lukuihin, jotka täällä taustalla myöskin ovat. Eli me joudutaan tarkastelemaan täällä talossa nyt erittäin paljon sitä, mihin kohtaan näitä rajoja tässä vedetään.

Arvoisa rouva puhemies! Sitten on tämmöinen perustuslaillinen kysymys, jota varmasti täällä pitää harkita: tämä kuntien itsehallinto, miten siihen suhtaudutaan? Kunnat ovat itsehallinnollinen yksikkö. Kuinka paljon voidaan puuttua siihen, kuinka kunta saa järjestää toimintojaan? Tässähän nyt puututaan siihen perusasiaan, että kunta järjestää omalla tavallaan toisten kuntien kanssa yhdessä näitä asioita. Siinä mielessä on hyvä, että tätä arvioidaan täällä hyvin laajasti.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä on tietenkin hyviäkin asioita, jotka liittyvät tähän, että jos tietyn EU:n kynnysarvon ylittävään hankintaan on vain yksi tarjous, niin se voidaan hylätä. Sitten on tämä, että markkinavuoropuheluun kannustetaan, mikä on hyvä asia, ja hankinta olisi jaettava osiin, jotta pienemmilläkin yrityksillä on mahdollisuus osallistua. Ne ovat hyviä asioita. Eli kyllä tässä on hyvääkin, mutta tämä kymmenen prosentin raja on tässä erittäin ongelmallinen.

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

Toinen ongelmallinen asia, joka tässä on erityisesti, on tämä siirtymäaika, joka tarkoittaisi sitä, että vähän yli vuodessa pitäisi tämä tehdä. Siirtymäaika 30.6.2027 saakka on liian nopea, ja täytyy sanoa, että se ei tämän lain soveltamisen osalta ole ollenkaan toimiva. Vaikka täällä joissain palveluissa on vähän pitemmät siirtymäajat, esimerkiksi sote-palveluiden osalta, niin täytyy sanoa, että ne eivät riitä ja näitä siirtymäaikoja pitää tässä tarkastella.

Arvoisa rouva puhemies! Täällä on tullut hyviä esimerkkejä. Muun muassa Pirkanmaalla Coxa ja Sydänsairaala ja niitten palveluiden osto Fimlab-nimiseltä yhtiöltä on ollut erinomainen toimintamalli, ja nyt tässä se vaarantuu. Edustaja Laine-Nousimaa hyvin kuvasi tätä tilannetta, ja minä kannatan niitä näkemyksiä, mitä hän toi esiin tämän asian osalta.

Arvoisa rouva puhemies! Paljon on töitä tämän lain osalta täällä talossa edessä, ja toivottavasti tämä korjaantuu siihen suuntaan kuin täällä nyt puheenvuoroissa on tullut esille. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kaarisalo.

20.40 Riitta Kaarisalo sd: Arvoisa rouva puhemies! On ikävä todeta, että tähän taloon on jälleen tuotu käsiteltäväksi lakiesitys, joka on saanut osakseen poikkeuksellisen paljon perusteltua kritiikkiä jo ennen kuin sitä aletaan käsitellä: 700 lausuntoa, joista pitkälle yli 80 prosenttia on ollut kielteisiä. Pidän näin lainsäätäjänä hieman kohtuuttomana sitä, että valiokuntien tehtäväksi on sysätty vastuu korjata valuvikaisen esityksen lukuisia heikkouksia, kun vastuuhan on nimenomaan hallituksella siitä, että se antaa sellaisia esityksiä, jotka ylipäättään ovat kohtuullisesti käsiteltävissä.

Miksi asianmukainen valmistelu olisi ollut tärkeää? Tämän lakiesityksen muutokset ovat merkittäviä, ja niillä on valtavia vaikutuksia niin julkiseen talouteen, palvelujen saatavuuteen, niiden turvallisuuteen kuin kuntien perustuslailliseen oikeuteen harjoittaa itsehallintoaan. Olen sitä mieltä, että lakiesitys itsessään ja sen tavoitteet ovat kannatettavia — siis nimenomaan tavoitteet ovat kannatettavia ja uudistustarpeita on, se on täysin totta — mutta ongelma on nimenomaan se, että tällä esityksellä näitä tavoitteita ei tulla saavuttamaan. Päinvastoin, seurauksia voidaan pitää Suomen ja suomalaisen yhteiskunnan kokonaisedun vastaisina, eikä ole liioiteltua todeta, että kustannusten noustessa tämä esitys on loppuviimein myös suomalaisten veronmaksajien edun vastainen.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmassa esitetyn 10 prosentin vähimmäisomistusosuuden seuraukset kohdistuvat erityisesti pieniin ja keskisuuriin kuntiin sekä hyvinvointialueisiin. Näiden palvelujen tuottamiskustannukset nousisivat kestäättömällä tavalla. Niillä ei välttämättä ole edes mahdollisuuksia hyödyntää markkinoita siten, että aitoa kilpailua olisi, saati että sitä syntyisi. Todellisuudessa alueilla ja kunnissa voi olla vain yksi palvelujen tarjoaja ja suurella todennäköisyydellä vielä suuryritys, eikä mitään todellista tai aitoa, tervettä markkina-asetelmaa ole. On selvää, että joka tapauksessa lähes kaikki kunnat ja kaupungit joutuvat tekemään huomattavia omistusjärjestelyjä ja turvautumaan markkinoihin silloinkin, kun taloudellista perustetta ei ole. Arvioidut kustannukset julkiselle taloudelle ovat järkyttäviä. Kuntaliitto ja valtiovarainministeriö itse ovat arvioineet hintalapuksi lähes puolta miljardia. FCG:n arvion mukaan muutostaloudelliset kustannukset huomioiden kyse on jopa 600 miljoonasta. On aivan selvää, ettei talousvaikeuksissa rypevä kuntakenttä, hyvinvointialueista puhumattakaan, selviä näistä kustannuksista.

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

Arvoisa puhemies! Kiinnitän lopuksi huomiota siihen, että elämme, ikävä kyllä, aikaa, jossa turvallisuusympäristömme on muuttunut perustavanlaatuisella tavalla, ja elämme jo nyt hybridivaikuttamisen keskellä. Odotettavissa on, että tämänkaltaisen vaikuttaminen tulee vain lisääntymään entisestään, ja tämä tarkoittaa myös sitä, että kyberturvallisuuden ja tietoturvan merkitys kasvaa ennennäkemättömällä tavalla. Siksi on merkille pantavaa, että valtion turvallisuusjohtaja Paananen on varoittanut, että hallituksen valmisteleva hankintalain uudistus voi toteutuessaan heikentää vakavasti Suomen kyberturvallisuutta. Erityisesti tässäkin ongelma koskee sidosyksiköitä koskevaa 10 prosentin vähimmäisomistusvaatimusta. Se Paanasen mukaan uhkaa romahduttaa nykyiset toimivat ict- ja kyberturvallisuusrakenteet, joihin erityisesti kunnat, hyvinvointialueet mutta myös osa valtionhallinnosta nojaavat. Palvelujen siirtyminen pois in-house-yksiköistä myös moninkertaistaisi kyberturvan kustannukset, sillä kuten hankintalakiehdotuksen taustalla olevat markkinaselvitykset osoittavat, kyberturvapalvelujen kustannukset voivat nousta jopa kolme- tai nelinkertaisiksi, mikäli palvelut siirretään sidosyksiköiltä kokonaan yksityisille toimijoille. Paanasen mukaan käytettävissä olevan kyberturvallisuuden osaamis- ja tietotaso heikkenisi merkittävästi, mikäli sidosyksiköiden roolia kavennetaan.

Arvoisa puhemies! Suuri huoli koskee siis sitä, että uuden, tiukkenevan kilpailutuspakon nojalla Suomen kyberturvallisuuden ulkoistaminen kansainvälisille pääomille kiihtyisi. Tämä paitsi uhkaa suomalaista yrittäjyyttä myös voi muodostaa todella aidon turvallisuusuhan. Tätä taustaa vasten pidän käsittämättömänä, ettei hallitus ole tehnyt vaikutusarviota hankintalakiesityksen vaikutuksista Suomen turvallisuuteen.

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean, että mielestäni tätä lakiesitystä ei tulisi tässä muodossaan hyväksyä. Se on raakile, ja sitä ei olisi ylipäättään pitänyt tähän taloon tuoda, mutta jos hallitus ei ole vetämässä sitä pois, on tämän talon valiokuntakäsittelyssä kyettävä korjaamaan niitä valuvikoja, joita siinä kiistatta on, ja toivon tähän myös valmiutta hallituspuolueiden edustajilta. Se olisi osoitus vastuullisesta lainsäädäntötyöstä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Koskinen.

20.47 Johannes Koskinen sd: Arvoisa puhemies! Tämä hankintalakiesitys seurailee valitettavan tuttua toimintakaavaa tältä hallitukselta: ei kuunnella valmistelussa muita tahoja kuin sitä, joka on hallitusohjelmaan ujuttanut jonkun sidosryhmän tai tahon kannalta halutun uudistuksen tai muutoksen. Tällaisiahan on ollut työelämän uudistuksissa tai heikennyksissä työntekijöiden kannalta ja sosiaaliturvan yksipuolisissa leikkauksissa. Mutta tässä on harvinaisen laajaa yhteiskunnan toimintaa koskeva esitys, ja sen haittavaikutukset ovat ilmeisen suuria, jos se tällaisenaan viedään läpi. Orpon—Purran hallitus jää historiaan siitä, että se vie jääräpäisesti eteenpäin kovasti kritisoituja esityksiä, korvat ummessa ja piittaamatta asiantuntijoiden varoituksista.

Hankintalain uudistusehdotus vaikeuttaisi merkittävästi julkisomisteisten sidosyksiköiden eli in-house-yhtiöiden käyttöä osana julkisia hankintoja ja kuntien mahdollisuuksia tuottaa palveluita edullisesti. Jatkossa kunnat voisivat tehdä hankintoja sidosyksiköiltään vain, mikäli niiden omistus yhtiöstä ylittää kymmenen prosentin osuuden. Muutos on merkittävä, sillä tällä hetkellä noin 2 700 kuntien omistamaa in-house-yhtiötä tuottaa kuntalaisille esimerkiksi ruokapalveluita, it-palveluita, teknisiä ratkaisuja, kiinteistönhuoltoa ja muita tukipalveluja. Se, että kunnat eivät itse saisi enää kaikissa tilanteissa päättää, käyttävätkö ne hankinnoissa ja palvelutuotannossa omia

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

sidosyksiköitään vai markkinoita, on kestäväntä niin kuntien itsehallinnon kuin veronmaksajien kannalta.

Ehdotettu hankintalakiesitys ei toimi, koska se lisää pienten kuntien hallinnollista taakkaa ja heikentää siten julkisen sektorin tehokkuutta, heikentää työntekijöiden asemaa varsinkin näissä pienissä kunnissa ja niiden yhtiöissä, vaarantaa in-house-yhtiöihin kertyneen osaamisen ja palvelujen jatkuvuuden ja on vielä ristiriidassa kunnallisen itsehallinnon ja hyvän lainvalmistelun kanssa. Hankintalain muutos pakottaisi monet pienet kunnat luopumaan toimivista in-house-ratkaisuista, koska niillä ei ole mahdollisuuksia hankkia palveluyhtiöistä lakiesityksessä vaadittuja omistuosuuksia. Tässä ei ole otettu huomioon sitä, että meillä on niin kovin erikokoisten kuntien ja laajemminkin julkisten yksiköiden kenttä.

Esitys avaa osaltaan myös tietä työehtoshoppailulle ja saattaa johtaa kuntaomisteisissa yhtiöissä työskentelevien työntekijöiden työehtojen huomattavaan heikentymiseen. Lakiesitys sivuuttaa in-house-yhtiöihin rakentuneen osaamisen nimenomaan kuntien ja hyvinvointialueiden toimintasektoreilla, niissä julkisen talouden osissa, joissa juuri näitä tehostamis- ja palvelujen parantamistarpeita on, mutta se varmasti suuremmalla todennäköisyydellä toteutuisi näitä olemassa olevia yhteistoimintarakenteita käyttäen kuin ne murentamalla. Tämä in-house-yhtiöiden toiminnan hankaloittaminen uhkaa myös kuntien ja hyvinvointialueiden talous- ja henkilöstöhallinnon osaamista ja pitkäjänteistä kehittämistä.

Yksi seikka, jota keskustelussa ei ole vielä kosketeltu, on se, että paraikaa lausunnoilla olevan valmiuslakiehdotuksen keskeinen huoli on se, miten sitoutetaan yksityiset hyödykkeiden tuottajat toimimaan Suomen yleisen edun mukaisesti, mikäli Suomea kohtaa kriisi tai jopa sota. Suuri huoli on myös Suomen kyberturvallisuudesta, koska mahdollinen uusi hankintalaki mahdollistaa tiukalla kilpailutuspakolla Suomen kyberturvallisuuden ulkoistamisen kansainvälisille pääomille, niiden yhtiöille. Suomen omavaraisuus kriittisissä toiminnoissa ja omavaraisuus muun muassa energiassa, vesihuollossa, ruoantuotannossa ja niin edelleen on parasta kokonaisturvallisuutta, mutta sitä siis oltaisiin vaarantamassa.

Lopuksi vielä: Tässä on jo viitattukin näihin perustuslaillisiin ongelmiin. On selvää, että esitys rajaisi kunnan mahdollisuutta organisoida toimintojaan erityisesti pienten kuntien osalta. Perustuslain 121 §:n 1 momentin mukaan kunnan hallinnon tulee perustua kunnan asukkaiden itsehallintoon. Kuntien toiminnan kokonaisuus on jo pitkään muodostunut peruskunnan lisäksi sen omistamista yhtiöistä ja yhteisöistä. Jos tässä tilanteessa, jossa kuntien toimiala on kaventunut soteasioiden siirryttyä hyvinvointialueille, on vähän niitä keinoja, joilla kunnat voivat toimintansa taloudellista tehokkuutta parantaa, ja nämä yhtiöt ja yhteistoimintayhtiöt, hankintayhtiöt ovat olleet niitä harvoja keinoja, joilla tämä on onnistunut, niin nyt sinne tuodaan uusia hankaluuksia ja kustannuksia. Eli täytyy todella vakavasti perustuslakivaliokunnassa arvioida, miltä osin tämä törmäisi sitten myös itsehallintoon ja toisaalta elinkeinonharjoittajien kannalta sopimusvapauteen osana omaisuudensuojaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen.

20.53 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu rouva puhemies! Tosiaan meillä on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi. Täällä on käyty hyvää keskustelua. Harmi vain, että hallituspuolueitten edustajia ei ole paikalla kuuntelemassa tätä lähetekeskustelua. No, mutta pöytäkirjoistahan sitten voipi lukea jokainen kansanedustaja ja Suomen kansalainen, minkälainen lähetekeskustelu tästä aiheesta on käyty.

Rouva puhemies! Tämä hankintalain uudistus on kunnille hyppy pimeään. Hallituksen esittämä ja hatustaan vetämä kuntakohtainen kymmenen prosentin omistusrajavaatimus kuntien ja hyvinvointiyhtiöiden omistamiin niin sanottuihin in-house-hankintayksiköihin ei perustu mihinkään tutkimuksiin. Hallitus painaa uudistusta väkisin eteenpäin, vaikka lausuntokierroksella jopa 85 prosenttia melkein 700:sta lausuntonsa antaneesta vastusti tätä umpisurkeaa esitystä. Hallitus väittää hankintalain muutoksella edistävänsä kilpailua ja pieniä ja keskisuuria yrittäjiä ja yrittäjyyttä sekä säästävänsä tällä lakiesityksellä veronmaksajien rahoja. No, tavoitteet ovat oikeita, mutta lopputulos olisi aivan päinvastainen, jos tämä laki menee läpi.

Hankintalain tekeminen entistäkin monimutkaisemmaksi häittäisi pk-yrittäjien mahdollisuuksia osallistua kilpailutuksiin. Töitä riittäisi vain kalliille hankintakonsulteille. Nykyisten hankintayksiköiden purkaminen ja uusien perustaminen olisi sekin vain erittäin kallista ja aikaa vievää hallintohumppaa.

Lakiluonnoksesta jäyti pitkään tällainen ongelma, että hallitus ei suostunut avaamaan lainmuutosten vaikutusarvioita. Vasta oikeuskanslerin jyrähdys sai hallituksen avaamaan tämän niin sanotun pandoran lippaan. Kunnille koituisi hallituksen omankin arvion mukaan jopa 410—450 miljoonan euron kertaluonteiset kustannukset — siis kertaluonteiset kustannukset. Kilpailutuksesta koituvia säästöjä tulisi parhaillaankin 37—74 miljoonaa euroa vuodessa. Lainmuutoksen takaisinmaksuajaksi muodostuisi silloin jopa yli vuosikymmen.

Hallitus myös arvioi, että lainmuutoksen aikaansaama samanaikainen kilpailutustulva nostaisi tarjouksien hinnat pilviin ja söisi säästöjen mahdollisuudet ennen kuin yksikään kunta ehtii hyötyä tästä muutoksesta. Osaajapula erityisesti ICT- ja taloushallintopalveluissa jo nyt kuristaa meidän kuntia tässä Suomenmaassa. Lopullinen lasku voi vieläkin kasvaa.

Tämä hallituksen esitys vaarantaa myös huoltovarmuutta ja turvallisuutta. Pesula- ja ruokahuolto, palkkahallinto, kuntien ja sairaaloiden tietojärjestelmät sekä kyberturvallisuus eivät parane ulkoistamalla niitä pakolla pois kuntien omistamista yhtiöistä palvelumarkkinoille, joita monilla alueilla ei edes ole olemassa.

Rouva puhemies! On myös outoa, että hallitus antaa vinkkejä siihen, millaisilla toimilla kunnat voisivat jatkossa kiertää tätä kilpailutuspakkoa. Nämä vaihtoehdot olisivat erityisesti pienille ja keskisuurille kunnille raskaita, kalliita ja pienille kunnille jopa mahdottomia. Erityisesti pieniä ja keskisuuria kuntia kaltoin kohtelevan hankintalakiesityksen lisäksi on hyvä muistaa, että hallitus on jo pettänyt kunnille antamansa lupauksen kuntien rahoitusjärjestelmän uudistamisesta, eikä luvattu normienpurkuhankekaan näytä etenevän. Hankintalaissa on hyvä muistaa, että kaikesta kurjasta, mitä hallitus kunnille keksii, lopullinen hinta maksetaan aina kuntien asukkailla korkeampina veroina tai sitten huonompina palveluina.

Herää väkisinkin kysymys, onko nyt kokoomus kaivanut pöytälaatikostaan edellisen kokoomusjohtoisen hallituksen laatiman kuntakartan, joka tähtää yli 200 kunnan lakkauttamiseen. Silloin kokoomus pyrki tavoitteeseen kyseenalaistamalla lainsäädännöllä pienten ja keskisuurten kuntien olemassaolon oikeutuksen. No, nyt kokoomus on vaihtanut

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

taktiikkaa jättämällä kunnille luvatut uudistukset tekemättä ja tuottamalla lainsäädäntöä, joka lisää kuntien kustannuksia. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Krista.

20.59 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Ajattelin, että tulen nyt vielä kuitenkin pitämään yhden puheenvuoron tästä asiasta, koska tämä on todella tärkeä. Vaikka todellakaan täällä ei hallituspuolueiden edustajia ole enää pitkään aikaan salissa ollut kuulemassa, niin pöytäkirjoista toivottavasti sitten lukevat näitä puheenvuoroja, koska mielestäni tässä keskustelussa on tuotu esille hyvin paljon ja konkreettisesti niitä huolia, mitä tähän lainsäädäntöön liittyy. Kerroin tuossa aikaisemmassa puheenvuorossani yhden konkreettisen esimerkin Pohjois-Karjalasta ja ajattelin, että kerron vielä toisen, koska nimenomaisesti tämä lainsäädäntö tulee vaikuttamaan ihmisiin, ja erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomessa, missä tätä kilpailutilannetta ei aidosti ole, ne vaikutukset ovat todellakin merkittäviä.

Tämä esimerkkini on Siun työterveys, joka on Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen ja alueen yhdeksän kunnan omistama työterveyspalveluita tarjoava yhtiö. Nyt sitten jos tämä lakiesitys menee tällaisenaan läpi ja tämä kymmenen prosentin omistusvaade siinä on, se tarkoittaa sitä, että Pohjois-Karjalan yrittäjien palvelut heikkenevät ja työterveyspalvelut lakkaavat maakunnan pieniltä paikkakunnilta ja keskittyvät Joensuuhun ja vain muutama muuhun alueen isoon keskukseen. Tällä hetkellä Siun työterveys toimii Joensuun lisäksi lukuisissa muissa kunnissa, ja nyt sitten jos tämä lakiesitys menee läpi, se tarkoittaa sitä, että jatkossa enintään viisi omistajakuntaa voi jatkaa palvelujen ostamista nykyisten yhdeksän kunnan sijaan. Silloin tietysti muutokset omistajuuksissa vaikuttaisivat väistämättä siihen, että Siun työterveyden palvelupisteet vähenisivät ja se työterveyspalvelu, jonka se nyt tuottaa alueen 1 700 yritykselle, joista suurin osa on pienyrityksiä ja maanviljelijöitä, katoaisi.

Todellakin tässä on tullut hyvin esille myös se, että tämä esitys puuttuu myös perustuslain mukaiseen kuntien itsehallinto-oikeuteen, ja sitä onkin käsiteltävä erityisesti eri kunnissa asuvien suomalaisten oikeuksien toteutumisen kannalta. Sellaista tilannetta, jossa kunnan ei ole mahdollista järjestää toimintaansa kuntalaisten toivomalla tavalla, ei saa syntyä. Mutta valitettavasti hallituksella nyt tuntuu olevan tarve säätää tätä erittäin monimutkaista lainsäädäntöä uskomattomalla ja myöskin täysin tarpeettomalla kiireellä. Tämänkin esityksen valmistelemiseen oikeuskansleri joutui puuttumaan viime hetkillä. Tämä kiire tulee kostaumaan kunnissa, jotka joutuvat nopealla aikataululla kattamaan jopa 600 miljoonan euron muutuskustannuksia, ja olisikin välttämätöntä vähintäänkin muuttaa tätä esitystä siten, että kunnille taattaisiin riittävä siirtymäaika muutosten hallittuun toteuttamiseen.

Arvoisa puhemies! Julkiset palvelut ovat paitsi taloudellinen myös ekologinen kysymys, ja haluan tämän kulman tuoda vielä tähän keskusteluun, sillä tämänhetkinen hallitus laiminlyö mahdollisuudet tukea paitsi päästövähennystyötä myös luontovaikutusten vähentämistä julkisten hankintojen kautta, ja tässä lainsäädännössä ei ole esitetty riittäviä toimia siihen. Julkiset hankinnat ja investoinnit vastaavat noin kolmasosaa Suomen kulutusperusteisesti lasketuista päästöistä eli hiilijalanjäljestä, ja päästövähennyspotentiaalia siis olisi merkittävästi, jos siihen haluttaisiin puuttua myös hankintojen avulla. Samoin hankintojen luontovaikutukset ovat mittavia, ja niitä voitaisiin

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

hillitä esimerkiksi vahvistamalla luontokriteereitä julkisissa kilpailutuksissa. No, hyväksi onneksemme EU korjaa näitäkin ongelmia Suomen puolesta, sillä valmistelussa olevissa direktiivimuutoksissa myös ekologistia näkökulmia otetaan ennakkotietojen mukaan aiempaa paremmin huomioon. Toivottavaa olisi, että Suomi vaikuttaisi EU:ssa asian valmisteluun ja pyrkisi varmistamaan EU-tasolla mahdollisimman kunnianhimoisia ympäristökriteerejä. Julkisilla hankinnoilla voidaan myös luoda kysyntää luonto- ja ilmastopositiivisille ratkaisuille, joiden käynnistämisessä on tällä hallituksella ollut merkittäviä vaikeuksia. Siksi tämän lainsäädännön osalta tässä hankintalain muutoksessa olisi pitänyt vahvemmin luoda säännöksiä siitä, että tätä ympäristönäkökulmaa ja hankintojen vastuullisuutta olisi merkittävästi lisätty.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, hallintovaliokunnan, maa- ja metsätalousvaliokunnan ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava lausunto.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi jalometallituotteista annetun lain muuttamisesta Hallituksen esitys HE 185/2025 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Marttinen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.46 Työministeri Matias Marttinen (esittelypuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Esityksessä esitetään muutettavaksi jalometallituotteista annettua lakia. Jalometallituotteiden vaatimuksista säädetään jalometallituotteista annetussa laissa ja asetuksessa sekä jalometallituotteiden tarkastusta ja leimausta koskevassa yleissopimuksessa, jonka perustajajäsen Suomi on ollut vuodesta 1975. Jalometallituotteita ovat muun muassa kullasta, hopeasta, platinasta tai palladiumista valmistetut korut, koriste-esineet ja kellot.

Jalometallituotteista annettua lakia on katsottu tarpeelliseksi päivittää kahdesta syystä. Ensinnäkin yleissopimuksen liitteisiin on tehty muutoksia, jotka on katsottu tarpeelliseksi viedä kansalliseen lainsäädäntöön. Nämä muutokset koskevat jalometallituotteissa käytettävien jalometallien vähimmäispitoisuuksia ja hyväksyttäviä jalometallipitoisuuksia. Osa muutoksista toteutetaan jalometallituotteista annetun asetuksen muutoksella.

Toiseksi Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on suorittamassaan käytännön valvonnassa ja muussa yhteydessä havainnut muutostarpeita, jotka ovat lähinnä teknisiä ja tarkoituksenmukaisuuteen perustuvia. Tällaisia ovat esimerkiksi määritelmiä, nimileimarekisteriä ja valvontaviranomaisen oikeuksia koskevat tarkennukset.

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

Säännöksellä selkeytetään jalometallituotteiden ja muiden metallituotteiden välistä eroa silloin, kun tuotteita saatetaan markkinoille ja myydään. Kuluttaja pystyy tällöin ostotilanteessa luotettavimmin erottamaan jalometallituotteen muusta metallituotteesta.

Nimileiman rekisteröintiä ja rekisteriä koskevat säännökset on siirretty asetuksesta lain tasolle. Samalla säännöksiä on kevennetty muun muassa nimileiman rekisteröinnin lopettamisen ja leiman rekisteriin palauttamisen osalta. Muutokset vähentävät näin yrittäjien hallinnollista taakkaa.

Valvontaviranomaisen oikeuksia tarkennettaisiin siten, että valvontaviranomaisella olisi oikeus tehdä tarvittavia tarkastuksia muualla kuin pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa. Esitys ei vaikuta Turvallisuus- ja kemikaaliviraston valvontatoimintaan, eikä esityksellä ole valtiontaloudellisia vaikutuksia.

Hyvät kansanedustajat! Lain on tarkoitus tulla voimaan 1. päivä toukokuuta 2026. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain ja rakentamislain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 3/2026 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan, jolle puolustusvaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Marttinen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.49 Työministeri Matias Marttinen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Venäjän bruttaali hyökkäys Ukrainaan on muuttanut merkittävällä tavalla eurooppalaista turvallisuusympäristöä. Tässä ajassa emme voi liiaksi korostaa yhtenäisen ja toimitusvarman puolustusteollisen perustan merkitystä. Me tarvitsemme puolustusteollisia hankkeita, ja näiden syntyminen Suomeen pitää mahdollistaa niin ketterästi kuin vain mahdollista.

Voimassa oleva lainsäädäntö tunnistaa nimenomaisesti puolustushallintoa ja sen omaa toimintaa koskevat tarpeet mutta ei kaikilta osin ota huomioon maanpuolustukselle tärkeitä yksityisiä hankkeita. Tämän vuoksi esityksessä ehdotetaan lainsäädäntöä muutettavaksi siten, että yksityisesti toteutettavien maanpuolustukselle tärkeiden tuotantolaitosten luvitusta sujuvoitetaan. Tämänkaltaisten tuotantolaitosten merkitys maanpuolustukselle voi olla erityisen tärkeä esimerkiksi tilanteessa, jossa ne tuottavat maanpuolustuksen kannalta kriittisiä lopputuotteita, osakomponentteja tai raaka-aineita.

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

Esityksellä mahdollistetaan nopeampi ja sujuvampi sijoittamis-, lupa- ja rakentamislupamenettely maanpuolustukselle tärkeille tuotantolaitoksille. Tavoitteena on, että kemikaaliturvallisuuslakiin lisättäväksi ehdotettu maanpuolustukselle tärkeä tuotantolaitos tai muu maanpuolustuksen varautumistarkoituksen edellyttämä tuotantolaitos, jolla on olennainen merkitys maanpuolustukselle, voitaisiin toiminnanharjoittajan hakemuksesta sijoittaa sijoitusluvalla alueelle, jossa ei ole asemakaavaa tai yleiskaavaa. Kaavoitusprosessiin ryhtymisen sijaan sijoittamisen edellytykset voitaisiin ratkaista maanpuolustukselle tärkeän tuotantolaitoksen sijoittamislupamenettelyssä.

Lisäksi esityksessä annettaisiin kunnan rakennusvalvontaviranomaiselle mahdollisuus myöntää oikeus rakentamisen aloittamiseen ennen lainvoimaista lupapäätöstä. Mahdollisuus rakentamisen aloittamiseen edesauttaisi sitä, että rakentaminen pysyisi maanpuolustukselle kriittisten tuotantolaitosten osalta aikataulussa, kun tarve ilmenee. Esityksen mukainen pääsäännöstä poikkeava aloittamisoikeus koskisi nimenomaisesti puolustusministeriön lausunnon perusteella maanpuolustukselle tärkeitä tai maanpuolustuksen varautumiselle olennaisen merkityksellisiä tuotantolaitoksia, ja luvanhakijan tulee asettaa myös hyväksyttävä vakuus muutoksenhaun turvaamiseksi.

Kemikaaliturvallisuuslakiin lisätään ehdotuksessa säännökset, joilla otettaisiin huomioon rakentamislain uusi maanpuolustukselle tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupa. Lupamenettelyssä maanpuolustukselle tärkeän tuotantolaitoksen lupahakemus tai ilmoitus voitaisiin käsitellä etuajassa suhteessa muihin hakemuksiin ja ilmoituksiin. Lisäksi maanpuolustukselle tärkeän tuotantolaitoksen toiminnanharjoittaja voisi rajoittaa kansallisen turvallisuuden vuoksi tuotantolaitosta koskevien tietojen antamista ulkopuolisille. Viranomaiset saisivat edelleen kaiken tarvitsemansa tiedon. Menettelyt perustuisivat kohteisiin, joilla puolustusministeriö katsoo olevan maanpuolustukselle olennainen merkitys.

Esityksessä ei poiketa turvallisuusvaatimuksista tai turvallisuuden arviointia koskevista säännöksistä. Vaarallisten aineiden ja räjähteiden tuotantolaitoksia koskevat vaatimukset koskevat myös maanpuolustukselle tärkeitä tuotantolaitoksia, ja lupaharkinta suoritetaan vastaavasti kuin nykyisinkin kemikaaliturvallisuuslainsäädännön nojalla.

Esitys pyydetään käsittelemään kiireisenä kansallisen turvallisuuden kannalta tärkeiden hankkeiden etenemisen vuoksi. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

17.52 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Turvallisuusympäristömme on muuttunut perusteellisesti Venäjän hyökkäyksen jälkeen. Kun katsomme omaa sijaintiamme kartalla, tuon konfliktin rinnalla näemme selkeästi puolustusteollisten toimitusketjujen haavoittuvuuden. Suomi on kuin saari, ja siksi Suomella täytyy olla omaa, kotimaahan sijoittuvaa kriittistä tuotantokapasiteettia puolustusteollisuudessa.

Nyt käsittelyssämme olevan esityksen ydin on selkeä: maanpuolustukselle tärkeiden tuotantolaitosten lupamenettelyjä sujuvoitetaan, nopeutetaan ja sovitetaan yhteen nykyistä paremmin. Tässä esityksessä ehdotetaan lisättäväksi lakiin maanpuolustukselle tärkeitä tuotantolaitoksia koskevat säännökset, joiden määrittelyä ohjaisi puolustusministeriö. Tämä koskee erityisesti laitoksia, jotka valmistavat vaarallisia kemikaaleja tai räjähteitä,

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

eli esimerkiksi ammuskomponenttituotantoa, jota ei voida kriisitilanteessa korvata ulkomaisilla toimituksilla.

Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä uuden tuotantolaitoksen lupaprosessi voi kestää vuosia. Se on rauhan aikana ehkä siedettävää, mutta tämän päivän turvallisuusympäristössä täysin kestäväntöntä. Esityksen mukaisesti lupia voidaan jatkossa käsitellä ensisijaisina. Rakentaminen voitaisiin aloittaa tietyin edellytyksin jo ennen lupien lainvoimaisuutta tai sijoittamislupa voitaisiin myöntää myös kaavoittamattomalle alueelle, jos hanke on puolustuksen kannalta olennainen. Nämä ovat uudistuksia, jotka suoraan vahvistavat turvallisuuttamme.

Samalla tärkeää kuitenkin on, että turvallisuusvaatimuksia ei kevennetä. Kaikki tekniset normit, riskiarvioinnit ja suojaetäisyydet säilyvät ennallaan. Esityksessä huomioidaan myös tiedon suojaaminen muuttuneen turvallisuusympäristömme myötä. Näistä maanpuolustukselle tärkeistä laitoksista ei julkaistaisi kaikkia yksityiskohtia, koska se altistaisi ne uuden ajan hybridivaikuttamiselle ja sabotaasiriskille. Uudistuksen tarkoitus on siis muuttaa prosessia mutta ei laskea korkeaa turvallisuustasoa.

Arvoisa puhemies! Tällä esityksellä vahvistetaan Suomen sotilaallista huoltovarmuutta. Se on kykyä ylläpitää, korjata ja täydentää puolustusjärjestelmien materiaalia myös kriisioloissa. Kyseessä on välttämätön osa Suomen varustautumista. Kyse on esityksestä, jolla turvaamme puolustuskykymme selustaa. Luomme paremmat edellytykset sille, että kriittinen puolustustamme koskeva tuotanto sijaitsee meillä Suomessa, toimii ja työllistää täällä Suomessa ja voidaan käynnistää tai kasvattaa Suomessa silloin, kun sitä tarvitaan. Tämä esitys on tarkkarajainen, perusteltu ja Suomen turvallisuuden kannalta erittäin tärkeä. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki on poissa. Edustaja Immonen, olkaa hyvä.

17.57 Tomi Immonen ps: Arvoisa puhemies! Tänään käsittelyssämme oleva hallituksen esitys selkeyttää ja nopeuttaa maanpuolustukselle tärkeiden räjähteiden tuotantolaitosten perustamista ja tuotannon käynnistämistä. Ajoitus on onnistunut juuri nyt, kun puolustusteollisuuden markkinat käyvät kuumana ja räjähteisiin liittyvä kysyntä on kasvanut voimakkaasti. Puolustusteollisuuden kasvu koko Euroopassa on erittäin vahva. Tällä lainsäädännöllä tuetaan myös sitä, että Suomi lisää ketteryytään ja menestyy tuossa kansainvälisessä kilpajuoksussa. Vaikka tämä ehdotus ei varsinaisesti ole hallituksen kasvutoimi, jolla työllisyyttä kasvatetaan ja yritystoiminnan aloittamista tuetaan, niin myös näitä erittäin toivottuja myönteisiä vaikutuksia tällä esityksellä on. Byrokratian purkutalkoot on yksi hallituksen tavoitteista. Siihenkin tämä esitys tuo helpotusta. Esitys purkaa lupiin ja kaavoitukseen liittyvää kankeutta räjähdeteollisuuteen liittyvällä alalla.

Kotimaakuntani Keski-Suomi on ollut yksi hyötyjä viime vuosina puolustusteollisuuden investoinneissa, ja samalla se on hyötynyt myös työllisyyden kasvusta. Maakunnassani on pitkät perinteet toimia puolustusteollisuuden tukialueena Suomessa, ja tätä kehitystä tämä esitys nyt tukee entisestään. Nammon Vihtavuoren tehtaat Laukaassa ovat yksi merkittävä esimerkki maanpuolustuksen kannalta merkittävästä omavaraisuudesta räjähteisiin liittyvässä tuotannossa.

Tämä esitys vie meitä kohti vahvempaa ja turvallisempaa Suomea. Pyydänkin keskusteluissa sekä valiokuntakäsittelyssä huomioimaan tämän ehdotuksen merkityksen

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

osana Suomen maanpuolustuksen toimintaedellytyksiä ja huoltovarmuutta. Ukrainan sodan päättyessä itärajamme tuntumaan palaa kymmeniätuhansia sodan karaisemia sotilaita. Näille venäläisille sotilaille rakennetaan juuri tällä hetkellä uusia varuskuntia. Suomen puolustuskyky itärajalla ei koostu ainoastaan Puolustusvoimien suorituskyvystä ja liittolaissuhteista, rynnäkkökivääreistä ja Nato-sotilaista. Se koostuu myös toimivasta kotimaisesta teollisuudesta, joka pystyy tukemaan kansallista puolustusta kaikissa tilanteissa.

Arvoisa puhemies! Keski-Suomi on Puolustusvoimien operatiivisessa suunnittelussa niin sanottua tukialuetta, aluetta, jonne on sijoitettu tärkeää räjähd- ja ampumatarviketuotantoa tai niiden varastoja. Viime vuosien puolustusteollisuuden investoinnit esimerkiksi Laukaaseen ja Jyväskylään vahvistavat entisestään maakunnan merkitystä maanpuolustuksen merkittävänä tekijänä. Ilman räjähdysaineita ja ampumatarvikkeita ei ole uskottavaa armeijaa. Tämän lakiehdotuksen myötä räjähdeteollisuuden toimintamahdollisuuksia nopeutetaan ja helpotetaan. Samalla luodaan edellytyksiä myös uusille työpaikoille. Toki tyytyväisyyttä lisää myös se, että vihreiden politikoinnin seurauksena syntynyt, jopa vuosia kestävä ympäristöluvitusburokratia saa ohituskaistan, kun maanpuolustus eli suomalaisen kodin turvallisuus voidaan laittaa etusijalle.

Hallitusten tehtävä on katsoa tulevaisuuteen. Tämä ehdotus on yksi hyvä esimerkki siitä, että me rakennamme nyt Suomen tulevan puolustusteollisuuden edellytyksiä siihen turvallisuustilanteeseen, kun Ukrainan sota on päättynyt ja Venäjä siirtää sodan kovettamia sotilaita Suomen rajoille. Jos tilanteeseen reagoitaisiin vasta silloin, joskus myöhemmin, olisimme auttamatta myöhässä. Tänäkin luodaan turvallisempaa huomista ja perustaa siihen turvallisuustilanteeseen, joka edessämme on lähivuosina. Kiitos tästä ehdotuksesta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pitko.

18.01 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Huoltovarmuuden ja turvallisuuden nimissä tarvitsemme todellakin uutta kotimaista puolustusteollisuutta Suomeen, ja näiden hankkeiden sujuva eteneminen on tärkeää. Jatkossa tämän esityksen mukaan yksityisille puolustusteollisuuden hankkeille voitaisiin siis antaa lupa kunnassa ilman normaalia kaavaprosessia. Tämänkaltaisen ohituskaista, sijoittamislupa, luotiin vihreän siirtymän hankkeille jo viime vuonna rakennuslaissa tämän eduskunnan aikana.

Haluan kuitenkin muistuttaa, että kaavaprosessi ei ole vain byrokratiaa, joka hidastaa hankkeita. Sillä on merkityksensä sujuvan maankäytön varmistamiselle mutta myös ihmisten osallistumisoikeudelle, ja se onkin yleensä se asia, mikä kaavaprosesseissa vie aikaa. Ihmiset haluavat osallistua heitä koskevaan ympäristön kehittymiseen ja varmistaa terveellinen ja turvallinen ympäristö itselleen ja perheilleen. Ihmisen näkökulmasta onkin ymmärrettävää, että ajatus siitä, että esimerkiksi dynamiittitehdas tai joku vastaava räjähdetehdas tulisi omalle asuinalueelle ilman tällaista perinteistä kaavaprosessia, herättää aika paljon huolta. Kyllä minä ymmärrän sen.

Siksi haluan itse, kun saamme tämän ympäristövaliokunnan käsittelyyn, punnita näitä kahta arvoa: kansallisen turvallisuuden nopeasti muuttuneet tarpeet ja kotimaisen huoltovarmuuden varmistaminen ja toisaalta arvoa siinä, että ihmiset pääsevät osallistumaan oman ympäristön kehittymiseen. Miten ne tässä esityksessä suhtautuvat toisiinsa, ovatko ne tasapainossa? Miten varmistamme sen, että kansallisen turvallisuuden

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

nimissä eivät kuitenkaan kaikki hankkeet lähde tätä kaistaa? Jo nyt näemme tämän vihreän siirtymän sijoittamisluvan yhteydessä, että siinä vihreä siirtymä on aika laajasti ymmärretty ja näitä lupia myönnetään muillekin kuin tällaisille kriittisen nopeasti lupaa tarvitseville vihreän siirtymän hankkeille.

Ajattelen myös niin, että mitä tahansa tämän lain kanssa päädytäänkin tekemään, näitä prosessejahan tulee sujuvoittaa ja niitä voidaan sujuvoittaa monella tavalla. Erityisesti ajattelen, että on kohtuutonta, että nämä hankkeet jäävät hallinto-oikeuksien käsittelyyn jopa kahdeksi vuodeksi, koska hallinto-oikeudet ovat niin ruuhkautuneet — näiden resurssit lienee yhteinen asia, jota pitäisi edistää.

Otamme tämän valiokuntaan käsittelyyn niin rivakalla vauhdilla kuin tämän asian yhteydessä tarvitaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Perholehto.

18.04 Pinja Perholehto sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille tämänkin hallituksen esityksen esittelystä. Hymähdin tässä itsenäni, koska oli hauska huomata, että olin jo valiokunnan puheenjohtajan kanssa itse asiassa kohtuullisen samoilla ajatuksilla itselle kirjannut tästä muutaman huomion.

Ensinnä on varmaan niin, että maailma on muuttunut, ja kyllä se tunnustetaan, että kansallisen turvallisuuden tarpeet näkyvät oikeastaan kirjaimellisesti ihan kaikessa. Mutta yleisesti ottaen on nimenomaan näin, että on hyvä pohtia, kuinka johdonmukainen tai hyvä tapa toimia on sellainen menettely, jossa useammille erilaisille hanketyypeille lähdetään rakentamaan ohituskaistoja. Niin kuin tässä edustaja Pitko viittasi, meillä on jo hieman samantyyppinen, toki eri tarpeista kummunnut, nopeutettu menettely näille vihreän siirtymän hankkeille. Näen, että ongelma nimenomaan tällaisissa kierteissä on ensinnä se, että tämä luvituksen resurssit on tunnustettu ihan yksimielisesti meillä valiokunnassakin haastavaksi ja siitä on useamman kerran kantaa otettu. Toinen on nimenomaan tämä kaavoituksen ja osin myös kuntien itsehallinnon asema, joka oli myös huomioitu aika kriittisissäkin lausunnoissa koskien tätä hallituksen esitystä. Huomasin, että valmistelussa oli otettu kantaa myös siihen. Se, mikä tässä oli minusta ilahduttavaa, on toki se, että usein kun luvituksen yhteydessä jotakin nopeutetaan, herää huoli ympäristövaikutuksista, mutta tällä ei nyt ainakaan tällä tietoa tämän hallituksen esityksen mukaisesti pitäisi erityisiä ympäristövaikutuksia siinä mielessä olla, että se yva ja muut tarpeelliset prosessit siellä säilyvät eikä niihin sinänsä mitään tasoa heikentäviä seikkoja ole tulossa.

Mielenkiinnolla odotan itsekin sitä, että saadaan tämä vielä valiokuntaan. Siellä nyt sitten erityisesti varmaan tätä luvituksen kokonaisuutta ja kaavoituksen asemaa tullaan tarkastelemaan, jos ja kun on niin, että tämä siihen liittyy ja kunnillakin monenlaisia näkemyksiä on ollut.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Immonen.

18.07 Tomi Immonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin tässä rauhoitella kollegoita hiukan siitä, että kenenkään takapihalle ei dynamiittitehdasta rakenneta. 30 vuoden sotilasuran jälkeen toimin viimeiset nelisen vuotta kolmannen logistiikkarykmentin hallintopäällikkönä ja kiersin aika paljon Puolustusvoimien räjähdevarastoja ja myöskin

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

niitä tuotantolaitoksia. Puolustusvoimat jo sinällään — puhumattakaan siviiliyhteiskunnasta — hyvin tarkkaan säätelee, määrittää, ja sillä on vahvat turvallisuusmääräykset suojaetäisyyksineen rakentamisaikojen osalta, erittäin tarkat kriteerit siitä. Kenenkään ei tarvitse olla huolissaan, että hänen takapihalleen tällaista tehtäisiin, vaan meidän viranomaiset pitävät kyllä huolen siitä, että vaikka niin sanottu ohituskaista puolustusministeriön kautta tässä avautuu, niin varmuudella ne turvallisuustekijät huomioidaan sekä Puolustusvoimissa, siviiliyrityksissä että myöskin muualla. Tämän osalta ei tarvitse murehtia, turvallisuuskäytäntöjen kannalta ei ainakaan lainkaan, ne tulevat varmuudella hoidettua. Siitä tähän tässä ei ole muutenkaan kyse. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Perholehto.

18.08 Pinja Perholehto sd: Kiitos, rouva puhemies! Ei ole tarkoitus pitkittää, mutta tästä edellisestä puheenvuorosta tuli mieleeni asia, jonka unohdin sanoa. Tokikin ymmärrämme myös sen, että ei varmaan ole kovin realistista ajatella, että tällaisia maanpuolustuksellisesti tärkeitä hankkeita, jotka tämänkaltaista menettelyä tarvitsevat, tulisi jotenkin kymmenittäin, saati sadoittain. Eli siinä mielessä, vaikka vertasin itsekin tähän vihreän siirtymän luvitukseen, en tietenkään ajattele näin, että se ihan täysin sama olisi. Hienoa, jos ja kun siellä on näitä turvaetäisyyksiä ja muita ikään kuin peräautoja rakennettuna, mutta aina kun mennään ohi kaavoituksen ja tässä tapauksessa nyt sitten edetään ikään kuin tällaisella hankekohtaisella lupamenettelyllä, niin se on kiistatta erilainen menettely, ja silloin sitä vaan on syytä aika huolella arvioida.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Marttinen, olkaa hyvä.

18.09 Työministeri Matias Marttinen: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Lämmin kiitos kansanedustajille hyvästä keskustelusta. Hienoa myös nähdä se, että itse asiassa kansallisen turvallisuuden vahvistaminen, se huoli, jakaa kyllä meitä kaikkia tässä salissa, ja se kuului kyllä myös teidän kaikkien puheenvuoroista läpi.

Valiokunnan puheenjohtaja pohti minusta hyvin ääneen myös näiden erilaisten näkökulmien tasapainottelua, mutta nähdäkseni tässä esityksessä on kuitenkin kyetty varsin hyvin vastaamaan myös näihin huomioihin. Kun aloitin nykyisessä tehtävässäni, niin havahduin siihen, että kyllähän meillä on tällä puolella nimenomaan maanpuolustuksellisten hankkeiden luvittamisen näkökulmasta aivan selkeitä ongelmia myös tässä luvituksessa. Meidän on minusta nyt välttämätöntä saada tehtyä näitä muutoksia, jotta toteutuvat nämä hankkeet, joita on lopulta lukumääräisesti aika vähän, ainakin vielä. Se on ehkä tärkeää myös muistaa, että tämä koskee nyt yksittäisiä hankkeita ainakin tällä hetkellä. Mutta taas toisaalta, jos näitä hankkeita on tarpeen toteuttaa jatkossa enemmän, niin ainakin sitten meillä tämä lainsäädäntöpohja on paremmassa kunnossa. On myös tärkeää muistaa se, että jotta tähän sijoittamislupaprosessiin pääsee, niin sen taustallahan on myös se puolustusministeriön oma arviointi, ja se taas osataan sitten kyllä rajoittaa aika paljon myös sitä hankkeiden joukkoa kaikkienensa. Kuten edustajat myös totesivat, niin yvahan tehdään joka tapauksessa tässä erikseen.

Palvelemme totta kai parhaalla tavalla eduskuntaa, ja virkakuntamme toimittaa tästä lisätietoa. Nähdäkseni tämä vastaa nyt hyvin pitkälti niihin tarpeisiin, mitä meidän

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

puolustuspuolelta on tullut esille. Haluan myös lausua erittäin lämpimät kiitokset meidän ministeriön virkakunnalle, koska tämä esitys on valmisteltu äärimmäisen nopealla aikataululla, noin puolen vuoden aikana, ja on saatu nyt vastaavasti teidän käsittelyynne. Nyt tietysti on sitten teidän kansanedustajien vuoro, ja te päätätte, miten tämän ehdotuksen osalta taas vastaavasti käy. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan, jolle puolustusvaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

6. Hallituksen vuosikertomus 2024

Kertomus K 1/2025 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 8/2025 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on tarkastusvaliokunnan mietintö TrVM 8/2025 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta. — Keskustelu alkaa. Edustaja Niemi, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.11 **Veijo Niemi ps** (esittelypuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Valiokunnan mietintö K 1/2025, hallituksen vuosikertomus 2024. Valiokunnan perustelut, valtion vuoden 2024 tilinpäätöksen ja taloudenhoidon tarkastus: Valtiontalouden tarkastusvirasto on laatinut valtion tilinpäätöksen tilintarkastuskertomuksen vuodelta 2024 sekä antanut yhteensä 61 tilintarkastuskertomusta ministeriön ja muiden kirjanpitoyksiköiden tilintarkastuksista vuodelta 2024. Tarkastuksen perusteella valtion tilinpäätös vuodelta 2024 on laadittu sitä koskevien säännösten mukaisesti.

Tilintarkastusten pohjalta virasto kiinnittää vuosittain huomiota valtion talousarvion ja sitä koskevien säännösten noudattamiseen. Viraston mukaan sen havaintoihin reagoidaan hallinnossa varsin hyvin ja virheet pyritään korjaamaan. Johtopäätöksensä virasto toteaa, että talousarviota noudatetaan kokonaisuus huomioiden hyvin. Valiokunta on tyytyväinen siihen, että tarkastusviraston havaintoihin reagoidaan kirjanpitoyksiköissä hyvin tekemällä tarvittavia korjauksia sekä toimintatapojen muutoksia.

Terveet tilat 2028 -toimenpideohjelma.

Valiokunta tarkastelee tässä mietinnössä Terveet tilat 2028 -toimenpideohjelman toteutusta. Ohjelman päätavoitteena on julkisten rakennusten tervehdyttäminen ja sisäilmasta oireilevien hoidon ja kuntoutuksen tehostaminen sekä myös osaamisen lisääminen sisäilmarakenteiden ennaltaehkäisemisessä ja ratkaisemisessa. Ohjelma painottui erityisesti kuntasektorille. Toimenpideohjelman oli alun perin tarkoitus kestää vuoden 2028 loppuun asti, mutta valtioneuvosto teki maaliskuussa 2024 päätöksen lyhentää ohjelman toimikautta siten, että se päättyi vuoden 2024 loppuun. Syynä tähän olivat valtionhallinnon säästöt.

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

Toimenpideohjelmassa on saatu aikaan Terveet tilat -toimintamalli sekä erilaisia sitä täydentäviä oppaita, selvityksiä ja raportteja. Terveet tilat -toimintamalli kokoaa yhteen tutkittua tietoa, ohjeita ja hyväksi havaittuja käytäntöjä julkisten rakennusten ennakoivasta kiinteistönpidosta sekä hyvään sisäilmaan tähtäävistä toimenpiteistä. Ohjelman puitteissa on perustettu kuntien Terveet tilat -verkosto, joka on toiminut kuntien sisäilma-asioiden tiedonvaihtokanavana. Verkostossa on voinut jakaa hyviä käytäntöjä ja oppia onnistumisista.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ohjelman keskeiset tavoitteet ovat pääosin toteutuneet, sillä merkittävät sisäilmaongelmat ovat vähentyneet kuntien omistamassa kiinteistökannassa ja sisäilmasta oireita kokevien määrä on vähentynyt. Valiokunta pitää tätä tietoa erittäin myönteisenä.

Toimenpideohjelman ennenaikainen päättymisen heikentää kuitenkin tavoitteiden saavuttamista ja vaikeuttaa laadittujen toimintamallien ja ohjeiden vakiintumista käytäntöön. Huolena on, että ohjelmalla saavutetut vaikutukset voidaan menettää ja jonkin ajan kuluttua sisäilmaongelmissa palataan lähtötilanteeseen. Huolena on myös ohjelmassa tuotettujen materiaalien ajantasaisuuden varmistaminen sekä ohjeiden testaus ja ylläpito jatkossa. Valiokunta yhtyy kuulemiensa asiantuntijoiden huoliin ja pitää erittäin valitettavana sitä, että Terveet tilat 2028 -toimenpideohjelmassa tuotetun tiedon jalkauttaminen jää kesken ohjelman päättymisen vuoksi. Tämä heikentää ohjelman tavoitteiden saavuttamista, sillä laajempi tulosten jalkauttaminen olisi mahdollistanut myös niiden kuntien tavoittamisen, joille toimenpideohjelma ja sen tuotokset eivät vielä ole tulleet tutuiksi. Valiokunta korostaa, että toimenpideohjelman loppumisesta huolimatta on tärkeää jatkossakin pitää sisäilmateema esillä.

Kansallinen sisäilma ja terveys -ohjelma toteuttaa Terveet tilat 2028 -toimenpideohjelmaan kirjattuja terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä koskevia toimenpiteitä. Ohjelman päätavoite on vähentää sisäympäristöihin liittyviä terveydelle ja hyvinvoinnille aiheutuvia haittoja Suomessa. Ohjelman alkaessa ja puolivälissä tehtyjen kyselyjen perusteella sisäilmasta oireita kokevien määrä sekä sisäympäristöihin liitetyt terveyshuolet ovat vähentyneet ja luottamus kuntien viranomaisiin on lisääntynyt.

Terveet tilat 2028 -toimenpideohjelman lopettamisella on merkittäviä vaikutuksia ja Kansallinen sisäilma ja terveys -ohjelman jatkolle, sillä ohjelma on saanut rahoituksensa Terveet tilat 2028 -ohjelmasta eikä sille ole toistaiseksi osoitettu pysyvää rahoituskanavaa. Lisäksi Terveet tilat -verkosto on toiminut ohjelmalle keskeisenä viestintäkanavana ja väylänä tulosten jakamiseen. Valiokunta pitää myönteisenä sitä, että Kansallinen sisäilma ja terveys -ohjelmaa voidaan jatkaa Terveet tilat 2028 -toimenpideohjelman lopettamisesta huolimatta. Valiokunta on kuitenkin huolestunut ohjelman todellisista mahdollisuuksista toimia jatkossa ilman pysyvää rahoitusta ja Terveet tilat 2028 -toimenpideohjelman tarjoamaa muuta tukea.

Saamansa selvityksen perusteella valiokunta katsoo, että Terveet tilat 2028 -toimenpideohjelma on onnistunut lisäämään tietoisuutta ja tutkittua tietoa sisäilmakysymyksistä sekä saanut aikaan toimivan asiantuntijaverkoston. Toimenpideohjelmassa tuotetun tiedon jalkauttaminen jää kuitenkin kesken, koska Terveet tilat 2028 -toimenpideohjelma on päätetty lopettaa ennenaikaisesti. Valiokunta pitää tätä erittäin valitettavana.

Rakentamisen ja rakennusten käytön laatu.

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

Valiokunta käsittelee mietinnössään myös rakentamisen ja rakennusten käytön laatuun liittyviä kysymyksiä. Rakentamisen laadun kannalta keskeinen tekijä on hyvä suunnittelu. Suunnittelun laatuun vaikuttaa merkittävästi suunnittelijoiden ja työnjohtajien ammattitaito ja osaaminen. Uudessa rakentamislaisissa suunnittelijoiden ja työnjohtajien kelpoisuusvaatimukset ovat muuttuneet merkittävästi tavanomaisen rakennuskohteen ja eli esimerkiksi omakotitalon tai paritalon suunnittelu- ja työnjohtotehtävän osalta, sillä näihin tehtäviin riittävät nykyään pelkät laissa määritellyt tutkinnot ilman työkokemusta. Jatkossa riskinä on se, että lain mukaan pätevien suunnittelijoiden ja työnjohtajien osaaminen ei välttämättä olekaan riittävää. Jos käytännön työkokemusta ei ole, tämä kasvattaa suunnittelu- ja työmaa-aikaisten virheiden riskiä tavanomaisten rakennuskohteiden osalta.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan kyseisiä tutkintoja koskevissa opetussuunnitelmissa ei ole otettu huomioon sitä, että vaatimus työkokemuksesta on poistettu laista. Kelpoisuusvaatimusten muutokset huomioiden koulutusta tulisi kehittää siten, että vastavalmistuneilla olisi riittävä osaaminen ja taidot itsenäisesti ratkaista rakentamiseen liittyviä ongelmatilanteita. Nyt esimerkiksi rakennussuunnitelmien laatimisessa vastavalmistuneilla on ollut haasteita, jotka vaikuttavat suoraan rakentamisen laatuun. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta katsookin, että tilannetta on syytä seurata ja tarvittaessa ryhtyä korjaaviin toimenpiteisiin niin koulutuksen sisällön kuin rakentamislain kelpoisuusvaatimusten osalta.

Yksi keskeinen keino parantaa rakentamisen laatua on laadun painottaminen julkisissa suunnittelu- ja urakkahankinnoissa. Julkiset hankinnat ovat tässä suhteessa avainasemassa, sillä ne luovat merkittävän osan markkinasta ja määrittävät standardeja koko alalle. Kun hinta on suunnittelupalveluiden tärkein valintakriteeri, kilpailussa menestyvät parhaiten toimijat, jotka suunnittelevat vähiten, ja tämä taas heikentää rakennus- ja infrastruktuurihankkeiden suunnittelun ja toteutuksen laatua. Valiokunta yhtyy kuulemiensa asiantuntijoiden näkemykseen siitä, että rakentamisen laatua voitaisiin osaltaan parantaa antamalla julkisissa hankinnoissa laadulle aiempaa suurempi painoarvo. Pidemmällä tähtäimellä tämä parantaisi myös rakennusten käytön laatua.

Rakennuskannan korjausvelka on syynä moniin rakennusten käytön laadun ongelmiin. Rakennetun omaisuuden tila 2025 -raportin mukaan rakennuskannan korjausvelka oli 94 miljardia euroa vuonna 2023, ja se jatkaa kasvuaan edelleen.

Korjaushankkeen käynnistymiseen vaikuttaa keskeisesti hankkeen arvioitu kustannustaso. Etenkin viime vuosina taloyhtiöiden taloustilanne on ollut haastava ja korjauksia on lykätty, minkä seurauksena taloyhtiöiden korjausvelka on kasvanut entisestään ja korjaaminen on kallistunut, kun siihen on viimein ryhdytty. Valiokunta pitää saamiaan tietoja rakennuskannan korjausvelan määrästä ja sitä osaltaan kasvattavista rahoituksen saatavuusongelmista huolestuttavina, sillä korjausten viivästyessä rakennusten kunto edelleen heikkenee ja samalla kustannukset kasvavat entisestään.

Valiokunta pitää myös rakennusten elinkaariominaisuuksien ja pitkäikäisyyden vaatimuksia tärkeinä rakentamisen laatuun liittyvinä tekijöinä. Rakentamisen korkea laatu maksaa usein itsensä takaisin pitkän elinkaaren ja vähäisemmän korjaustarpeen myötä.

Yksi rakentamisen laatuun vaikuttava tekijä on se, edellyttääkö rakentamishanke rakentamislupaa. Uuden rakentamislain nojalla on mahdollista rakentaa alle 30 neliömetrin talousrakennus ilman rakentamislupaa. Tämän lakimuutoksen seurauksena rakennusvalvontaviranomaisten valvontatehtävä on vaikeutunut. Koska osa rakennuksista

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

ei käy läpi lupaprosessia eikä tällaisten rakennusten laatua voida siten varmistaa, luvanvaraisuudesta vapauttamisen seurauksena maallikkorakentajien vastuu kasvaa. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta katsoo, että uuden rakentamislain toimivuutta on vielä tarpeen seurata.

Tarkastusvaliokunnan päätösehdotus: ”Eduskunta hyväksyy kannanoton kertomuksen K 1/2025 vp johdosta.”

Valiokunnan kannanottoehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ottaa asianmukaisesti huomioon sekä valiokunnan mietintöön että sen liitteinä oleviin erikoisvaliokuntien lausuntoihin sisältyvät eduskunnan aiempia lausumia ja muita seikkoja koskevat kannanotot.” — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset edustaja Niemelle esittelystä. — Ja sitten edustaja Garedeu.

18.22 Kaisa Garedeu ps: Arvoisa puhemies! Hallituksen vuosikertomusta koskeva mietintö vie meidät nyt hetkeksi takaisin vuoteen 2024. Silloin saimmekin eteenpäin monia perussuomalaisille tärkeitä asioita, joista haluan nyt nostaa esimerkkejä esille.

Heinäkuussa 2024 hyväksyttiin merkittävä rajaturvallisuuslaki. Sillä voidaan tarvittaessa torpata Venäjän aikeet käyttää turvapaikanhakijoita hybridiasena Suomea vastaan. Lain avulla voidaan keskeyttää turvapaikkahakemusten vastaanottaminen tietyillä raja-alueilla, mikäli sinne alkaa tulla suuria ihmismassoja. Myös rajamenettely otettiin käyttöön. Sen turvin perusteettomilta vaikuttavat turvapaikkahakemukset pystytään käsittelemään nopeasti rajan läheisyydessä ja estämään turvapaikkaa odottavien sekä kielteisen päätöksen saaneiden livahtamista laittomasti omille teilleen EU:n sisällä.

Maahanmuuttopolitiikkaa kiristettiin merkittävästi muun muassa tiukentamalla henkilöllisyyden todistamisen vaatimusta, estämällä niin kutsuttu kaistanvaihto turvapaikanhakijasta työperäiseksi maahanmuuttajaksi, lyhentämällä suojelun kesto minimiin ja säätämällä rikoksiin syyllistymisen syyksi estää tai peruuttaa suojeluasema. Näitä uudistuksia todella jo odotettiin kauan. Toki myös pakolaiskiintiö laskettiin 500 henkilöön, kun se edellisen hallituksen jäljiltä oli ollut 1500.

Kansalaisuuslain kolmivaiheinen uudistus aloitettiin. Suomen kansalaisuus ei ole yleismaailmallinen ihmisoikeus, vaan se on palkinto, joka täytyy ansaita. Kehitysyhteistyön rahoitusta leikattiin 165 miljoonalla edelliseen vuoteen verrattuna, ja se ehdollistettiin selkeästi: yhteistyötä ei tehdä maiden kanssa, jotka tukevat Venäjän hyökkäyssotaa tai kieltäytyvät vastaanottamasta omia kansalaisiaan. Suuri tuensaaja oli ja on edelleen Ukraina.

Arvoisa puhemies! Tällä linjalla kun pysytään, niin Suomen turvallisuus saadaan turvattua tulevaisuudessakin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

18.25 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Vuosi 2024 oli käännteentekevä monella tavalla. Hallitus on tarttunut määrätietoisesti Suomen tulevaisuutta määrittäviin kysymyksiin. Ratkaisuja on tehty talouteen, turvallisuuteen, sosiaaliturvaan ja julkisten palvelujen uudistamiseen. Vaikka haasteet ovat olleet monenlaiset, on suunta ollut selvä: Suomea on vietävä eteenpäin kestävällä, vastuullisella ja pitkäjänteisellä tavalla.

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

Hallituksen vuosikertomus vuodelta 2024 on ollut eduskunnan käsittelyssä ja saanut valiokunnassa arvokasta palautetta.

Arvoisa puhemies! Seuraavaksi kerron muutamia esimerkkejä hallituksen hyvistä teoista vuodelta 2024. Kuunnelkaa tarkkaan.

Ensinnäkin hallitus on aloittanut historialliset toimet julkisen talouden tasapainottamiseksi. Tämä on välttämätöntä, jotta voimme varmistaa hyvinvointiyhteiskunnan palvelut myös tulevaisuudessa. Korkomenojen kasvu ja kansainvälisen talouden epävarmuudet pakottavat meidät toimimaan nyt eikä vasta sitten, kun on jo myöhäistä.

Toiseksi hallitus on edistänyt työnteon kannattavuutta ja yrittämisen edellytyksiä. Veropolitiikka on suunnattu siten, että työnteke ja investoinnit Suomessa kannattavat. Samalla sosiaaliturvan uudistaminen on käynnistetty, jotta se tukee nykyistä paremmin työhön siirtymistä ja turvaa heikommassa asemassa olevia.

Kolmanneksi hallitus on uudistanut sosiaali- ja terveystaloudellisia varmistuksia kansalaisten pääsyn hoitoon. Hyvinvointialueiden rahoitusta ja rakenteita on ryhdytty tarkastelemaan uudella tavalla. Tavoitteena on toimivammat ja saavutettavammat palvelut koko maassa.

Arvoisa puhemies! Myös turvallisuus on ollut hallituksen toimien ytimessä. Kokonaisturvallisuuden kehittäminen, huoltovarmuuden vahvistaminen ja puolustuksen resursointi ovat saaneet uutta painoarvoa muuttuvassa maailmantilanteessa. Olemme myös päivittäneet lakeja, joilla varmistetaan kriittisten toimijoiden häiriönsietokyky, oli kyse sitten tietojärjestelmistä, energiasta tai peruspalveluista. Samalla Suomea on rakennettu kohti puhtaampaa ja vihreämpää tulevaisuutta. Lupaprosessien sujuvoittaminen, yhden luukun malli ja puhtaan siirtymän etusijamenettely ovat osa hallituksen kokonaisvaltaista lähestymistapaa, jossa kasvu ja ympäristö kulkevat käsi kädessä. Näiden huolellisen valmistelun tuloksia olemme nyt kuluvalle kevätsessantokaudella käsitelleet.

Arvoisa puhemies! Hallituksen toimien punainen lanka on ollut selkeä. Suomea kehitetään taloudellisesti vahvemmaksi, sosiaalisesti oikeudenmukaisemmaksi ja turvallisemmaksi ja vakaammaksi. Työtä on vielä paljon edessä, mutta suunta on oikea, ja valiokunnan antamat huomiot tulevat varmasti tarpeeseen. Selvää kuitenkin on, että tämä hallitus ei arastele toimia Suomen kansan puolesta. Kiitos, arvoisa puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

18.30 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Edustaja Hänninen pyysi meitä kuuntelemaan tarkasti. Minä pyydän myös hallituksen edustajia kuuntelemaan tarkasti omaa näkemystäni liittyen hallituksen vuosikertomukseen ja siihen, mitä hallitus on toimillaan saanut aikaiseksi.

Kokoomuksen puheenjohtaja Orpo kyseli näyttävästi ennen eduskuntavaaleja mainoksissa, että kukahan tämänkin sotkun siivoaa. Pääministeri Orpon hallitus on ollut vallassa kohta kolme vuotta. Tulostaulu näyttää, että Suomi on talouden tarkkailuluokalla. Olemme myös ennätystyöttömyydellä pudonneet työttömyyden tarkkailuluokalle. Yritysten konkurssien määrä on ennätyslukemissa: olemme pudonneet konkurssien osalta tarkkailuluokalle. Lapsiperheköyhyys lisääntyy hallituksen päätöksillä 31 000 lapsella: putoamme siis lapsiperheköyhyyden tarkkailuluokalle.

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

Hallituksen politiikka ei luo kasvua eikä rakenna luottamusta tulevaisuuteen. Päinvastoin politiikka kärjistää vastakkainasettelua ja lisää tuloeroja yhteiskunnassa. Hallituspuolueiden kovat puheet velkaantumisen taittamisesta ovat menettäneet uskottavuutensa, kun merkittävistä leikkauksista huolimatta velkaantuminen ei ole taittumassa ja rahat käytetään hyvätuloisten veronkevennyksiin. Hallituksen leikkauksiin ja työehtojen heikennyksiin perustuvalta politiikalta on siis pudonnut pohja pois, ja jäljet ovat nähtävissä työllisyyden heikkenemisessä. Hallitus on laiminlyönyt kasvutoimet ja omalla sanelupolitiikallaan ajanut työmarkkinat lähes kaaokseen. Hallitus puhuu 100 000 uuden työpaikan luomisesta mutta on sen sijaan menettänyt toimettomuuden seurauksena kymmeniätuhansia työpaikkoja vähintään, kun esimerkiksi rakennusalan kriisiin ei reagoitu ajoissa ja ihmisten luottamus on romahtanut.

Hallituksen leikkauspolitiikka iskee pahiten jo valmiiksi heikossa asemassa oleviin, ja veropolitiikka suosii jo valmiiksi hyvätuloisia. Leikkaukset tulevat johtamaan tuloerojen kasvuun sekä palveluiden saannin heikkenemiseen hyvinvointialueilla ja tätä kautta myös terveydenhuollon saannin eriarvoistumiseen. Monien asiantuntijoiden varoitustenkin mukaan vaarana on leikkausten kasautuminen samoille ihmisille. Hallitus ei ole vieläkään teettänyt kokonaisarviota leikkaustensa vaikutuksista. Hallituksen leikkaukset varsinkin perheille luovat näköalattomuutta ja pahoinvointia sekä syventävät sosiaalisia ongelmia.

Arvoisa rouva puhemies! Toivon todella, että tulevien vuosien osalta vuosikertomukset olisivat myönteisempiä kertomuksia Suomen ja suomalaisten puolesta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen, Krista.

18.33 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Ensin haluan kiittää tarkastusvaliokunnan varapuheenjohtaja Veijo Niemeä, joka tässä esitteli tämän tarkastusvaliokunnan mietinnön. Valiokunta nosti tässä mietinnössä esiin nimenomaisesti rakennusten kosteus- ja homeongelmat sekä rakennusten laatuksymykset ja on niitä erityisesti tarkkaillut. Nämähän ovat ongelmia, jotka ovat puhuttaneet vuosikausia, ja tavallaan myös tarkastusvaliokunnassa näitä teemoja on käsitelty jo yli 10 vuotta sitten, ja ne ovat nousseet semmoisiksi isoiksi haasteiksi yhteiskunnassamme, ja on hienoa, että niihin on yritetty puuttua.

Mutta kuten tuosta tarkastusvaliokunnan varapuheenjohtajankin puheesta kuului, niin valitettavasti nyt näissä hallituksen toimissa, mitä näiden asioiden osalta on tehty, tavallaan on ruvettu pakittamaan näissä asioissa. Esimerkiksi tämän Terveet tilat -ohjelman todellakin piti jatkua vuoteen 2028 asti, mutta tämä hallitus on nyt lopettanut tuolloin vuoden 24 puolivälissä aloitetun ohjelman, vaikka tekemistä on vaikka kuinka paljon, ja syynä ovat nimenomaisesti säästöt. Aivan kuten tässä mietinnössäkin ansiokkaasti on nostettu esille, niin nyt kun tämä ohjelma lopetetaan kesken, se tarkoittaa sitä, että se kaikki hyvä selvitystyö, erilaiset oppaat, raportit jäävät jalkautumatta sinne kuntiin, missä niitä tarvittaisiin. Toki osa kunnista on ollut aktiivisia ja on tämän tiedon äärellä ollut, ja niin kuin tässäkin todetaan, niin ehkä ollaan tähän ongelmaan pystyttykin puuttumaan, mutta valtaosa kunnista on edelleen tämän tiedon ulkopuolella, ja tämä terveet tilat -verkosto, kuntien yhteinen verkosto, joka perustettiin tämän ohjelman aikana, lakkautetaan myös. Se oli juuri se kanava, jota myöten tätä tietoa piti ympäri Suomea levittää. On todella valitettavaa, ja itse ajattelen, että tämä myös vähentää merkittävästi tämän ohjelman vaikuttavuutta. Tietyllä tavalla laitetaan nyt vähän rahoja hukkaan niin, että ensin tehdään

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

tämmöinen hyvä ohjelma ja nyt sitten se kesken kaiken lopetetaan ja se kaikki hyvä materiaali, mitä siinä on tuotettu, jää jakamatta. Tässä todetaan myös, että esimerkiksi ei enää ylläpidetä ja päivitetä niitä verkkosivuja, mistä tätä tietopakettia löytyy. Kun me tiedämme kuitenkin, että nämä sisäilmaongelmat eivät ole vielä kadonneet vaan niitä on valtavasti ympäri Suomea, niin on suorastaan käsittämätöntä ja täysin ajattelematonta se, että hallitus tämän ohjelman lopetti.

Toinen kysymys, mikä tässä valiokunnan mietinnössä on nostettu, on rakentamisen laatu. Niin kuin sanoin, se on yhtä lailla semmoinen kysymys, joka on tosi pitkään ollut keskustelussa ja toimia sen rakentamisen laadun edistämiseksi on yritetty tehdä, mutta kuten tässä mietinnössäkin todetaan, niin nyt tämä nykyinen hallitus perui uuden rakentamislain, joka tehtiin viime kaudella ja joka ei siis ehtinyt astua vielä voimaan. Siinähan tähän oltaisiin puututtu niin, että tämä päävastuullisen toteuttajan vastuu olisi antanut mahdollisuuden nimetä pääurakoitsija päävastuulliseksi toteuttajaksi ja tämän ottaa vastuu koko siitä rakentamisketjusta. Mutta nyt kun rakentamislakia tämä hallitus ensi töikseen heti muutti niin, että tämä sieltä tippui pois, niin olemme tilanteessa, että meillä ei ole sitä päävastuullista, joka pystyisi puuttumaan siihen koko pitkään alihankintaketjuun ja pystyisi takaamaan sitä laatua, sitä rakentamisen laadun parantamista, mistä tässä maassa on puhuttu jo vuosikausia ja mihin tuolla rakentamislain uudistuksella viime kaudella yritettiin puuttua. Mutta valitettavasti tämä hallitus tuon pykälän sieltä pyyhki pois, ja nyt ollaan todellakin tilanteessa, jossa tätä vastuuta ei ole pystytty antamaan sille pääurakoitsijalle, vaan se jää rakentamishankkeen toteuttamisesta vastaavalle henkilölle. Usein se saattaa olla tämmöinen maallikko, jonka pitäisi nyt kyetä ottamaan vastuu siitä isosta hankkeesta, ja epäilenpä, miten hyvin tämä mahtaa onnistua. Sen takia tietysti on ihan hyvä, että valiokunta tässä toteaa, että uuden rakentamislain toimivuutta on tarpeen seurata. Sitä todellakin on tarpeen seurata. Samalla tavalla, jos meillä olisi tämä rakennuttajan päävastuu, niin se vastuu ulottuisi myös näihin sosiaalipuolen haasteisiin, mitä me tiedämme, että rakennusosalalla on. Siellä käytetään pimeää työvoimaa, siellä ei makseta kaikille työntekijöille asianmukaista palkkaa, on tällaista suoranaista riistoakin. Silloin jos meillä olisi selkeät vastuutahot, niin näihin pystyisi nykyistä paremmin puuttumaan.

Sitten kun minä luin tätä hallituksen vuosikertomusta ja katsoin sieltä erityisesti ympäristö- ja ilmasto-osiota, niin minun mieleeni tuli kyllä tänään aiemmin lukemani Johanna Vuorelman kolumni, jonka hän kirjoitti päättäjien salakielestä. Siinä kolumnissaan Vuorelma toteaa, että hallitseva luokka kehittelee käsitteitä, joiden tarkoituksena on saada asiat näyttämään muilta kuin mitä ne todellisuudessa ovat. Esimerkiksi kun palveluita leikataan, niin puhutaan kehittämisestä, sopeuttamisesta ja priorisoinnista, ja kun työntekijöitä irtisanotaan, niin puhutaan henkilöstöjärjestelyistä. Kun katsotaan tätä ilmasto- ja ympäristöosiota tässä hallituksen vuosikertomuksessa, niin täällä todellakin tätä salakieltä on aika lailla viljelty. Esimerkiksi täällä kerrotaan ilmastopäästöjen vähentämisen osalta, että valmisteltiin laki uusiutuvien polttoaineiden käytön edistämiseksi liikenteessä ja muutoksen myötä jakeluvelvoitteen ja lisävelvoitteiden tasot nousevat maltillisesti vuonna 2025. No, todellisuudessa tämä lakihan oli sellainen, että se heikensi olemassa olevaa jakeluvelvoitetta koskevaa lakia ja tämän myötä liikenteen päästöt lisääntyvät miltei neljä miljoonaa tonnia. Sen lisäksi siinä on vielä taloudellisia riskejä, jotka voivat tulla valtion maksettavaksi.

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

Sitten jos katsotaan ympäristöpuolen toimia, mitä tänne on kirjattu, niin täällä kerrotaan, että valtion maiden suojelua vahvistettiin siirtämällä noin 32 000 hehtaaria maa-alueita suojelualueiksi. No, todellisuudessa nämä olivat metsiä, jotka olivat jo hakkuiden ulkopuolella. Todellisuudessa siis yhtään uutta hehtaaria ei tullut suojeluun. [Puhemies koputtaa] Ne vain siirrettiin paikasta a paikkaan b, mutta sama status säilyi. Tai täällä kerrotaan, että Suomeen perustettiin kuudes virallinen valtion retkeilyalue, Napapiirin retkeilyalue Rovaniemelle. Tämä on hieno uutinen. Totta, se perustettiin nyt virallisesti, mutta todellisuudessa tämä alue on ollut retkeilykäytössä ja matkailukäytössä ja hakkuiden ulkopuolella ihan samanlaisessa käytössä, mitä nyt virallisesti sanottiin, jo 1990-luvun lopulta asti ja viimeistään tuolta 2000-luvun alusta. Elikkä kyllä tätä salakieltä on tässäkin vuosikertomuksessa aika kovalla kädellä viljelty. [Timo Suhonen: Työelämäuudistuksia on tapahtunut, sekin on sitä salakieltä!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

18.41 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Nyt meillä on käsittelyssä Hallituksen vuosikertomus vuodelta 2024, ja on aika katsoa vähän sitä, mitä silloin on tehty, ja niitä tuloksia ja sitten sitä, mitä tarkastusvaliokunta on tässä mietinnössään todennut tietyistä asioista.

Arvoisa rouva puhemies! Hallitus aloittaessaan todisti kovasti sitä, että työllisyyteen panostetaan, valtionvelkaa taitetaan ja yritetään saada alijäämät kuriin. Nyt siellä eduskunnan, hallituksen alkupäässä tehtiin niitä työmarkkinauudistuksiksi sanottuja toimia. Tämä on niitä sanoja, mistä Vuorelma puhuu. Ne uudistukset ovat toisille ihmisille leikkauksia, ja työmarkkinajärjestelmää muutettiin yksipuolisesti hyvin voimakkaasti. Muun muassa laitettiin liikkeelle yksilön irtisanomista perusteleva lainsäädäntöhanke, puututtiin työtaisteluoikeuteen, työriitojen sovitteluun. Laitettiin liikkeelle, päätettiin, sote-puolella vanhusten hoitajamitoitus 0,6:n tasolle, miten vanhusten hoitamisessa on käynyt sen osalta. Työttömyysturvaa leikattiin, porrastettiin ja sitten vaikeutettiin sille työttömyysturvalla pääsyä. Nyt työttömät ovat kärsineet entistä huonommasta työttömyysturvasta, ja moni työtön on joutunut tässä erittäin huonoon taloudelliseen tilanteeseen näitten leikkausten johdosta. Sitten kun katsotaan tätä vuotta 24, niin työttömiä oli silloinkin tullut 35 000 enemmän, ja nyt meillä tällä hetkellä joulukuun työttömyys on 351 000. Sitä alkuperäistä tavoitetta, jossa 100 000 uutta työllistä ajateltiin tulla hallituksen toimesta, ei ole näkynyt. Ollaan 60 000 miinuksella, eli työllisyysaste on pudonnut noin kaksi prosenttiyksikköä tarkoittaen noin 60 000:ta työllistä. Eli näiden toimenpiteiden, mitä silloin on tehty, tulokset eivät ole tulleet ainakaan näkyviin, ja ne ovat olleet aika monessa suhteessa negatiivisia. Hallitus ei pääse työllisyystavoitteisiinsa, ja velkaantumistavoite ei toteudu. Vuoden 2023 lopussa velkaa oli valtiolla 156 miljardia euroa ja nyt tämän vuoden lopussa 201 miljardia euroa. Eli velkaantumista on tullut 45 miljardia euroa tänä aikana, eli ei ole päästy niihin velkaantumistavoitteisiin ollenkaan. Eli niissä 24-vuoden päätöksissä, joiden piti tuoda meille parannusta moneen asiaan, on käynyt juuri päinvastoin.

Arvoisa rouva puhemies! Tarkastusvaliokunnan mietinnöstä nostaisin kolme asiaa, jotka mielestäni näitten kokemusten perusteella, mitä täällä on ollut, kannattaa kyllä nostaa esiin. Näissä säädösehdoituksissa, mitä meille täällä tulee, tarkastusvaliokunta kiinnitti huomiota näiden vaikutusarviointien toteutumiseen. Lainvalmistelun resursseissa pitäisi

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

kiinnittää enempi huomiota lakiehdotusten vaikutusten arviointien hyvään tasoon, jolloin niitä voitaisiin arvioida sitten oikealla tavalla.

Toinen asia, joka täällä on nostettu esiin, on nuorten syrjäytymisen ehkäisyn palvelujärjestelmän toimivuus ja palveluiden vaikuttavuus. Tässä nimenomaan syrjäytymisen ehkäisyssä katsotaan, miten tämä palvelujärjestelmä toimii. On erittäin hyvä nosto, että sitä tässä käydään läpi ja yritetään löytää siihen kunnollisia välineitä.

Kolmas asia liittyy aktiivisen työvoimapolitiikan palveluiden kustannusvastaavuuteen. Kun ne siirtyivät sitten vuoden 25 alusta kunnille, täällä edellytettiin, että eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii aktiivisen työvoimapolitiikan palveluiden kustannustietojen saatavuudesta ja valtakunnallisesta vertailukelpoisuudesta ja niin edelleen. Tämä on erittäin hyvä asia, ja nyt toivoisin, että näitä asioita myös hallitus jatkossa tekee, koska meidän työttömyys on erittäin korkealla tasolla. Ja myös tämä: heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden palveluiden ja palvelupolkujen tulee olla toimivia, ja niistä tulee huolehtia myös muutosten yhteydessä. Eli tämäntyyppisiä velvoitteita tässä on tullut, ja toivoisin, että näihin sitten hallitus ottaa kantaa, kun jatkotöitä tehdään. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Garedew.

18.47 Kaisa Garedew ps: Arvoisa puhemies! Tarkastusvaliokunta oli jättänyt hallituksen vuoden 2024 vuosikertomusta koskevaan mietintöönsä lausuman liittyen nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn. Erittäin tärkeä aihe, johon puuttuminen vaatii monenlaisia toimia. Yksi ennalta ehkäisevä toimenpide oli lasten ja nuorten terapiatakuu, joka vuonna 2024 saatiin läpi eduskunnassa. Samoin tehostettiin nuoriso- ja jengirikollisuuden torjuntaa ja hyväksyttiin siihen liittyvä toimenpideohjelma vuosille 2024—2027. Myöhemmin on lanseerattu muun muassa nuorten aikuisten työllistymisaseteli. Työpaikka antaa arkeen rakennetta, sosiaalisia kontakteja ja sisältöä, joka voi tukea myös mielenterveyttä. Edelleen me jatkamme työtä sen eteen, että Suomeen saataisiin talouskasvua ja investointeja, joiden myötä sitten luonnollisesti avautuu myös lisää työpaikkoja tarjolle, mitä me todella tarvitsemme.

Vuonna 2024 rikoslakia uudistettiin monella merkittävällä tavalla. Avioliittoon pakottaminen ja tyttöjen sukuelinten silpominen kiellettiin yksiselitteisesti. Erittäin tärkeä uudistus. Tappo ei enää vanhene. Ensikertalaisuusalennuksen vankeustuomiosta voi jatkossa saada vain yhden kerran.

Onneksi autoilijoita ei unohdettu. Marinin hallituksen aivan päähkähullut jakeluvelvoitteen nostosuunnitelmat peruttiin ja vuoden 2024 jakeluvelvoite jätettiin edellisen vuoden tasolle. Toimenpide siis esti polttoaineiden pumppuhintoja nousemasta noin 15—17 sentillä per litra yhdessä yössä. Kesällä 2024 kunnostettiin 4000 kilometriä tietä ja saatiin korjausvelan kasvu pysäytettyä.

Myös ilmasto- ja kuntopolitiikkaan tuotiin vihdoin edes hitunen järkeä. Ilmastorahasto onneksi lakkautettiin ja ilmastolaista kumottiin kuntien ilmastosuunnitelman laatimista koskeva velvollisuus. Eli ei enää aikaa, resursseja ja rahaa täysin turhaan ideologiaan. Vuonna 2024 käynnistettiin kuntien normien keventämisen ja kokeilun ohjelma: kunnilta kerättiin 468 norminpurkuehdotusta ja 36 kokeiluehdotusta. Ensimmäiset ehdotukset ovat jo edenneet lainsäädäntöön.

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

Arvoisa puhemies! Tämä hallitus on saanut paljon hyvää aikaiseksi: olemme tuoneet Suomeen lisää turvallisuutta, lisää maalaisjärkeä ja arjen sujuvuutta sekä lisää suomalaisten tarpeiden laittamista ensimmäiselle sijalle. Vielä ei kuitenkaan ole kaikkea saatu valmiiksi, joten tällekin vuodelle lainsäädäntösuunnitelmassa on tärkeitä uudistuksia ja työ Suomen parhaaksi jatkuu edelleen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Löfstöm.

18.51 **Mats Löfström r:** Ärade fru talman! Regeringens årsberättelse konstaterar att beredningen av en reform av Ålands självstyrelselag fortsätter. Arbetet med den senaste totalreformen har nu pågått i 15 år. Det är hög tid att föra detta arbete i mål. Arbetsgrupperna som bereder lagförslaget har fått tilläggstid till utgången av denna månad. Därefter behöver förslaget sändas ut på utlåtanderunda för att tidtabellen ska kunna hållas och propositionen därefter överlämnas till riksdagen.

Självstyrelselagen kan enbart ändras i grundlagsenlig ordning och med lagtingets bifall. Det innebär att den i praktiken är svårare att ändra än självaste grundlagen. Därför måste samsyn finnas på förhand. Det är inte meningsfullt att föra ett lagförslag till riksdagen som lagtinget inte kan godkänna.

Från åländsk sida handlar det inte om några orimliga krav. Det gäller bland annat att säkerställa att kollektivavtal och offentliga datasystem finns på svenska, att klargöra förhållandet till grundlagen samt att fastställa hur den ekonomiska zonen i anslutning till Åland ska hanteras. Nu är det avgörande att statsmakten förmår se helheten och inte kör fast i frågor som i riksperspektiv kan framstå som detaljer, men som för Åland och självstyrelsens funktion är centrala.

Den arbetsgrupp som berett förslaget — bestående av tidigare domare i högsta domstolen, nuvarande domare i högsta förvaltningsdomstolen, tidigare föredragande i Ålandsärenden vid justitieministeriet och en tidigare landshövding — har lagt fram ett gediget och väl genomarbetat förslag. Det bör nu få sändas på utlåtanderunda utan att förses med onödiga politiska brännmärken. Det som framför allt återstår att visa är politisk vilja.

Ärade talman! Finland har skäl att dra lärdom av Danmark och hur man utvecklat relationen till Färöerna och Grönland. Danmarks relation till Grönland är på pappret betydligt mer komplex än de önskemål som framförs från Åland, mycket mer komplex. De åländska kraven innebär dessutom inga ökade kostnader för staten.

Efter 15 års beredning är budskapet nu enkelt. Det är dags att avsluta och slutföra det här projektet och föra det i mål så att Åland får en ny självstyrelselag.

Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen vuosikertomuksessa todetaan, että Ahvenanmaan itsehallintolain uudistuksen valmistelu jatkuu. Viimeisimmän kokonaisuudistuksen valmistelu on nyt kestänyt jo 15 vuotta. On korkea aika saattaa tämä työ päätökseen. Lakiesitystä valmistelevat työryhmät ovat saaneet lisäaikaa tämän kuun loppuun saakka. Sen jälkeen ehdotus on lähetettävä lausuntokierrokselle, jotta aikataulu voidaan pitää ja hallituksen esitys voidaan sen jälkeen antaa eduskunnalle.

Itsehallintolakia voidaan muuttaa vain perustuslain säätämisjärjestyksessä ja Ahvenanmaan maakuntapäivien suostumuksella. Käytännössä sitä on siis vaikeampi muuttaa kuin itse perustuslakia. Siksi yhteisymmärryksen on oltava olemassa jo etukäteen.

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

Ei ole tarkoituksenmukaista tuoda eduskunnan käsiteltäväksi lakiesitystä, jota maakuntapäivät eivät voi hyväksyä.

Arvoisa puhemies! Ahvenanmaan puolelta ei ole esitetty kohtuuttomia vaatimuksia. Kyse on muun muassa siitä, että työehtosopimukset ja julkiset tietojärjestelmät ovat saatavilla ruotsin kielellä, että suhde perustuslakiin selkeytetään sekä että määritellään, miten Ahvenanmaan lähialueen talousvyöhykettä hallinnoidaan. Nyt on ratkaisevan tärkeää, että valtiovalta kykenee näkemään kokonaisuuden eikä juutu kysymyksiin, jotka valtakunnan näkökulmasta saattavat vaikuttaa yksityiskohdilta mutta jotka ovat Ahvenanmaan ja itsehallinnon toimivuuden kannalta keskeisiä.

Ehdotuksen valmistellut työryhmä, johon on kuulunut entisiä korkeimman oikeuden tuomareita, nykyinen korkeimman hallinto-oikeuden tuomari, entisiä oikeusministeriön Ahvenanmaan asioiden esittelijöitä sekä entinen maaherra, on laatinut perusteellisen ja huolellisesti valmistellun esityksen. Sen tulisi nyt päästä lausuntokierrokselle ilman tarpeettomia poliittisia leimoja. Ennen kaikkea tarvitaan poliittista tahtoa.

Arvoisa rouva puhemies! Suomella on tässä syytä ottaa oppia Tanskasta ja siitä, miten se on kehittänyt suhdettaan Färsaariin ja Grönlantiin. Tanskan suhde Grönlantiin on paperilla huomattavasti monimutkaisempi kuin Ahvenanmaan esittämät toiveet, eikä Ahvenanmaan vaatimuksista aiheudu valtiolle lisäkustannuksia. 15 vuoden valmistelun jälkeen viesti on yksinkertainen: on aika saattaa työ päätökseen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ojala-Niemelä.

18.56 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa rouva puhemies! Meillä on ollut julkisissa rakennuksissa paljon erilaisia sisäilmaongelmia, ja Terveet tilat 2028 toimenpideohjelma luotiin taklaamaan näitä ongelmia. Ohjelman päätavoitteena on ollut julkisten rakennusten tervehdyttäminen ja sisäilmasta oireilevien hoidon ja kuntoutuksen tehostaminen sekä myös osaamisen lisääminen sisäilmatilanteiden ennalta ehkäisemisessä ja ratkaisemisessa.

On harmillista, että valtiontalouden säästösyistä tätä ohjelmaa lyhennettiin merkittävästi. Tässä toimenpideohjelmassa saatiin aikaan terveet tilat -toimintamalli sekä erilaisia sitä täydentäviä oppaita, selvityksiä ja raportteja. Terveet tilat -toimintamalli kokoa yhteen tutkittua tietoa, ohjeita ja hyviksi havaittuja käytäntöjä julkisten rakennusten ennakoivasta kiinteistönpidosta sekä hyvään sisäilmaan tähtäävistä toimenpiteistä. Ohjelman puitteissa on perustettu myös kuntien terveet tilat -verkosto, joka on toiminut kuntien sisäilma-asioiden tiedonvaihtokanavana, ja verkostossa on voinut jakaa hyviä käytäntöjä ja oppia onnistumisista.

Kun tehtiin tutkimusta, niin tämän ohjelman seurauksena merkittävät sisäilmaongelmat ovat vähentyneet kuntien omistamassa kiinteistökannassa ja sisäilmasta oireita kokevien määrä on vähentynyt. Minusta tämä on tärkeä tieto tämän ohjelman vaikuttavuudesta. Tämän toimenpideohjelman ennenaikainen päättyminen heikentää kuitenkin tavoitteen saavuttamista ja vaikeuttaa laadittujen toimintamallien ja ohjeiden vakiinnuttamista käytäntöön. Huolena on, että ohjelmalla saavutetut vaikutukset voidaan menettää ja jonkin ajan kuluttua sisäilmaongelmissa ollaan taas lähtöpisteessä. Huolena on myös ohjelmassa tuotettujen materiaalien ajantasaisuuden varmistaminen sekä ohjeiden testaus ja ylläpito jatkossa.

Kaiken kaikkiaan voi sanoa ohjelmasta, että tällä on onnistuttu lisäämään tietoisuutta ja tutkittua tietoa sisäilmakysymyksistä sekä se on saanut aikaan toimivan

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

asiantuntijaverkoston. Toimenpideohjelmassa tuotetun tiedon jalkauttaminen jää kuitenkin kesken, koska tämä ohjelma on päätetty lopettaa ennenaikaisesti. Tätä tarkastusvaliokunta piti erittäin valitettavana.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 1/2025 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

7. Tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomus vuodelta 2024

Kertomus K 15/2025 vp

Valiokunnan mietintö TiVM 1/2025 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on tiedusteluvalvontavaliokunnan mietintö TiVM 1/2025 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta. — Keskustelu alkaa. Edustaja Löfström, ilmeisesti mietinnön esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä, vaikka se ei täällä meillä näykään.

Keskustelu

18.59 **Mats Löfström r** (esittelypuheenvuoro): Kiitos oikein paljon, arvoisa puhemies! Käsitlemme tänään tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomusta toimintavuodelta 2024, joka on kuudes vuosikertomus sen jälkeen, kun nykyaikainen tiedustelulainsäädäntö tuli voimaan. Mietintö on yksimielinen.

Kertomus vuodelta 2024 näyttää selvästi, miten muuttunut turvallisuusympäristö, jatkuva geopoliittinen jännite ja nopea teknologinen kehitys luovat uusia haasteita niin tiedusteluvalvontaviranomaisille kuin myös demokraattiselle valvonnalle, jossa tiedusteluvalvontavaliokunta vastaa parlamentaarisesta valvonnasta.

Arvoisa puhemies! Vuonna 2024 tiedusteluvalvontavaltuutettu teki 153 valvontakäyntiä suojelupoliisiin ja sotilastiedusteluviranomaisiin. Tämän lisäksi valtuutettu osallistui lähes kaikkiin tiedustelumenetelmien käyttöä koskevien lupa-asioiden tuomioistuinkäsittelyihin. Kaikki menetelmien käyttöä ja suojaamista koskevat päätökset tarkastettiin, mikä muodostaa niin sanotun reaaliaikaisen valvonnan ytimen.

Kertomus osoittaa selvästi, että järjestelmä toimii enimmäkseen hyvin. On myös tärkeää huomata, että valtuutettu ei kertomusvuoden aikana löytänyt syitä keskeyttää tai pysäyttää tiedustelumenetelmien käyttöä. Sen sijaan huomiota kiinnitettiin kahteen tapaukseen, jossa viranomaisten täytyi tarkistaa toimintaansa, sekä yhteen tapaukseen, jossa esitettiin laintulkintaa koskeva näkemys. Tämä on osoitus siitä, että valvonta on sekä aktiivista että monivivahteista ja että siinä keskitytään erityisesti virheiden ennaltaehkäisemiseen, oikeusvarmuuden vahvistamiseen ja luottamuksen rakentamiseen.

Teematarkastuksia jatkettiin kertomusvuoden aikana, erityisesti mitä tuli tietoliikenteeseen liittyvän signaalitiedustelun toteuttamiseen ja siihen, miten tiedustelutietoa jälkepäin käsiteltiin. Valtuutettu teki myös yhden yhteistarkastuksen suojelupoliisiin yhdessä tietosuojaviranomaisen kanssa, minkä tuloksena annettiin

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

tietojenkäsittelyä ja dokumentaatiota koskevia konkreettisia suosituksia. Tämä on hyvä esimerkki siitä, miten erityiset valvontaviranomaiset voivat yhdistää näkökulmansa vahvistaakseen yksilön oikeuksien turvaa. Tämä on malli, johon tulee kannustaa myös tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Kertomus tuo myös esille sen, miten globalisaatio, digitalisaatio ja yhä kireämpi voimapoliittinen tilanne vaikuttavat tiedusteluvalvontatoimintaan. Kun digitaaliset alustat pyyhkivät pois rajan kotimaisen ja ulkomaisen toiminnan väliltä ja uusia teknisiä menetelmiä kehitetään jatkuvalla syötöllä, tulee meidän lainsäädäntömme olla riittävän teknologianeutraalia. Sen tulee olla täsmällistä ja pystyä turvaamaan yksilön oikeudet, ja samalla sen tulee olla tarpeeksi vakaata, jotta se voi myös tarjota viranomaisille tehokkaita työvälineitä.

Valtuutettu kiinnittää erityistä huomiota riskeihin, joita aiheutuu, kun ulkopuolisista henkilöistä kerätään laajasti ylimääräistä tietoa. Tämä tasapainottelu vaatii lainsäätäjältä jatkuvaa huomiota ja aktiivista vastuunkantoa. Meneillään olevan siviili- ja sotilastiedustelun valvontaa koskevan lainsäädännön uudistamisen myötä eduskunnan on tarpeen ottaa kantaa useisiin keskeisiin lainsäädäntökysymyksiin. Tässä työssä on ratkaisevaa, että päätökset tehdään asiantuntemuksen pohjalta painottaen sekä kansallista turvallisuutta että perusoikeuksia.

Tiedusteluvalvontavaliokunta on asian käsittelyssä korostanut erityisesti tiedusteluvalvontavaltuutetun riippumattomuuden turvaamista eritoten tilanteissa, joissa ennaltaehkäisevä työ ja reaaliaikainen valvonta edellyttävät tiivistä yhteistyötä viranomaisten kanssa. Samalla resurssit ovat edelleen rajalliset tehtävien laajuuteen ja lisääntyvään tekniseen monimutkaisuuteen nähden. Näemme myös jatkuvan tarpeen toimiville sijaisratkaisuille. Valvontaviranomainen ei saa olla liian riippuvainen yhdestä henkilöstä, vaan sen on perustuttava vakaaseen ja kestävään organisaatioon.

Arvoisa puhemies! Vuosikertomuksesta ilmenee, että tiedusteluvalvontajärjestelmämme toimii pohjimmiltaan hyvin, mutta samalla myös valppauden vaatimukset kasvavat jatkuvasti. Tiedusteluvalvontatoiminnan legitimitetti perustuu siihen, että jokainen puuttuminen yksilön oikeuksiin tapahtuu laillisesti, oikeasuhtaisesti ja tehokkaan demokraattisen valvonnan alaisena. Siksi tällainen avoin ja järjestelmällinen seuranta on ehdottoman tärkeä instituutioidemme luotettavuuden takaamiseksi.

Lopuksi haluan kiittää tiedusteluvalvontavaltuutettua ja hänen kansliaansa kattavasta, ammattimaisesta ja läpinäkyvästä työstä ja korostaa, että tiedusteluvalvontavaliokunta pitää tätä raporttia keskeisenä pohjana sekä jatkuvalla valvonnallamme että parlamentaariselle rakenteelliselle valvonnalle. Valiokunnan yhteistyö tiedusteluvalvontavaltuutetun ja valvonnan alaisten viranomaisten kanssa on toiminut erinomaisesti, ja haluan kiittää kaikkia valiokunnan asiantuntijoita, joita on kuultu laajasti valiokunnassa kuuntelulta suojatuissa tiloissa, joissa myös asiantuntijoiden salassa pitämättömäksi arvioima aineisto on ollut saatavilla. Tämäkin osoittaa sen punninnan, jota tehdään jatkuvasti, kun aineistoa, joka ei sisällä arkaluonteisia tietoja, luokitellaan julkiseksi, kun taas arkaluonteisia tietoja käsitellään salassa.

Haluan ennen kaikkea kiittää kaikkia kollegoja valiokunnassa sekä valiokuntaneuvostamme, hänen sijaistaan ja valiokunnan henkilökuntaa, kun tämän mietinnön käsittelyn lisäksi vierailimme syksyllä Yhdysvalloissa tapaamassa

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

viranomaistemme yhteistyökumppaneita sekä kymmentä senaattoria. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ärade talman! Till sist: Årsberättelsen visar att vårt underrättelsetillsynssystem i grunden fungerar väl, men också att kraven på vaksamhet hela tiden ökar. Underrättelsetillsynsverksamhetens legitimitet grundas i att varje ingrepp i individens rättigheter sker lagligt, proportionellt och under effektiv demokratisk kontroll. Därför är den här typen av öppen och systematisk uppföljning helt avgörande för förtroendet för våra institutioner. — Tack.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset valiokunnan puheenjohtajalle mietinnön esittelystä. — Sitten edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

19.08 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Tiedusteluvalvontaa ei tehdä valokeilassa, mutta se on tärkeä osa turvallisen Suomen selkärankaa. On meidän tärkein tehtävämme varmistaa, että jokainen suomalainen voi elää turvassa. Osa siitä työstä on varmistaa, että tiedustelua tehdään oikein lain mukaan, ihmisoikeuksia kunnioittaen ja avoimesti valvottuna.

Tiedustelulla torjutaan vakavia uhkia kuten vakoilua ja terrorismia. Samalla täytyy huolehtia siitä, ettei valta karkaa käsistä. Siksi meillä on oltava riippumaton valvontatoimi, joka seuraa, mitä tiedustelumenetelmiä käytetään ja miten tietoa käsitellään. Tässä työssä tiedusteluvalvontavaliokunnalla ja tiedusteluvalvontavaltuutetulla on ratkaiseva rooli.

Arvoisa puhemies! Eduskunnan käsittelyssä ollut vuosikertomus vuodelta 2024 osoittaa, että valvontaa tehdään määrätietoisesti. Erityisen positiiviseksi katson jatkuneen yhteistyön yliopistojen ja tutkijoiden kanssa. Siten voimme varmistaa tiedusteluvalvonnan korkean osaamistason ja turvata tehtävän jatkuvuuden. Tämä on tärkeää, koska osaaminen ja avoin keskustelu vahvistavat luottamusta.

Tiedustelu ei kuitenkaan ole vain kansallista. Suomella on aktiivinen rooli pohjoismaisessa yhteistyössä. Eri maiden tiedusteluvalvontatoimet kokoontuvat joka toinen vuosi jakamaan hyviä käytänteitä ja keskustelemaan ajankohtaisista asioista. Seuraava kokous pidetään Suomessa, ja sen järjestelyistä vastaavat tiedusteluvalvontavaliokunta ja tiedusteluvalvontavaltuutettu. Tätä odotan suurella mielenkiinnolla, sillä kansainvälisestä kokemuksesta on meille paljon hyötyä.

Arvoisa puhemies! Tiedusteluvalvonnassa on kyse luottamuksesta. Kun kansalainen tietää, että tiedustelua valvotaan riippumattomasti ja tarkasti, ei tarvitse pelätä viranomaistoimintaa. Tärkein tehtävämme on varmistaa, että tiedustelu pysyy lain ja hyvän hallinnon tiellä. Toiminnan tavoitteena on, että edistämme oikeusturvaa ja hyviä käytäntöjä. Meillä on tiedustelun osalta selkeä suunta: valvomme vaikuttavasti, opimme jatkuvasti ja viestimme avoimesti.

Arvoisa puhemies! On kunnia saada työskennellä tiedusteluvalvontavaliokunnassa. Tiedän, että työ vaatii perehtymistä, harkintaa ja vastuunkantoa. Tämä vuosikertomus on viesti kansalaisillemme, että heidän turvallisuutensa eteen tehdään koko ajan kovasti töitä. Samalla uskon, että voimme yhdessä kehittää valvontaa entistä paremmaksi sekä toimia tässä asiassa turvallisuuden ja oikeusvaltion parhaaksi. Juuri nyt olemme yhdessä tärkeimmän tehtävämme äärellä: tehdään Suomesta turvallinen kotimaa tässä levottomassa ja alati muuttuvassa maailmassa. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rasinkangas.

19.13 Merja Rasinkangas ps: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomus vuodelta 2024 ja valiokunnan mietintö aiheesta.

Euroopan ja koko maailman turvallisuusympäristö on muuttunut viime vuosina merkittävästi. Hybridivaikuttaminen, kyberuhkat, terrorismi ja sodat ovat arkipäivää. Tässä tilanteessa ajantasainen, laillinen ja tehokas tiedustelu on keskeinen osa Suomen ja suomalaisten turvallisen huomisen rakentamista.

Arvoisa puhemies! Tiedusteluvalvontavaltuutetun tehtävänä on valvoa, että tiedustelumenetelmiä käytetään lainmukaisesti. Tämä tehtävä on oikeusvaltion ytimessä. Turvallisuutta ei rakenneta perusoikeuksien kustannuksella vaan niiden puitteissa.

Kertomusvuonna valtuutettu on jatkanut laaja-alaisia teematarkastuksia, jotka ovat kohdistuneet muun muassa tietoliikennetiedustelun toteuttamiseen sekä tiedustelutietojen jatkokäsittelyyn. Suositukset tietojenkäsittelyn ohjeistuksen täsmentämisestä ovat esimerkki siitä, miten valvonnalla parannetaan toimintaa. Tärkeää on se, että tiedustelumenetelmien käyttö on kohdistunut ainoastaan kansallista turvallisuutta vakavasti uhkaavaan toimintaan. Tämä on tiedustelulainsäädännön keskeinen periaate. Valtuutetun tarkastusten perusteella tästä linjasta on pidetty kiinni.

Arvoisa puhemies! Tällä hallituskaudella on määrätietoisesti vahvistettu turvallisuusviranomaisten toimintaedellytyksiä. Olemme huolehtineet siitä, että viranomaisilla on ajantasainen lainsäädäntö, riittävät toimivaltuudet ja paremmat resurssit vastata muuttuvaan uhkaympäristöön.

Suomen Nato-jäsenyys lisää tiedusteluyhteistyötä liittokunnan ja sen jäsenmaiden kanssa. Tämä vahvistaa turvallisuuttamme mutta tuo myös uusia ulottuvuuksia valvontaan.

Arvoisa puhemies! Tiedustelu on välttämätön väline kansallisen turvallisuuden suojaamisessa. Tämä kertomus osoittaa, että Suomessa tiedustelutoiminta ja sen valvonta ovat vakaalla pohjalla. Meidän tehtävämme on varmistaa, että näin on myös tulevaisuudessakin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru, Pauli.

19.16 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Olen alusta alkaen, vuodesta 2019 lähtien, ollut valiokunnan työssä mukana, ja se on todellakin tärkeä, hieno tehtävä.

Valiokunnan tehtävänä on tiedustelun asianmukaisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden valvonta, painopisteiden seuranta ja tietysti perus- ja ihmisoikeuksien valvonta, jotta viranomaiset tekevät juuri sitä, mitä lainsäätäjä on ajatellut heidän oikeudekseen tehdä Suomen turvallisuuden puolesta. Valvonta on moniportaista, ja niin sen pitää ollakin. Valvojilla on omat valvojansa.

Tässä on tullut esille Naton rooli. Vuonna 2023 tulimme Naton jäseneksi. Se lisää tiedusteluyhteistyötä, mutta kuten tässä on todettu, se lisää myös tiedusteluvalvontavaltuutetun ja hänen toimistonsa tehtäviä. Siitä on hyvä hypätä mietintöön ja mietinnön huomioihin, jotka itse asiassa toistuvat tässä vuosittain siitä, että näiden resurssikysymysten on valiokunnan mielestä oltava sellaiset, että valtuutettu ja valtuutetun toimisto pystyvät kaikissa tilanteissa tekemään vaativaa työtänsä ja jotta ei olisi mitään haavoittuvuuksia, mitä pieneen toimistoon voi liittyä.

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

Tiedustelulainsäädäntö oli laaja paketti. Se edellytti myös perustuslain muuttamista, ja se tehtiin suurella enemmistöllä — viiden kuudesosan enemmistöllä se saatiin samalla vaalikaudella tehtyä. Tämä osoitti eduskunnalta hyvää tilannetajua ja tuli oikeastaan kriittisellä hetkellä ennen Ukrainan tapahtumia ja muita epävarmuustekijöitä maailmassa. Se, että laki oli laaja, ei tarkoita sitä, että laki olisi täydellinen. Tilanteet muuttuvat, Nato-jäsenyys on tullut mukaan. Lakia on päivitettävä, ja on huomattu, että siellä on tiettyjä aukkoja, joita tällä vaalikaudella korjataan, ja se tietysti meidän valiokunnan työssä näkyy: jos lakia muutetaan, niin valiokunnan seurantavastuu ja tiedusteluvalvontavaltuutetun toimi voi siltä osin muuttua ja muuttuukin.

Valiokunnan mietintö päättyy siihen, että tiedustelukulttuuri on Suomessa hyvää. Viranomaiset tekevät sitä työtä juuri sillä tavalla kuin heidän pitääkin sitä tehdä. Perus- ja ihmisoikeuksia, viestintäsalaisuutta ja muita perusoikeuksia kunnioitetaan. Se, että meitä on täällä salissa näin vähän, on merkki siitä, että tiedusteluvalvontavaltuutetun ja kaikkien tähän valvontaan liittyvien henkilöiden työ on ollut tuloksekasta: jos väärinkäytöksiä olisi ollut, niin otsikot olisivat isoja ja täällä salissa olisi paljon enemmän väkeä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Löfström.

19.19 Mats Löfström r: Ärade fru talman! Jag vill tacka för alla goda anföranden här i debatten. Precis som ledamot Hänninen berättade i sitt anförande sker det ett intensivt nordiskt samarbete, och de facto, precis som Hänninen sade, kommer riksdagen tillsammans med tillsynsombudsmannen stå värd för en stor nordisk konferens i september, vilket vi är väldigt stolta för eftersom det är första gången någonsin som Finland och riksdagen står värd för den här konferensen. Vi har också tillsammans med de övriga nordiska länderna kommit överens om att vi denna gång bjuder in Estland, Lettland och Litauen, alltså de baltiska länderna, till den här konferensen, och de har alla tackat ja att delta, vilket är en viktig sak.

Precis som vice ordförande Pauli Kiuru också tog upp i sitt utmärkta anförande fäster vi i vårt betänkande uppmärksamhet på underrättelsekulturen och att det är viktigt att säkerställa att det finns tillräckligt mycket kompetens och resurser på det här området. Det är naturligtvis är så att våra underrättelsetjänster och myndigheter behöver ha den här kompetensen, men det måste också finnas sådana som är oberoende från underrättelsetjänsten som kan ha de här tillsynsuppgifterna för att trygga att vi har en stark underrättelsetjänst som skyddar rikets säkerhet och samtidigt har demokratisk översyn och tillsyn för att säkerställa att de grundläggande rättigheterna tillgodoses.

Arvoisa rouva puhemies! Meillä on toimiva tiedusteluvalvontajärjestelmä, kuten mietintö ja tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomus osoittavat. Juuri tästä syystä myös muut maat ovat kiinnostuneita siitä, miten olemme järjestäneet valvontajärjestelmämme Suomessa. Esimerkiksi Liettua on käytännössä kopioinut meidän valvontamallimme. Aiemmin tänään vastaanotimme Ukrainan valtuuskunnan, joka haluaisi perehtyä järjestelmäämme, koska he näkevät sen myös mahdollisena mallina oman valvontansa kehittämisessä. Oli valiokunnallemme kunnia ottaa Ukrainan valtuuskunta vastaan ja antaa heille täysi tukemme myös tällä osa-alueella. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 15/2025 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi verotusmenettelystä annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 176/2025 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 183/2025 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia, ja jos puhujalistaa ei ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Keskustelu alkaa. Edustaja Rasinkangas, olkaa hyvä.

Keskustelu

19.22 Merja Rasinkangas ps: Arvoisa rouva puhemies! Suomi ei saa olla harmaan talouden keinottelijoiden turvasatama. Jokainen euro, joka jää verottamatta vilpin vuoksi, on pois suomalaiselta palkansaajalta, eläkeläiseltä ja rehelliseltä yrittäjältä. Se on veromenetyksen vuoksi pois myös koulutuksesta, hoivasta ja turvallisuudesta. Se on poissa myös lasten ja nuorten hyvinvoinnista.

Arvoisa puhemies! Nykyinen lainsäädäntö on jättänyt aukkoja, joita rikolliset ovat oppineet hyödyntämään. Tämän esityksen myötä jatkossa Harmaan talouden selvitysyksikkö voi tehdä ilmiöselvityksiä ja velvoitteidenhoitoselvityksiä myös sellaisista luonnollisista henkilöistä, joilla ei ole muodollista kytkentää yritykseen tai yhteisöön. Rikollisuuden ei pidä päästä livahtamaan pykälien välistä vain siksi, että toiminta on järjestetty teknisesti eri muotoon. On myös tärkeää, että esitutkintaviranomaisten mahdollisuuksia pyytää selvityksiä laajennetaan rikosten paljastamisen tueksi. Harmaan talouden torjunta ei voi olla pelkkää jälkikäteistä reagointia. Tarvitaan mahdollisuus paljastaa rikoksia ajoissa ja estää vahingot ennen kuin ne paisuvat suuriksi.

Arvoisa puhemies! Tiedot ovat salassa pidettäviä, ja niiden käyttö on sidottu laissa määriteltyihin viranomaistehtäviin. Kyse ei ole massavalvonnasta tai tavallisten kansalaisten kyttäämisestä. Kyse on siitä, että silloin kun on perusteltu syy epäillä väärinkäytöksiä, viranomaisella on oikeus ja velvollisuus toimia. On myös tervetullutta, että tietyt julkisoikeudelliset hankintayksiköt pääsevät hyödyntämään velvoitteidenhoitoselvityksiä. Julkiset hankinnat liikuttavat vuosittain valtavia summia

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

veronmaksajien rahaa. On välttämätöntä, että hankintapäätöksiä tehtäessä voidaan varmistaa, ettei sopimuksia tehdä sellaisten yritysten kanssa, jotka laiminlyövät velvoitteensa tai toimivat lainvastaisesti.

Arvoisa puhemies! Harmaan talouden kitkentä on ollut vuosikausia oppositiopuolueiden vaihtoehtobudjettien perinteisimpiä tulolähteitä. On helppo kirjoittaa paperille miljardiluokan tuotto-odotuksia. Vaikeampaa on säätää konkreettisia lakeja, jotka oikeasti parantavat viranomaisten mahdollisuuksia puuttua ongelmiin. Tämä esitys puuttuu konkreettisella tavalla harmaan talouden aiheuttamiin ongelmiin mutta ei tietenkään yksin ratkaise ongelmaa. Esitys sulkee porsaanreikiä, vahvistaa ilmiöpohjaista torjuntaa ja antaa viranomaisille paremmat mahdollisuudet toimia siellä, missä rikollisuus yrittää piiloutua.

Arvoisa puhemies! Rehellinen suomalainen työntekijä ja yrittäjä eivät saa olla häviäjiä siksi, että joku toinen päättää oikaista sääntöjen yli. Tämä on se keskeisin syy, miksi harmaan talouden torjunnan eteen pitää tehdä töitä ja varmistaa, että viranomaisilla on lakien kautta mahdollisuudet myös puuttua tähän viheliäiseen ongelmaan.

Lausuntopalautteita lukiessa huomasin, että kentällä laki tullaan ottamaan hyvin vastaan. Viranomaiset, jotka hyödyntävät velvoitteidenhoito- ja ilmiöselvityksiä, kannattivat laajasti toimialan laajentamista luonnollisiin henkilöihin ja ilmiötietojen käyttöalan laajentamista. Tämäkin tukee sitä, että esitys on kannatettava. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laine-Nousimaa.

19.27 Hanna Laine-Nousimaa sd: Arvoisa rouva puhemies! Mikäli harmaata taloutta ei saada torjuttua, seuraukset ovat kohtuuttomia kolmelle taholle: laillisesti toimiville yrityksille, työntekijöille, jotka joutuvat hyväksikäytön ja riiston kohteeksi, sekä valtiolle, joka ei saa verotuloja, jotka sille kuuluisivat. Harmaan talouden torjunnassa kyse on oikeudenmukaisuudesta ja ihmisoikeuksista.

Nyt käsittelyssä oleva lakiesitys laajentaa Harmaan talouden selvitysyksikön toimivaltaa. Selvitysyksikön toimiala ulotettaisiin myös sellaisiin luonnollisiin henkilöihin, joilla ei ole organisaatiokytkentää. Tiedonkeruuta, tiedon säilyttämistä ja tietojen käyttöä laajennetaan, esitutkintaviranomaisten mahdollisuuksia pyytää velvoitteidenhoitoselvityksiä väljennetään ja julkisia hankintayksiköitä lisätään selvitysten pyytäjien joukkoon. Kaikki tämä kuulostaa hyvältä, mutta todellisuudessa kyse on ennen kaikkea rakenteellisesta ja hallinnollisesta hienosäädöstä. Esitys lisää tiedon liikkuvuutta viranomaisten välillä, mutta se ei puutu itse harmaan talouden ytimeen.

Arvoisa rouva puhemies! Lakiesitys ei sisällä uusia sanktioita, ei uusia velvoitteita eikä uusia keinoja puuttua alipalkkaukseen, työehtojen kiertämiseen tai pitkiin alihankinnan ketjutuksiin. Se parantaa viranomaisten mahdollisuuksia tarkastella ilmiöitä mutta ei muuta sitä tosiasiaa, että harmaata taloutta harjoittava voi edelleen toimia varsin pienellä riskillä. Konkreettisesti vaikuttavat toimet ovat kuitenkin tiedossa. Alipalkkauksen kriminalisointi on konkreettinen keino puuttua työntekijöiden hyväksikäyttöön. Tilaa javastuun vahvistaminen katkaisisi ketjuja, joissa vastuu häviää alihankintaportaisiin. Ammattiyhdistysliikkeen kanneoikeus antaisi työntekijöille todellisen mahdollisuuden puolustaa oikeuksiaan myös silloin, kun yksittäinen työntekijä ei siihen uskalla tai kykene ryhtymään.

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

Arvoisa rouva puhemies! Näitä keinoja tässä esityksessä ei ole. Hallitusohjelmaan on kirjattu tavoite jatkaa harmaan talouden torjuntaa. Tämä esitys täyttää tuon kirjauksen muodollisesti mutta ei sisällöllisesti. Harmaata taloutta ei voiteta selvityksiä laajentamalla, jos samalla hyväksytään se, että epärehellinen toiminta kannattaa edelleen enemmän kuin rehellinen. Laillisesti toimiville yrityksille tämä tarkoittaa jatkuvaa epäreilua kilpailua. Tämä koskettaa vahvasti suomalaisia yrityksiä. Työntekijöille se tarkoittaa sitä, että hyväksikäyttö jatkuu, vaikka se tunnistetaan. Valtiolle se tarkoittaa jopa miljardien tulonmenetystä vuosittain.

Toivon, että jatkovalmistelussa uskalletaan tarttua niihin keinoihin, joilla harmaata taloutta oikeasti torjutaan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru, Pauli.

19.30 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Tervehdin kiitollisuudella kaikkia esityksiä, jotka tähtäävät korruption torjuntaan. Yhteiskunnan rakenteisiin pesiytynyt korruptio mädättää yhteiskunnan, hallinnon, luottamuksen viranomaisiin sekä uskon rehelliseen yritystoimintaan.

Mikään maa ei luonnollisesti ole täysin korruptoitumaton. Jos taloudellisia tai muita etuisuuksia on saatavilla, on riski korruptiosta otettava aina huomioon. Suomi on tutkimusten mukaan yksi maailman vähiten korruptoituneista maista — tosin Suomessa korruptio on usein hienovaraista, paikallisesti havaittavaa ja siksi osin tilastoimatonta. Korruptio on vaikutusvallan väärinkäyttöä, jossa tavoitteena on oikeudettoman edun tavoittelu itselle tai lähipiirille. Rahalla lahjominen on vain yksi korruption muodoista. Rakenteellinen korruptio piiloutuu verkostoihin, yhteiskunnan rakenteisiin, valmisteluun ja päätöksentekoon. Julkiset hankinnat, kilpailuttaminen, kaavoitus, kiinteistökaupat sekä poliittinen rahoitus ovat alttiita korruptiolle. Myös virkanimityksiin ja rekrytointeihin voi liittyä, ja usein liittyikin, korruptiivisia piirteitä. Aina ei rikota lakia, mutta toiminta ei silti ole kestäväällä pohjalla. Kansainvälisesti esimerkiksi kehitys yhteistyössä ja asekaupoissa on paljon korruptiota. Velvollisuuksien laiminlyönti, tahallinen viivyttely, väärin toimintatapojen peittely sekä kelvottoman johtamisen mahdollistaminen voivat myös olla korruptiota. Toiminnasta hyötyjiä on rajallinen määrä, mutta haitat kohdistuvat laajemmin koko yhteiskuntaan.

Arvoisa rouva puhemies! Akateemisen maailman vehkeily on Suomessa jäänyt vähälle huomiolle. Palveluilla ja vastapalveluilla voidaan käydä vaikeasti havaittavaa kauppaa ilman tilisiirtoja, vaikka muodollisesti eriasteisia normeja noudatetaan. Demokratia, päätöksenteon avoimuus, koulutus, median toimintaedellytysten turvaaminen sekä ajantasainen lainsäädäntö suojaavat korruptiolta. Jokaisella meillä on oma vastuumme. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

19.32 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Myös harmaan talouden torjunta yrityksissä ja työntekijöiden hyväksikäytön ehkäisy ovat erittäin tärkeitä. Esityksessä laajennetaan Harmaan talouden selvitysyksikön toimivaltaa koskemaan myös luonnollisia henkilöitä, ei pelkästään organisaatioita tai niiden johtohenkilöitä. Tämä

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

tarkoittaa, että yksittäisiä yrittäjiä, freelancereita tai muita luonnollisia henkilöitä voidaan tarkastaa harmaan talouden ilmiöiden näkökulmasta.

Velvoitteidenhoitoselvitysten laatiminen rikosten paljastamiseksi mahdollistaa sen, että viranomaiset voivat saada tietoja myös työntekijöiden hyväksikäyttöön liittyvistä rikkomuksista, esimerkiksi juuri pimeästä työstä, alipalkkauksesta ja laittomista työsuhteista. Lakiesitys vahvistaa viranomaisten työkaluja harmaan talouden torjuntaan myös tilanteissa, joissa työntekijöitä voidaan hyväksikäyttää, koska se mahdollistaa laajemman selvityksen ja tiedonkäytön rikosten paljastamiseksi, ja tämä on hyvä asia.

Lakiesitys on oikeansuuntainen mutta isossa kuvassa todella liian kepeä. Mikäli aidosti haluttaisiin estää harmaata taloutta ja työntekijöitten syrjintää, tulisi tässä esityksessä huomioida myös tilaajavastuun vahvistaminen. Nimenomaan tässä esityksessä ei suoraan mainita mitään muutoksia yritysten välisiin tilaajavastuuta koskeviin velvoitteisiin. Mikäli myös haluttaisiin aidosti torjua harmaata taloutta ja työntekijöitten suorastaan rikollista syrjintää, niin totta kai juuri alipalkkauksen kriminalisointi, ammattiliittojen kanneoikeus ja työsuojeluviranomaisten resurssien vahvistaminen, nämä asiat, olisivat siinä isossa kuvassa niitä todellisia harmaan talouden ja työntekijöitten riiston estämisiä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

19.34 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Olisin kyllä toivonut, että tämän lakiesityksen olisi täällä joku käynyt esittelemässä. Kun tätä lakiesitystä lukee, niin terminologia on täällä sellaista, että tätä pitää ällätikun kanssa lukea, että saa selvää, mitä tällä oikeasti tarkoitetaan. Se hyvä asia on täällä taustalla koko ajan, että viranomaisten välillä näillä velvoitteidenhoitoselvityksillä selvitetään sitä, kuinka asiat on hoidettu, ja yritetään selvittää toimijoiden luotettavuutta.

Sitten ilmiöselvitys kuvaa käytännössä tässä tilanteessa sitä, minkälaisia harmaan talouden ilmiöitä täällä käytännössä on, koska ne ovat moninaistuneet ja, voi sanoa, hyvin monella tavalla tulleet sellaisiksi, että niitten perässä on vaikea pysyä, vaikka me kuinka viranomaisten välistä tietoa parannetaan. Luen yhdestä tapauksesta: rekrytoidaan sosiaalisessa mediassa työntekijöitä, työsopimukset tehdään pöytälaatikkoyrityksille, joiden taustalla on samoja vastuuhenkilöitä, palkat ja verot jätetään maksamatta, ja kun ongelmia tulee, uskolliset työntekijät siirretään seuraaviin pöytälaatikkofirmoihin, aiempi yritys myydään velkojien ulottumattomiin ja vastuuhenkilöt eivät vastaa kysymyksiin. Tämä on tämän päivän todellisuutta tuolla työelämässä. Toivoisin, että ne kysymykset, joita tässä nyt näillä selvityksillä yritetään avata, antavat yhden portin siihen, millä tavalla näitä pystytään torjumaan ja hakemaan ratkaisuja — sinänsä tämä lakiesitys on hyvä ja kannatettava, mutta se on tältä osin puutteellinen, koska rikollisten toiminta ovat niin nopeaa ja me ei sitä pystytä tekemään.

Tämä velvoitteidenhoitoselvityshän tehdään automaattisesti tuolla tietoverkoissa, ja se on helposti saatavissa. Nyt tässä laajennetaan niitä saatavissa olevien joukkoa.

No, jos oikeasti halutaan harmaaseen talouteen puuttua, niin kyllä siellä kaikkein tärkein asia olisi tämän tilaajan vastuun kasvattaminen. Tilaajan pitäisi olla paremmin selvillä omasta sopimuskumppanistaan ennen sopimuksen tekoa ja käydä läpi se, kuinka on hoidettu velvoitteet, kuinka kaikki eläkevakuutus-, vero- ja velkakysymykset on ratkaistu, kuinka hoidetaan asianomaiset työehdot ja näin pois päin. Sitten jos ongelmia tulee, niin viimekätinen vastuu siinä alihankintaketjussa pitäisi olla sillä tilaajalla, jos tämä kyseinen

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

yritys ei sitä pysty tekemään. Silloin vasta koko ketju tulee tarkistettua siihen kuntoon, että sinne ei viranomaisten tarvitse mennä, koska pääurakoitsija hoitaa tämän selvityksen, jolloin sopimussuhde näihin yrityksiin on olemassa.

Sitten voidaan sanoa, että tämä palkkavarkaus eli alipalkkauksen kriminalisointi tarkoittaa käytännössä sitä, että jos on jäänyt joku palkka maksamatta, osa siitä maksamatta, niin kun se huomataan, niin korjataan vain se, mutta sitten ei tule mitään rangaistusta kyseiselle toimijalle, joka on yrittänyt vilpillisesti viedä niitä asioita eteenpäin. Tämä palkkavarkauksen kriminalisointi olisi tässä erittäin tärkeä asia. Norjassa tällainen muun muassa on, kun täällä pohjoismaisesta työmarkkinasta aika paljon puhutaan.

Sitten mielenkiintoinen ehdotus kuului myöskin näiltä toimijoilta, jotka tekevät tätä selvitystä ammattiliittojen toimesta. He haluaisivat tällaisen työsuhderekisterin niistä toimijoista, joita tänne tulee. Virossa on käytössä tällainen. Voisi tulorekisterin yhteyteen tehdä tällaisen ja sitä kautta saada tietää, kuka on kyseessä: nimi, veronumero, työnantajatieto, mitä ne ovat, koska tuolla työmailla kuljetaan toisen kulkuluvilla ja ne eivät pidä paikkaansa.

Eli meillä on paljon tällaisia konkreettisia toimia, jotka tämän kanneoikeuden ja näitten muitten osalta voitaisiin vielä tehdä, mutta tähän pitäisi saada päävastuullinen, joka pystyy tämän kaikkein parhaiten tekemään, ja se on pääurakoitsija, ja sen osalta meidän pitää tehdä enempi, että tämä tulee paremmin hoidettua jatkossa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rantanen.

19.39 Piritta Rantanen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! On helppo jatkaa tässä edustaja Lylyn jälkeen. Itse olisin myös toivonut, että tämä olisi oltu esittelemässä, jotta olisi varmasti tarkemmin ymmärtänyt, mistä juuri tässä lakiesityksessä on kyse. Olen tismalleen samaa mieltä, mitä täällä aiemmissa puheenvuoroissa jo sanottiin, että kaikki se työ, mitä teemme harmaan talouden estämiseksi, on tärkeää työtä, mutta aivan samaan hengenvetoon on kyllä todettava, että vaikuttaa pahasti siltä, että tämä lakiesitys jää vajaaksi ja työtä jää todella paljon vielä tämän jälkeen tehtäväksi.

Reilujen työolojen ja reilun kaupan ja reilujen sopimusehtojen edellytys on se, että me kitkemme ja teemme mahdottomaksi harmaan talouden kaikilla osa-alueilla. En voi olla tässä kohtaa viittaamatta Paavo Teittisen Tieto-Finlandia-palkittuun kirjaan Pitkä vuoro, joka erittäin konkreettisesti pureutuu niihin ongelmiin, niihin todella moninaisiin tilanteisiin, mitä harmaa talous ja työntekijöitten hyväksikäyttö tässä maassa on. Kun sen kirjan lukee, niin siitä tulee ihan fyysisesti paha olo, kuinka pahasti me olemme tässä yhteiskunnassa epäonnistuneet niin pitämään huolta työntekijöistä kuin samalla pitämään huolta niistä rehellisesti toimivista suomalaisista ja muistakin yrityksistä, mutta siellä on niin paljon virheitä, joita meidän pitäisi pystyä korjaamaan, että en usko, että se onnistuu muuten kuin tämän salin erittäin laaja-alaisessa yhteistyössä.

Toimet ovat siis todella riittämättömiä, ja meidän on yhdessä pystyttävä parempaan. On myös kysymys resursseista, poliisin resursseista, tässä on kysymys myös meidän valvonnan resursseista, ja tässä on kyllä todettava, että olen erittäin huolissani esimerkiksi siitä, mihinkä suuntaan tällä hallituskaudella valvonnan resurssit ovat menossa. Näyttää siltä, että meidän työsuojelu ei pysty tarttumaan kuin niihin aivan jäävuoren huipulla oleviin tapauksiin. Me olemme kuulleet, että tätä työntekijöitten hyväksikäyttöä tapahtuu

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

erittäin laaja-alaisesti monilla sektoreilla, palvelusektoreilla — siivous- ja marja-ala olivat tästä erittäin hyvä esimerkki joku aika sitten — ravintola-alalla, ja ainakin itselläni iso huoli liittyy vielä siihen, että ne eivät ole kaikki vain siellä yksityisellä sektorilla tapahtuvaa vaan nimenomaan myös julkisella sektorilla.

Tässä salissa tänään aiemmin käsiteltiin ja jatkuu vielä käsittely hankintalaista, jolla on myös yhteys siihen, kuinka jatkossa voimme estää esimerkiksi siivousalan firmoissa tapahtuvan työntekijöitten hyväksikäytön ja harmaan talouden. Näillä on kyllä aivan selvä yhteys, ja on harmillista, että hankintalaissa ei taida näitäkään korjaavia toimenpiteitä olla.

Itseäni jäi kaikista eniten tätä kirjaa lukiessa mietityttämään se seikka, että siellä oli näitä, että vain erittäin harva tapaus saadaan vietyä käräjille ja vielä harvempi tapaus sitten loppujen lopuksi tulee päättymään niin, että niitä tuomioita tulee. Siellä oli esimerkkitapauksia näistä hyväksikäytetyistä työntekijöistä, että heille määrättiin maksettavaksi monen kymmenen tuhannen euron maksamattomia palkkoja — taisi rärkeimmässä tapauksessa olla yli 100 000 euron palkka, joka olisi siis kuulunut sille työntekijälle jo alun perinkin maksaa — ja sitten siinä todettiin, että esimerkiksi tälle yhdelle työntekijälle korvauksia tuli alle 200 euroa loppujen lopuksi. Onhan tässä yhteiskunnassa jotakin aivan perustavaa laatua olevasti pielessä. Tältäkin kyseiseltä yritykseltä oli siis saatu kyllä perittyä rahoja jonkun verran takaisin, mutta ne olivatkin sitten menneet maksamattomien verojen maksuun. Kyllä me tarvitsemme jonkun systeemin siihen, että työntekijä, jolta palkat ovat näin törkeästi jääneet maksamatta, keinolla tai toisella ne myöhemmin sitten saisi.

Kello käy, ja ehkä tässä totean vain, että meillä on siis olemassa mahdollisuuksia. Tässä edellä edustaja Lyly kertoi niistä, esimerkiksi tilaajavastuulain päivityksestä ja nimenomaan tästä palkkavarkauden elikkä alipalkkauksen kriminalisoinnista niin, että siitä olisi aina seurauksia, ja tästä Norjan mallista, että Norjassa on tämä malli, jossa on kirjaus rikoslakiin. Ja vielä tuntuu jotenkin hassulta, että esimerkiksi Virossa on siis tämä työsuhderekisteri, että jopa siellä maassa, josta meille paljon näitä hyväksikäyttötapauksia on ilmennyt, asiat on hoidettu paremmin. Työtä ja tehtävää kyllä tämän asian tiimoilta vielä riittää. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

19.45 Juha Hänninen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain muuttamisesta. Tavoitteena on parantaa harmaan talouden torjuntaa vahvistamalla selvitysyksikön roolia ja toimintakykyä. Esitys selkeyttää ja tehostaa tiedon käyttöä ja vaihtoa eri viranomaisten välillä harmaan talouden torjumiseksi. Esitys mahdollistaa tehokkaampia toimia pimeän työn ja muiden harmaan talouden muotojen tunnistamiseksi ja estämiseksi.

Tämä esitys on tärkeä askel oikeaan suuntaan, että saadaan tuo harmaa talous edes vähenemään tästä meidän yhteiskunnasta. Tämä esitys antaa viranomaisille lisää työkaluja tämän tärkeän tehtävän hoitamisessa. Siihen on joku ihmeellinen syy — kun me kaikki tiedetään, että se raha, mikä harmaan talouden kitkemiseksi kylvetään, tulee monin-, moninkertaisesti meille takaisin — ettei yksikään hallitus, emme me eikä meitä ennen ole kerennyt tämän enempää tekemään. Tässä on sarkaa vielä ihan varmasti. Minä tunnistan, että Suomessa näyttäytyy korruptio. Sanotaan, että sitä on vaikea havaita, mutta sitä on, sanotaan nyt näin suomeksi ja suoraan. Eli kannatan tätä esitystä. — Kiitoksia.

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen, Krista.

19.47 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Todella tärkeän asian äärellä ollaan, kun puhumme siitä, miten meidän täytyy pystyä harmaata taloutta torjumaan. On ehkä pikkasen särähtänyt korvaan tässä parikin hallituspuolueiden puheenvuoroa, joissa annetaan ymmärtää, että nyt tämä hallitus olisi erityisesti tarttunut tähän ongelmaan ja jotenkin tämä asia edistyisi erityisen paljon tällä lainsäädännöllä. On ehkä hyvä muistuttaa siitä, että tämä hallitushan oli se, joka ensimmäisen kerran 30 vuoteen meinas jättää kokonaan tekemättä harmaan talouden torjuntaohjelman, mutta onneksi sitten opposition ja laajemminkin yhteiskunnan painostuksen myötä tämä ohjelma tehtiin, ja hyvä niin, koska tämä on yhteinen ongelma ja niitä toimenpiteitä todellakin tarvitaan. Tarvitaan myös riittäviä resursseja koko siinä ketjussa, valvonnassa poliisille, syyttäjälle, tuomioistuimelle, jotta nämä ongelmat saadaan aidosti torjuttua, ja tarvitaan sitä vahvaa lainsäädäntöä.

Tämä lainsäädäntö tässä nyt on totta kai askel eteenpäin, mutta tässä edellä hyvin muun muassa edustajat Lyly ja Rantanen toivat esiin niitä konkreettisia muita toimia, mitä me tarvitsisimme liittyen esimerkiksi riittäviin sanktioihin, viranomaisten riittäviin puuttumismahdollisuuksiin, alipalkkauksen kriminalisointiin tai tilaajavastuun vahvistamiseen. Myös nämä olisivat niitä lakiesityksiä, mitä toivon, että hallitus toisi tänne meille päätettäväksi. Olen ihan varma, että niistä löytyisi hyvin vahva yhteisymmärrys.

Edustaja Lylyn tapaan olisin kyllä toivonut myös sitä, että tätä lakiesitystä olisi meille täällä ollut ministeri esittelemässä, koska esimerkiksi itselleni jää avoimeksi se, miten viranomaisten välinen tiedonsaanti tässä nyt todellisuudessa paranee. Onko niin, että viranomaiset voivat oma-aloitteisesti antaa tietoja toiselle viranomaiselle, vai onko tilanne niin, että sitä tietoa toinen viranomainen pystyy saamaan vain pyydettyä? Jos se on tämä jälkimmäinen vaihtoehto, että sitä saa vain pyydettyä johonkin yksilöityyn tapaukseen, niin silloinhan me emme oikein pääse tässä asiassa kamalasti eteenpäin, vaan nimenomaan se pointti olisi siinä, että viranomainen voi toiselle viranomaiselle nostaa esille tapauksia, jotka aiheuttavat huolta ja joita pitäisi myös toisen viranomaisen sitten tarkastella omasta näkökulmastaan, jotta päästäisiin kiinni näihin ongelmiin.

Sitten ihan lopuksi: Kyllä minulla on huoli siitä, että kyllä nimenomaan hallituksen leikkaukset suojaosien poistosta voivat valitettavasti johtaa siihen tilanteeseen, että harmaa talous itse asiassa lisääntyy, kun ennen on voinut tehdä vähän töitä ja ansaita etuuksien päälle. Nyt, kun tämä poistuu, luulenpa, että voidaan siirtyä harmaan talouden puolelle.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

19.50 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Nämä ilmiöselvityksethän ovat julkisia, mutta sitten viranomaisten lisäksi voidaan näitä velvoitteidenhoitoselvityksiä antaa toimiville juridisoikeudellisille laitoksille. Se antaa niille vähän lisää työkaluja katsoa, kuinka velvoitteet on hoidettu näillä toimijoilla, joitten kanssa he tekevät sopimuksia.

Harmaasta taloudesta me ollaan kaikki samaa mieltä, että meidän pitää siihen puuttua kaikilla tavoilla mitä vain pystytään, koska se tarkoittaa sitä, että joku varastaa tästä yhteiskunnan pöydästä ja käy niin, että joittenkin muitten pitää maksaa ne velvoitteet, mitkä jäävät hoitamatta, ja sitten tässä epärehelliset yritykset pärjäävät, ja se ei ole kenenkään etu. Meidän pitäisi puolustaa rehellistä yritystoimintaa, ja toivoisi, että kaikki

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

nämä työnantajajärjestöt ja yritysjärjestötkin koko ajan puhuisivat tästä puolesta, kun näitä asioita käydään läpi, ja miettisivät itsekkin, mitä tässä pitää tehdä. Se tuo varmasti jotain tämmöistä hallinnollista taakkaa, kun asioita selvitetään, mutta muutenhan niitä ei pystytä selvittämään, ja niitä pitää tehdä.

Sitten työsuojeluviranomaiset tarvitsevat lisää oikeuksia puuttua näihin asioihin ja laiminlyönteihin, ja jonkinlaisia sanktioita heidän pitäisi voida antaa näille toimijoille. Liiketoimintakieltoakin pitäisi pystyä harkitsemaan.

Arvoisa rouva puhemies! Minkä takia pyysin tämän puheenvuoron, niin jäi sanomatta se, että kun täällä on ammattiyhdistysliikettä aika paljon moitittu siitä, että se hoitelee tätä työntekijöitten edunvalvontaa ja palkka-asioita, ja kun täällä on puhuttu siitä, että pitää tätä verovähennysoikeutta kaventaa, niin tässä yhteydessä ammattiyhdistysliikkeessä esimerkiksi Teollisuusliitto ja Rakennusliitto ovat ihan perustaneet yksikön sitä varten, että ne katsovat ulkomaalaisten työntekijöiden työehtoja ja ovat viranomaisten apuna näissä selvityksissä, jotta me saadaan ne verotulot ja sosiaaliturvamaksut yhteiskunnalle niitten palkkojen ohessa. Tämäkin asia jää täällä aina vähän taka-alalle, ja he tekevät sellaista tärkeää työtä, joka meiltä jää usein huomaamatta. Koko ajan tämä kysymys laajenee tuolla ay-liikkeen piirissä, koska halutaan tehdä myöskin niitten työntekijöitten, jotka eivät ole niitten jäseniä, [Puhemies koputtaa] puolesta sitä valvontaa, että he saisivat asianmukaiset työehdot, jotka tässä maassa pitäisi kaikille taata. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kaarisalo.

19.53 Riitta Kaarisalo sd: Arvoisa rouva puhemies! Olen erittäin iloinen, että tästä tärkeästä asiasta tänään tässä salissa keskustellaan, vaikka nyt ministeri ei ollutkaan tätä varsinaista lakiesitystä erikseen täällä esittelemässä. On todellakin niin, että harmaa talous on aito yhteiskunnallinen vitsaus, tarkasteltiinpa tilannetta sitten kansantalouden kestävyysnäkökulmasta, reilun ja rehdin yrittäjyyden toimintaedellytysten näkökulmasta tai sitten työntekijöiden oikeuksien toteutumisen näkökulmasta.

Meillä on viime aikoina ollut julkisuudessa esillä hyvin räikeitä tapauksia, joissa esimerkiksi työntekijöitä on käytetty törkeällä tavalla hyväksi ja riistetty, mutta pakko on kuitenkin tuoda esille se fakta, että kyllä nämä julkisuuteen esille tulleet tapaukset ovat kuitenkin vasta jäävuoren huippu ja ongelma koskee nimenomaan sitä valvontaa ja siihen liittyvien resurssien puutetta. Tästä syystä on ihan aidosti syytä kiinnittää huomiota siihen, että tällä hallituskaudella kuitenkin nimenomaan tätä valvontaa koskevia resursseja on vähennetty.

SDP on systemaattisesti ajanut nimenomaan vaikuttavia toimia harmaan talouden kitkemiseksi, ja voi ihan suoraan sanoa, että sen torjunta ja esimerkiksi verovälttelyn ehkäisy on ollut tietyllä tapaa keskeinen osa myös meidän talouspolitiikkaa. Tämä oikeastaan perustuu siihen, että erilaisten arvioiden mukaan harmaan talouden myötä vuosittain valtio menettää verotuloja 300:sta lähes 500 miljoonaan, ja tässä puhutaan siis todella merkittävistä summista.

Totta kai nyt tämä lakiesitys on tervetullut ja oikeansuuntainen, mutta kuten on todettu, se ei vielä varsinaisesti pureudu näihin juurisyihin. Kuten esimerkiksi edustaja Lyly toi erinomaisella tavalla esille, niin kyllä meidän on ehdottomasti kyettävä vahvistamaan tätä tilaajavastuuta. Alihankintaketjujen vastuullisuus on voitava varmistaa huomattavasti nykyistä paremmin. Sitten on puhuttu siitä, että kyllä tämä varsinainen alipalkkaus ja

Pöytäkirja PTK 6/2026 vp

palkkavarkaus on kyettävä kriminalisoimaan tässä yhteiskunnassa, koska kyllähän tällaisesta rikollisesta toiminnasta on seurattava myös konkreettinen rangaistus, jos ajatellaan, että aidosti voidaan sitä estää. Näitä kaikkia keinoja olemme oppositiosta nyt esittäneet, ja toivon kyllä vakavasti, että hallitus ottaisi myös näistä esityksistä vaarin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain liitteen sekä sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain liitteen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 194/2025 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi suurten konsernien vähimmäisverosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 196/2025 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

12. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 13.2.2026 klo 13.00.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Tämä täysistunto on päättynyt. Kiitos kaikille.

Täysistunto lopetettiin klo 21.05.

Pöytäkirjan vakuudeksi: